CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

LUMEA

Nr. 27 (296) — 26 IUNIE 1969

sumar

4 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Anca Voican*

ARTICOLE

2 Pentru unitatea și coeziunea partidelor comuniste și muncitorești, a tuturor forțelor antiimperialiste. *Constantin Florea*
6 „Masa rotundă" — tineretul și securitatea europeană. *Vasile Nicolcioiu*
8 Paris. „Continuitate și reînnoire". *Florica Șelmaru*
11 S-a suspendat armistițiul dintre Administrație și Congres ? *Felicia Antip*
13 Însemnări despre trei canadieni. *Catinca Ralea*
15 Academia Lumii Latine. *Acad. Andrei Oțetea*
18 Statutul mărilor și oceanelor. *Elisabeth Mann Borgese*
23 Negrii din America — ieri și azi (4). *Edgar Toppin*

DE LA CORESPONDENȚII NOȘTRI

9 FORT LAMY. Ciad. Scrutinul prezidențial și premisele dezvoltării. *Edmond Frédéric*
20 BUDAPESTA. Căutări și realizări în știință. *Alexandru Pintea*

REPORTAJ PE GLOB

16 Kinshasa. *Radu Pascal*

CONVORBIRI

21 JOSEPH KESSEL, *membru al Academiei Franceze*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 Atlantic Monthly, International Herald Tribune, Le Monde, Horizont, Le Monde Diplomatique

PROFIL

30 HUYNH TAN PHAT, președintele guvernului revoluționar provizoriu al Vietnamului de sud

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr :

PENTRU UNITATEA ȘI COEZIUNEA PARTIDELOR COMUNISTE ȘI MUNCITOREȘTI, A TUTUROR FORȚELOR ANTIIMPERIALISTE

pag. 2

Paris „CONTINUITATE — REÎNNOIRE"

pag. 8

S.U.A. S-A SUSPENDAT ARMISTIȚIUL DINTRE ADMINISTRAȚIE ȘI CONGRES ?

pag. 11

Reportaj pe glob

KINSHASA

pag. 16

ÎNSEMNĂRI DESPRE TREI CANADIENI

pag. 13

Din istoria secretă a celui de-al treilea Reich

HIMMLER ȘI „MÎINILE MIRACULOASE"

pag. 21

Pentru unitatea și coeziunea partidelor comuniste și muncitorești, a tuturor forțelor antiimperialiste

Comuniștii, oamenii muncii din țara noastră — care au urmărit zi de zi, timp de aproape două săptămîni, lucrările Consfătuirii de la Moscova a partidelor comuniste și muncitorești — își exprimă deplina satisfacție și aprobare față de activitatea desfășurată de delegația Partidului Comunist Român, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, față de întreaga politică internă și externă a partidului, își manifestă puternic hotărîrea de a contribui, prin eforturi tot mai susținute la înflorirea continuă a patriei, la triumful cauzei generale a socialismului și păcii. Poporul nostru dă o înaltă apreciere contribuției active pe care Partidul Comunist Român a adus-o la lucrările Consfătuirii, pozițiilor principiale, constructive susținute de delegația P.C.R. — expresie a politicii sale marxist-leniniste, puse în slujba intereselor vitale ale națiunii noastre socialiste, a unității internaționaliste a mișcării comuniste, a coeziunii întregului front antiimperialist.

Documentul principal al Consfătuirii de la Moscova formulează o serie de idei, obiective și principii generale importante pentru desfășurarea cu succes a luptei împotriva imperialismului, pentru unitatea mișcării comuniste și a tuturor forțelor antiimperialiste. Poate fi apreciat pozitiv faptul că în elaborarea acestui document s-a ținut seama de unele amendamente prezentate de o serie de partide, între care și partidul nostru, ceea ce a permis să i se aducă îmbunătățiri, să se elimine anumite neclarități și să se introducă unele precizări absolut necesare.

În același timp, ar fi fost bine dacă — așa cum a propus delegația noastră ca și delegațiile altor partide — unele formulări insuficient de clare și care pot crea confuzii, cuprinse în special în primele două capitole din document, ar fi fost îmbunătățite, clarificate sau precizate. Desigur, că aceasta ar fi avut o mare importanță pentru rezultatele finale ale Consfătuirii.

În cadrul Consfătuirii s-a desfășurat un amplu și rodnic schimb de păreri între partidele participante, care și-au înfățișat preocupările actuale, au vorbit despre lupta lor împotriva imperialismului, pentru apărarea intereselor vitale ale oamenilor muncii, pentru pace și progres social. Lucrările Consfătuirii s-au bucurat de publicitate : cei peste 300 de ziariști acreditați în acele zile la Moscova au putut informa pe larg opinia publică din țările lor despre mersul dezbaterilor, despre cuvîntările rostite la Consfătuire, ceea ce reprezintă, desigur, un fapt pozitiv.

Dezbătînd problema luptei împotriva imperialismului, partidele comuniste și muncitorești au stabilit o serie de importante obiective concrete, măsuri și acțiuni practice, expuse în cadrul capitolului al treilea din document, care oferă o largă platformă pentru acțiunea unitară a tuturor forțelor antiimperialiste, iubitoare de pace, libertate și progres social. Printre aceste obiective se numără : sprijinirea multilaterală a eroicului popor vietnamez ; lupta pentru asigurarea coexistenței pașnice ; interzicerea armei nucleare, încetarea producției și tuturor experiențelor cu această armă ; crearea de zone denuclearizate în diferite regiuni ale lumii ; lichidarea tuturor blocurilor, a tuturor bazelor militare străine de pe teritoriul altor state; lichidarea ultimelor vestigii ale sistemului colonial. Un loc important este acordat în document problemelor asigurării păcii și securității în Europa. Pe drept cuvînt documentul arată că garanția deplină a securității și una din condițiile progresului fiecărei țări europene trebuie să fie stabilirea pe continentul nostru a unui sistem eficace de securitate, bazat pe relații de egalitate în drepturi și de respect reciproc între toate statele continentului, pe eforturile unite ale tuturor națiunilor europene.

În condițiile actualului raport de forțe din lume, sarcinile centrale ale luptei împotriva imperialismului sînt întru totul realizabile. În acest sens, este îndreptățită concluzia din document potrivit căreia „în prezent, există condiții reale pentru rezolvarea celor mai importante probleme ale contemporaneității în interesul păcii, democrației și socialismului, pentru a se da noi lovituri imperialismului". Întreaga evoluție a vieții politice internaționale din ultimele decenii demonstrează, într-adevăr, că trăsătura caracteristică fundamentală a lumii contemporane — așa cum arăta în cuvîntarea sa la Consfătuire tovarășul Nicolae Ceaușescu — **„este aceea că forțele revoluționare, progresiste se află în ascensiune, că influența lor în viața politică mondială sporește continuu, că acestea — și nu imperialismul — determină într-o măsură tot mai mare cursul evenimentelor".**

Desigur, imperialismul nu și-a schimbat natura sa agresivă, reacționară. Cercurile imperialiste, și în primul rînd, imperialismul american, se opun încă cu înverșunare evoluției progresiste a omenirii, atentează la suveranitatea și independența altor popoare, provoacă încordare și conflicte în diferite zone ale lumii, recurg la agresiuni armate. Împotriva politicii de dictat și agresiune a imperialismului se ridică, însă, tot mai hotărît uriașe forțe revoluționare, progresiste, care dau lovituri puternice cercurilor reacționare. Prin eforturile unite ale țărilor socialiste, ale clasei muncitoare internaționale, ale mișcării de eliberare națională, ale tuturor statelor iubitoare de pace, organizațiilor obștești și mișcărilor de masă, imperialismul poate fi împiedicat să dezlănțuie un nou război mondial. Exemplul luptei eroice a Vietnamului împotriva agresiunii imperialiste demonstrează, încă o dată, că în zilele noastre politica de forță este condamnată la eșec, că nu poate fi învins un popor hotărît să-și apere cu dîrzenie libertatea și independența națională, dreptul său sfînt la dezvoltare de sine stătătoare.

Trebuie apreciat pozitiv faptul că în documentul Consfătuirii de la Moscova se subliniază importanța unității de acțiune a țărilor socialiste în realizarea coeziunii tuturor forțelor antiimperialiste, în creșterea continuă a influenței socialismului în rîndul popoarelor. Relevînd faptul că procesul construcției socialiste se desfășoară pe baza legităților generale, în forme diferite, în funcție de condițiile istorice concrete și de particularitățile naționale ale fiecărei țări, documentul arată că „dezvoltarea cu succes a acestui proces presupune respectarea riguroasă a principiilor internaționalismului proletar, ajutorului și sprijinului reciproc, egalității în drepturi, suveranității, neamestecului în treburile interne".

Aceste principii, care formează un tot unitar, constituie, într-adevăr, singura bază pentru dezvoltarea normală, sănătoasă a relațiilor dintre țările socialiste, pentru întărirea prieteniei și colaborării lor frățești în interesul fiecărei țări socialiste și al sistemului mondial socialist în ansamblu. Numai dezvoltînd relațiile

reciproce pe baza principiilor de mai sus — pentru a căror respectare și promovare consecventă Partidul Comunist Român a militat și militează neobosit — țările socialiste pot oferi lumii un model de conlucrare rodnică între state libere și suverane, ceea ce prezintă o importanță deosebit de mare pentru sporirea continuă a forței de atracție a socialismului.

Este justificată, de asemenea, afirmarea în document a principiului că divergențele care apar între țările socialiste pot și trebuie să fie soluționate cu succes pe baza internaționalismului socialist, pe calea discuțiilor tovărășești și a colaborării liber consimțite.

În concordanță deplină cu interesele poporului român, ale cauzei socialismului și păcii, partidul și guvernul țării noastre promovează o politică externă în centrul căreia se situează în mod statornic prietenia frățească, alianța și colaborarea multilaterală cu toate țările socialiste. **„Partidul Comunist și guvernul Republicii Socialiste România** — se arată în Tezele C.C. al P.C.R. pentru Congresul al X-lea al partidului — **vor acționa necontenit pentru extinderea și întărirea raporturilor politice, economice, tehnico-științifice și culturale cu toate țările socialiste vecine — Uniunea Sovietică, Bulgaria, Iugoslavia, Ungaria, cu celelalte țări socialiste europene — Albania, Cehoslovacia Republica Democrată Germană, Polonia, cu țările socialiste de pe continentul asiatic — Republica Populară Chineză, Republica Populară Democrată Coreeană, Republica Populară Mongo'ă și Republica Democrată Vietnam, cu primul stat socialist de pe continentul american — Republica Cuba".**

În întreaga lor activitate partidul și statul nostru pornesc de la considerentul că numai îmbinarea justă, organică a intereselor naționale cu cele ale luptei internaționale corespunde cerințelor înfăptuirii reale a principiilor marxist-leniniste și internaționalismului proletar, este de natură să asigure victoria cauzei socialismului. Asigurînd făurirea societății socialiste în țara noastră, preocupîndu-se cu răspundere de bunul mers al construcției economice și culturale, de progresul și prosperitatea națiunii noastre, Partidul Comunist Român își îndeplinește cu cinste rolul de forță conducătoare a poporului român și, în același timp, își aduce contribuția activă la întărirea forțelor mondiale ale socialismului, la întărirea pozițiilor comunismului în lume.

Evoluția lumii contemporane pune în lumină, ca o trăsătură esențială a epocii noastre, creșterea continuă a rolului clasei muncitoare, în frunte cu avangarda sa, partidele comuniste și muncitorești, în lupta popoarelor pentru pace și democrație, pentru independență națională și progres social, în întreaga desfășurare a vieții internaționale. Exercitarea tot mai activă și mai plenară a acestui rol pune răspunderi sporite în fața comuniștilor de pretutindeni, dictează necesitatea stringentă a refacerii și întăririi unității mișcării comuniste și muncitorești mondiale.

Este pozitiv, în acest context, faptul că în documentul Consfătuirii au fost incluse o serie de principii de cea mai mare importanță pentru unitatea mișcării comuniste. Documentul afirmă, de pildă, că respectarea riguroasă a principiilor internaționalismului proletar, solidarității și sprijinului reciproc, independenței și egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne constituie condiția necesară a dezvoltării colaborării tovărășești între partidele frățești, a întăririi unității mișcării comuniste. Pornind de la marea diversitate în care partidele comuniste își desfășoară activitatea, documentul subliniază dreptul fiecărui partid de a-și elabora pe deplin independent politica, conducîndu-se după principiile marxism-leninismului.

Acestea sînt, fără îndoială, principii fundamentale ale relațiilor între partidele frățești, a căror transpunere consecventă în practică se impune cu necesitate pentru statornicirea și dezvoltarea unor raporturi normale, de încredere și înțelegere între partidele clasei muncitoare, pentru refacerea și întărirea unității mișcării comuniste.

Pornind tocmai de la interesele vitale ale mișcării comuniste, Partidul Comunist Român și-a exprimat regretul pentru faptul că, în cursul lucrărilor Consfătuirii, într-o serie de intervenții, s-au formulat atacuri și acuzații, s-au făcut procese de intenție unor partide comuniste și muncitorești. Așa cum se știe, în concordanță deplină cu pozițiile sale de principiu, delegația partidului nostru s-a adresat reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești cu apelul de a face totul pentru ca, pe deasupra disensiunilor și neînțelegerilor, să se depună toate eforturile pentru a găsi căile de unire în lupta împotriva imperialismului, pentru cauza comună a socialismului și comunismului.

Partidul nostru consideră deosebit de important faptul că în document nu este criticat și condamnat nici un partid frățesc, ceea ce lasă deschisă calea pentru găsirea modalităților de normalizare a relațiilor dintre partidele comuniste și muncitorești, de refacere și întărire a unității lor.

În document se subliniază că neparticiparea unor partide la Consfătuire nu trebuie să împiedice legăturile frățești și colaborarea dintre toate partidele comuniste, fără excepție. „Participanții la Consfătuire declară că în lupta împotriva imperialismului, pentru țelurile comune ale mișcării muncitorești internaționale sînt hotărîți să acționeze împreună cu acele partide comuniste și muncitorești care nu sînt reprezentate la actuala Consfătuire."

Afirmarea acestor poziții de principiu capătă în condițiile actuale o deosebită importanță. Partidul nostru a considerat și consideră că este dreptul legitim al fiecărui partid de a participa sau nu la reuniuni internaționale ale partidelor comuniste, de a accepta sau nu documentele dezbătute în asemenea reuniuni. Se știe că în dezbaterile Consfătuirii s-au exprimat puncte de vedere diferite, diversitatea de păreri oglindindu-se și în problema semnării documentului. Esențialul constă în a acționa astfel încît deosebirile de păreri într-o problemă sau alta, atitudinea față de documente să nu afecteze relațiile tovărășești dintre partide, unitatea lor de acțiune în lupta împotriva dușmanului comun — imperialismul, pentru triumful cauzei generale.

În spiritul politicii sale constructive, de înaltă responsabilitate față de destinele poporului român, ale mișcării comuniste mondiale, Partidul Comunist Român a declarat încă o dată, în fața partidelor participante la Consfătuire, că — așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — **„va acționa cu consecvență pentru dezvoltarea relațiilor cu toate partidele comuniste și muncitorești, pentru a-și aduce contribuția la cauza unității mișcării noastre, la victoria luptei împotriva imperialismului, la victoria socialismului în întreaga lume".**

Constantin FLOREA

săptămîna

în telegrame

Berlin

ADUNAREA MONDIALĂ PENTRU PACE

Deschisă la 21 iunie în capitala R.D. Germane, Adunarea mondială pentru pace a întrunit participarea a 1000 de delegați și observatori din aproape 100 de țări și organizații internaționale precum și a numeroase personalități din diferite țări ale lumii. Mesajul adresat participanților de Walter Ulbricht, prim-secretar al C.C. al P.S.U.G., președintele Consiliului de Stat al R.D. Germane, a subliniat în prima ședință plenară marea importanță pe care o are unitatea de acțiune a mișcării mondiale pentru pace. S-a relevat, de asemenea, necesitatea unei conferințe la care să ia parte cu drepturi egale toate statele europene .

Principalele probleme internaționale aflate pe agenda adunării au făcut obiectul dezbaterilor în cele cinci comisii : Vietnamul, securitatea europeană, neocolonialismul și independența națională, Orientul Apropiat și dezarmarea. Problema securității europene a prilejuit o nouă subliniere a principiilor ce trebuie să servească drept bază pentru realizarea ei : recunoașterea frontierelor existente, a celor două state germane, respectarea independenței, suveranității și egalității în drepturi a tuturor statelor, promovarea colaborării economice, desființarea tuturor bazelor militare străine, crearea de zone denuclearizate. Adunarea a salutat inițiativa de a se convoca în luna octombrie 1969 o conferință a reprezentanților opiniei publice europene pe tema securității și colaborării în Europa. În ședința plenară de închidere din 24 iunie, Adunarea mondială pentru pace a adoptat, de asemenea, o rezoluție de solidaritate cu Vietnamul și un apel evidențiind realitatea lumii contemporane în care se spune printre altele : „sîntem convinși că în prezent a crescut rolul popoarelor în rezolvarea problemelor războiului și păcii".

Orientul Apropiat

ÎN ACELAȘI CADRU DIPLOMATICO-MILITAR

Canalul de Suez, după mai multe săptămîni de liniște, a devenit din nou regiunea conflictelor de artilerie între forțele egiptene și israeliene, printr-o bruscă recrudescență a incidentelor. Unități de comando ale ambelor părți au efectuat raiduri în zonele adverse, provocînd pagube. Recentele evenimente survin într-un moment în care R.A.U. își reafirmă rezervele față de poziția Statelor Unite la consultările în problema Orientului Apropiat, iar Israelul își menține poziția față de „concertarea" celor patru mari puteri.

Pe acest fundal, contactele politice desfășurate în capitalele din regiune au continuat să mențină în centrul discuțiilor evoluția situației din Orientul Apropiat, eventualele căi de rezolvare a conflictului. Președintele sirian, Noureddin El-Atassi, a avut convorbiri la Damasc cu delegația Consiliului comandamentului revoluției sudaneze, care efectuează un turneu prin diferite capitale arabe ; ministrul de externe al Arabiei Saudite, Omar Sakkaf, a discutat, la Riad, cu oficialitățile kuweitiene ; criza din Orientul Apropiat constituie subiectul întrevederilor care au început ieri, la Addis Abeba, între președintele Consiliului yemenit și suveranul etiopian ; reprezentantul personal al președintelui Nasser a sosit la Amman pentru a transmite un mesaj scris regelui Hussein al Iordaniei, subliniind că „schimbul de vederi între cele două țări este de o necesitate primordială".

Discuțiile și contactele diplomatice pun în continuare în evidență cele două puncte de vedere deosebite pe această temă, a părților direct interesate. Se știe că adoptarea rezoluției Consiliului de Securitate din noiembrie 1967 ca bază pentru rezolvarea situației este soluția acceptată de partea arabă. Israelul insistă însă asupra propunerii sale de a se recurge la negocieri directe. Ministrul egiptean al afacerilor externe, Mahmud Riad, aflat în vizită la Bruxelles, afirma că ele nu se pot realiza „o dată ce Israelul continuă să ocupe teritorii ale R.A.U.". În acest context, „concertarea" dintre reprezentanții la O.N.U. ai celor patru mari puteri consacrată situației din Orientul Apropiat și-a reluat luni cursul — a 14-a ședință — la sediul delegației sovietice. Tot la Washington, urmează să sosească primul ministru al Israelului, Golda Meir. Pe de altă parte, vizita oficială la Addis Abeba (29 iunie), a ministrului afacerilor externe israelian, Abba Eban, este apreciată în perspectiva apropiatelor întrevederi de la Washington ale lui Haile Selassie cu președintele Nixon.

Londra

RETRAGERE STRATEGICĂ

Satisfacție și suspine de ușurare de partea laburistă, indignare în cercurile conservatorilor. Acestea sînt pe scurt reacțiile care au apărut pe scena politică britanică imediat după comunicarea acordului realizat între guvernul lui Harold Wilson și sindicate. După o lungă zi de negocieri (au durat peste șapte ore), primul ministru britanic primea aclamațiile grupului de parlamentari laburiști ; conservatorii subscriau în schimb la o cu totul altă opinie : „Harold Wilson a pierdut totul". Cotidianele de aceeași tendință („Daily Telegraph", „Daily Mail" și „Daily Express"), aveau pe prima pagină (coincidență?), un titlu comun : „Capitulare". Mai moderat, corespondentul politic de la „Times" — independent — nu era de părere decît că „sindicatele au reușit să împiedice guvernul să guverneze".

Pe plan strict politic, părerile la Londra sînt unanime asupra a două concluzii : compromisul cu sindicatele salvează, cel puțin pentru moment, partidul laburist de la o confruntare a cărei amenințare devenea tot mai vizibilă pe măsură ce se înfierbîntau controversele suscitate de clauzele penale pe care Barbara Castle, grăbindu-se să pună capăt grevelor „ilegale", le propusese. A doua constatare stabilea că victoria în această înfruntare — care din luna ianuarie, cînd a fost emisă „Cartea albă" a Barbarei Castle, a perturbat toate instanțele laburiste și sindicale din Marea Britanie — a revenit lui Victor Feather, secretarul general ad-interim al T.U.C.

Paris. Aspect de la ceremonia instalării oficiale a lui Georges Pompidou ca președinte al Republicii Franceze

La Villasor (Sicilia) a avut loc o demonstrație în care s-a cerut ieșirea Italiei din N.A.T.O.

(Consiliul Sindicatelor) și lui James Callaghan, ministrul de interne, cei doi consecvenți și duri adversari ai legii „antigrevă".

Acordul cu sindicatele — ca urmare a încheierii lui (19 iunie), Harold Wilson a informat Camera Comunelor asupra retragerii proiectului guvernamental de lege privitor la restrîngerea dreptului de grevă — garantează, în schimbul acestei acțiuni a premierului englez, angajamentul formal și solemn al conducerii sindicatelor de a interveni cu toată ponderea sa în cadrul așa-numitelor greve „ilegale" (declanșate fără confirmarea T.U.C.). Se consacră astfel anularea clauzelor penale propuse de Barbara Castle — amenzi, urmate eventual de arestări — pe care sindicatele le contestau de la bun început. T.U.C. se angajează la rîndul său să folosească influența de care dispune în rîndul sindicatelor.

O retrospectivă a conflictului guvern-sindicate indică o recrudescență începînd încă de la sfîrșitul anului 1968, cu prilejul grevelor din industria britanică. Proiectul de lege anunțat în aceste condiții de primul ministru prevedea o perioadă de reflecție de 28 de zile înaintea declanșării oricărei greve, stabilindu-se unele amenzi pentru cei care ar fi ignorat hotărîrea. Înaintea încheierii sesiunii parlamentului, proiectul urma să fie prezentat în Camera Comunelor, ceea ce a declanșat o furtună de proteste nu numai printre conducătorii sindicali, dar și în rîndurile stîngii din partidul laburist. În luna martie, Camera Comunelor a aprobat totuși, cu 204 voturi contra 62, „Cartea albă" guvernamentală, din care între timp se renunțase la una din clauzele principale : fiecare grevă să fie precedată de un vot secret. A fost o concesie în cele din urmă inutilă, criticile continuînd cu aceeași tensiune. La 17 aprilie, premierul Wilson declara totuși conciliant că, „adoptarea legii era esențială pentru supraviețuirea guvernului și nu se pune problema de a se merge înapoi". Congresul extraordinar al sindicatelor convocat de T.U.C. la 5 iunie — primul din 1921 — respingea cu o majoritate de șapte milioane de mandate proiectul guvernamental. Consiliul sindicatelor prelua rolul de arbitru în conflictul dintre guvern și muncitori. Harold Wilson a eșuat atunci în tentativa sa de a convinge sindicatele să includă în proiectul adoptat la congres diferite sancțiuni legale privind sistemul grevelor. Acordul încheiat la 19 iunie a fost rezultatul îndelungilor consultări ulterioare congresului. În aceste condiții — din punctul de vedere al premierului Wilson — acest acord apare, într-adevăr, ca o retragere strategică în cel mai bun caz, ca o capitulare în cel mai rău. Ceea ce nu-l împiedică totuși pe Harold Wilson să constate încă încrezător în propriile-i forțe că guvernul său a obținut în două luni din partea sindicatelor ceea ce conservatorii nu au reușit să obțină în treisprezece ani.

Washington

„SĂPTĂMÎNĂ DE REPAUS" PENTRU ROCKEFELLER

Guvernatorul de New York, trimis special al președintelui Nixon în America Latină, a depășit trei din cele patru etape ale misiunii sale. S-a întors, ca urmare, la New York pentru a reveni în Argentina la 29 iunie. Deci o „săptămînă de lucru", una de „repaus" — programul inițial stabilea o alternanță foarte armonioasă și echilibrată a turneului. Dar la fața locului săptămînile lucrative s-au restrîns uneori pînă la limită. Venezuela, Chile și Peru au preferat să nu fie gazde, Bolivia și-a concentrat ospitalitatea în cele trei ore petrecute de Rockefeller pe aeroportul din La Paz. Ultima escală, Montevideo, a însumat 24 de ore. A fost totuși timp pentru „vizitarea" stațiunii balneare Punta del Este. În orașul furtunoasei reuniuni O.S.A. din 1967 — din motive de securitate ocupat acum de armată, survolat de avioane militare și păzit din larg de oceanului de cîteva nave de război—Rockefeller a purtat convorbiri cu oficialitățile uruguayene. Măsurile excepționale n-au putut împiedica manifestațiile antiamericane. Localurile companiei General Motors din Montevideo au fost incendiate.

Misiunea Rockefeller este acum în repaus. „Noul dialog" cu America Latină, pe care cu greu încearcă să-l prospecteze, a fost preluat de conferința economică și socială interamericană de la Port-of-Spain. Documentul adoptat în luna mai la Vina del Mar, care stabilește coordonatele latino-americane ale viitoarelor relații emisferice, oferă principala bază de discuție la reuniune. Alături de dosarul misiunii trimisului său special și al actualei conferințe, „documentul de la Vina del Mar" se va afla pe masa președintelui Nixon la ora marilor hotărîri în problemele interamericane.

Salisbury

ULTIMA SFIDARE

Nu s-ar fi organizat un referendum în Rhodesia dacă nu s-ar fi scontat rezultate sigure — o opinie generală asupra căreia nu se îndoiește mai ales premierul Ian Smith. Referendumul rhodesian — „o amenințare la adresa păcii" — a condus la „rezultate care nu erau neașteptate" (U Thant). Cu atît mai puțin cifrele finale n-au surprins nepregătite oficialitățile londoneze. Au trecut patru ani de cînd Rhodesia își declarase unilateral „independența", iar în acest răstimp întîlnirile Wilson-Smith se consumau în gol. Acum echipa rasistă a realizat numărul de voturi (două treimi din electorat) suficiente pentru o nouă schimbare a statutului politic al fostei colonii britanice, ceea ce echivalează cu dizolvarea ultimelor legături constituționale cu metropola. Fără consimțămîntul ei, Londra este „expropriată" de ultima sa colonie din Africa australă, pentru că la o dată ce urmează a fi stabilită ulterior (se pare 11 noiembrie), Rhodesia se va proclama republică. Va avea în plus o nouă constituție — proiectul ei a fost cel de-al doilea punct al referendumului — prin care se oficializează regimul apartheidului.

În realizarea acestor planuri, riscurile guvernului de la Salisbury erau cu totul minime. Marea majoritate a populației a fost ținută la distanță de reformele pe care în mod sigur le-ar fi respins. La scrutin au participat, de altfel, numai șapte mii din cele patru milioane de africani. „Succesul ar fi fost și mai clar dacă o minoritate de alegători albi n-ar fi refuzat, din motive de ordin moral sau din calcul politic, să-l urmeze pe Ian Smith pe drumul unei secesiuni ireversibile" („Le Monde").

Încă din 1964, cînd a devenit prim-ministru, Smith declarase că „se va strădui să obțină o independență negociată". Dar după călătoria „ultimei șanse" pe care premierul Wilson o face la Salisbury în octombrie 1965 fără succes, Ian Smith proclamă o lună mai tîrziu independența unilaterală. Întîlnirile de pe „Tiger" (1966) și „Fearless" (1968) continuă o evoluție dificilă a relațiilor anglo-rhodesiene. În acest timp, la Națiunile Unite este condamnată politica de discriminare rasială a guvernului de la Salisbury (prima rezoluție în acest sens poartă data de 22 iunie 1962) și se stabilește aplicarea sancțiunilor economice. Recent, în urma ultimului referendum, guvernul britanic a anunțat apropiata reuniune a comitetului de sancțiuni a Commonwealthului pentru vineri, 27 iunie. Premierul rasist sfidează însă sistematic măsurile adoptate la O.N.U. sau la Londra. Aici se respinsese, încă înainte de consumarea ei, consultarea privind statutul politic și constituția Rhodesiei, din motivul disproporției între corpul electoral alb și negru. Consecințele referendumului au determinat, pe de altă parte, și cîteva state africane să ceară întrunirea Consiliului de Securitate pentru condamnarea actului rasist de la Salisbury. Se insistă, de asemenea, pe lîngă Anglia pentru luarea tuturor măsurilor, inclusiv folosirea forței, în perspectiva înlăturării actualului regim rasist. Din intervențiile reprezentantului britanic la O.N.U., lordul Caradon, nu rezultă totuși deocamdată că Londra ar părea dispusă să acționeze ferm în problema rhodesiană.

Anca VOICAN

La Aalen (R.F.G.), tineri locuitori ai orașului au demonstrat împotriva războiului din Vietnam

„MASA ROTUNDĂ" — TINERETUL ŞI SECURITATEA EUROPEANĂ

Dialog, realităţi, perspective

Timp de 5 zile, între 15—20 iunie, reprezentanţi ai tineretului european s-au reunit la Snagov pentru a dezbate o problemă care prin importanţa şi actualitatea ei antrenează cele mai largi cercuri ale opiniei publice, pacea şi securitatea continentului fiind un obiectiv pentru realizarea căruia opţiunile şi convingerile politice încep să nu mai reprezinte un obstacol. Snagovul şi-a oferit cu generozitate „la bellezza naturale", cum spunea un reprezentant italian, mesagerilor tinerei generaţii a continentului nostru, creînd un cadru discret şi prietenos întîlnirii ce avea să demonstreze necesitatea, utilitatea şi eficienţa schimbului liber şi deschis de opinii, consacrînd, după expresia unor delegaţi, „spiritul de la Snagov"

Vasile Nicolcioiu
secretar al C.C. al U.T.C.

INTERES VIU ŞI AMPLĂ REZONANŢA

La dezbaterea privind „Rolul şi contribuţia tineretului la realizarea unui climat de pace şi securitate în Europa" — tema „Mesei rotunde" — au luat parte 71 organizaţii de tineret de cele mai diverse orientări politice, ideologice şi convingeri religioase, de diverse afilieri internaţionale. Au fost, de asemenea, prezenţi reprezentanţi a 5 organizaţii internaţionale de tineret. Chiar înainte de a începe dezbaterile, remarcînd cu satisfacţie amploarea şi diversitatea participării, delegaţii apreciau succesul reunirii în jurul aceleiaşi mese a unor tineri de convingeri politice şi ideologice atît de diverse. Policromia orientărilor şi apartenenţelor politice, prezenţa la întîlnire a tinerilor comunişti, socialişti, social-democraţi, liberali, radicali, catolici, conservatori, dintre care marea majoritate preşedinţi, vicepreşedinţi, secretari şi în general conducători de organizaţii, nu numai că n-a constituit un impediment în calea dialogului, ci, dimpotrivă, a stimulat interesul, curiozitatea şi pasiunea confruntării punctelor de vedere. Prezenţa unui număr atît de mare de organizaţii la „Masa rotundă" reflectă pe de o parte interesul larg faţă de problemele păcii, destinderii şi securităţii în Europa şi ecoul pe care l-a avut iniţiativa noastră, iar pe de altă parte, are multiple semnificaţii legate de evoluţia şi transformările produse în mişcarea de tineret, de intensificarea participării tinerei generaţii la lupta popoarelor pentru înfăptuirea năzuinţei de pace şi progres social.

În intervenţiile lor, într-o formă sau alta, delegaţii au scos în evidenţă că este pentru prima dată cînd în mişcarea de tineret europeană s-a realizat o întîlnire atît de largă şi cînd reprezentanţi ai unor organizaţii atît de diferite au avut posibilitatea să stabilească nu numai un contact, ci să dezbată, să exploreze şi să releve căile de a acţiona în comun pentru viitorul paşnic al Europei, pentru fericirea şi propriul lor viitor.

Iniţiativa U.T.C. de a organiza o întîlnire privind securitatea europeană s-a bucurat de la început de un larg ecou, a fost călduros salutată şi primită cu un viu interes de organizaţiile de tineret din Europa, ceea ce de altfel s-a oglindit pregnant în timpul desfăşurării „Mesei rotunde". Delegatul iugoslav M. Milutinovič, mulţumind U.T.C. pentru organizarea unui asemenea acţiuni, sublinia că „facem aceasta nu dintr-o îndatorire protocolară, ci pentru că am sprijinit de la începuturile sale o asemenea conferinţă, deoarece noi considerăm că este una din cele mai serioase iniţiative în mişcarea internaţională de tineret din Europa. De aceea, participăm la această conferinţă şi sprijinim pe deplin abiectivul ei central — rolul tineretului în înfăptuirea securităţii europene".

Mulţi delegaţi au ţinut să sublinieze că prezenţa lor la întîlnire se datorează şi faptului că aceasta are loc la Bucureşti, fiind cunoscute eforturile pe care România le depune pentru realizarea destinderii, păcii şi securităţii în Europa şi în lume, pentru apropierea între popoare şi statornicirea între acestea a unor relaţii bazate pe stimă şi încredere mutuală. O puternică impresie a produs-o mesajul tovarăşului Nicolae Ceauşescu, preşedintele Consiliului de Stat şi secretar general al C.C. al P.C.R., adresat participanţilor la întîlnire, care ilustrează atenţia faţă de această importantă manifestare a tinerei generaţii europene.

Se remarcă frecvent, ceea ce este absolut real, că tineretul dovedeşte o mare sensibilitate şi receptivitate faţă de nou, că, respingînd rigiditatea şi închistarea, promovează spiritul novator în acţiune şi gîndire. Aceste trăsături au

fost confirmate în cadrul „Mesei rotunde" atît prin profunzimea ideilor, cît și prin priceperea în argumentare și dialog. Delegații au simțit de la început o adevărată atracție pentru o confruntare realizată într-un cadru lipsit de canoane și forme procedurale, într-o atmosferă de stimă și încredere reciprocă, în care răspunderea, pasiunea și francheța să fie puse în slujba unui obiectiv comun. Introducerea unor elemente noi față de „maniera clasică" a întîlnirilor internaționale, absența unor reguli formale, rigide de procedură, faptul că scopul întîlnirii nu era identificat cu adoptarea unor rezoluții finale, care uneori devin un scop în sine, o viziune elastică asupra modului de desfășurare a dezbaterilor au constituit factori stimulatori pentru schimbul de păreri, conferindu-i substanță, eficiență, finalitate. Referindu-se la întîlnire, președintele Uniunii Internaționale a Tineretului Socialist spunea că „aceasta este o conferință care ne place și care corespunde spiritului în care vedem noi reuniunile tineretului. Ne place ca formă, ne place ca subiect".

DEZBATERI CONSTRUCTIVE ȘI OBIECTIVE COMUNE

„Masa rotundă" de la Snagov a însemnat pentru participanți mai mult decît un prilej pentru întîlniri și dezbateri, a constituit o dovadă elocventă a posibilității dialogului chiar în condițiile unei mari diversități de opinii. Scepticismul și anumite păreri că o asemenea inițiativă era prea temerară au fost repede abandonate în fața dorinței și hotărîrii unanime a celor prezenți de a se angaja la un schimb deschis de opinii pentru găsirea căilor comune prin care să se acționeze în direcția destinderii, apropierii și înțelegerii. „O condiție pentru aceasta — cum spunea șeful delegației sovietice B. Pankin — trebuie s-o constituie discuția sinceră și cinstită, lipsită de formalism și invective, bazată pe o bună cunoaștere a fiecăruia și a pozițiilor de pe care se discută, fără nici un fel de prejudecăți și iluzii".

În cadrul întîlnirii, delegații au avut posibilitatea să-și expună pe larg, în mod deschis, punctele de vedere privind problemele păcii și securității continentului, realitățile din Europa și căile prin care tineretul poate să contribuie la destindere, la dezvoltarea colaborării între state și statornicirea unei atmosfere care să dea fiecărui popor garanția dezvoltării sale pașnice, libere, ferită de manifestări ale forței, de pericolul războiului.

Organizînd întîlnirea asupra securității europene, tineretul român n-a pornit de la ideea existenței unei identități de opinii a participanților și nici nu și-a propus s-o realizeze la „Masa rotundă". Atmosfera tinerească, confruntarea de opinii a fost uneori pasionantă, a avut chiar momente de încordare și de punere față în față a unor opinii divergente. Dar, așa cum s-a subliniat și la întîlnire, trebuiau discutate deschis problemele fundamentale, cu curajul și răbdarea de a asculta o mare diversitate de opinii, chiar atunci cînd interlocutorii se situează pe poziții diferite.

Întîlnirea a confirmat cu vigoare aprecierea făcută în intervenția delegației U.T.C., prezentată de tov. Ion Iliescu, prim-secretar al C.C. al U.T.C., ministru pentru problemele tineretului, că „asigurarea unui viitor eliberat de amenințările războiului este un țel pentru care militează organizații și mișcări de tineret, largi categorii de tineri din toate țările, indiferent de concepțiile politico-ideologice și religioase. După părerea noastră, problemele păcii și securității continentului european pot să devină o platformă largă de cooperare și unire, pe plan național și internațional, a organizațiilor de tineret de diferite orientări, ceea ce ar fi de natură să sporească contribuția tineretului la lupta generală pentru realizarea destinderii, pentru pace și securitate în Europa și în întreaga lume". Participanții la „Masa rotundă" au evidențiat numeroase forme prin care să se intensifice contactele dintre organizațiile de tineret, să se diversifice și adîncească cooperarea dintre ele, pentru a participa activ la procesul de apropiere între statele continentului, la dezvoltarea schimbului de valori materiale și spirituale. Cunoscuta reflecție „spiritul este mai puternic decît spada" conține adevărul reliefat de numeroși participanți că numai prin circulația ideilor, prin cunoaștere și înțelegere se realizează apropierea între popoare, că relațiile dintre acestea nu pot să se bazeze pe forță sau amenințarea cu forța. Marea majoritate a delegaților au arătat în intervențiile lor că este necesar ca tineretul să întreprindă acțiuni proprii de natură să contribuie nu numai la afirmarea principiilor care trebuie să guverneze raporturile dintre state, ci la stricta lor aplicare, astfel încît în viața internațională să fie riguros respectate principiile independenței și suveranității naționale, deplinei egalități în drepturi, neamestecului în treburile interne.

N-a existat vreo problemă legată de conceptul de securitate europeană și de căile de înfăptuire a acesteia, care să nu fie abordată și dezbătută de către participanți. În luările de cuvînt, vorbitorii au arătat că, pentru a asigura securitatea în Europa, trebuie să se pornească de la realitățile create după cel de-al doilea război mondial, de la recunoașterea frontierelor existente, a celor două state germane și stabilirea unor relații normale cu acestea. De asemenea, s-a relevat necesitatea intensificării luptei împotriva forțelor agresive ale imperialismului, care se opun procesului de destindere, care sînt interesate în alimentarea surselor de încordare dintre state. Condamnînd agresiunea americană în Vietnam, încălcare brutală a normelor vieții internaționale, vorbitorii și-au exprimat solidaritatea militantă cu lupta poporului vietnamez pentru independență, pentru recunoașterea dreptului sacru de a-și hotărî în mod liber și suveran destinele sale. În cadrul dezbaterilor s-a exprimat hotărîrea tineretului de a-și uni eforturile în lupta împotriva forțelor retrograde, fasciste, reacționare. Referindu-se la acțiunile grupărilor neonaziste și revanșarde, delegatul organizației „Die Falken" din R. F. a Germaniei spunea: „Mă ridic cu toată hotărîrea împotriva acestor fenomene și astfel procedează foarte mulți cetățeni ai țării mele. Niciodată n-a existat în istoria Germaniei o stîngă democratică și socialistă atît de puternică cum este astăzi". În cadrul întîlnirii s-a exprimat deplina simpatie și solidaritate cu forțele progresiste din Spania, Portugalia, Grecia, care luptă împotriva dictaturii și teroarei, pentru libertate, democrație și progres.

O atenție deosebită au acordat participanții acțiunilor concrete prin care tînăra generație să se alăture forțelor care luptă pentru lichidarea blocurilor și bazelor militare, retragerea trupelor străine de pe teritoriile altor state, pentru dezarmarea generală și crearea de zone denuclearizate, renunțarea la manevrele militare și demonstrațiile de forță, eliminarea surselor de suspiciuni și tensiune în relațiile dintre state.

Întîlnirea a prilejuit un amplu schimb de experiență asupra formelor și căilor prin care tineretul acționează pentru destindere, cooperare, pace și securitate. Totodată, cu ocazia participării la „Masa rotundă", organizațiile de tineret din Europa au avut posibilitatea să stabilească noi contacte, să pună bazele colaborării fructuoase. Rabindranath Tagore, dorind să exprime printr-un aparent paradox nevoia de apropiere dintre ființele umane, spunea că „atunci cînd mă plictisesc de oameni plec în lume... după oameni". Delegații la întîlnirea de la Snagov și-au dat seama că trebuie să lupte împotriva izolării și închistării care nu pot decît să aibă efecte negative, care favorizează suspiciunea și încordarea și înăbușe de fapt manifestarea trăsăturilor inerente spiritului uman. În intervenția sa, reprezentantul organizației social-creștine din Belgia spunea participanților la întîlnire: „poziția noastră, aici la Snagov, este o poziție de apropiere. Am dori să părăsim România abia după ce ne-am apropiat de dumneavoastră și dorim de asemenea să vă simțim mai aproape de noi".

În timpul dezbaterilor s-a arătat că statornicirea unui climat de pace și securitate în Europa ar avea o influență pozitivă pentru întreaga evoluție a vieții internaționale și ar crea totodată premise favorabile pentru intensificarea luptei forțelor revoluționare și progresiste din întreaga lume.

Cu puțin timp în urmă, „Masa rotundă" privind securitatea europeană însemna o speranță. Acum, e o împlinire. Nutrim speranța că dialogul la care au luat parte reprezentanți ai celor mai diverse organizații de tineret din Europa reprezintă doar un început, și căruia îi dorim cele mai frumoase perspective. Adresîndu-se participanților la „Masa rotundă", tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „Noi considerăm că acest început bun de dialog între organizațiile tineretului din Europa trebuie să continue. Nu trebuie să ne fie teamă de a discuta deschis problemele care frămîntă continentul nostru și lumea, pentru că pînă la urmă noi, oamenii politici, dumneavoastră, tinerii, cercurile largi ale opiniei publice avem sarcina de a acționa pentru găsirea căilor în vederea organizării mai bune a lumii, a societății, creării condițiilor pentru o pace trainică în Europa și pe toate continentele".

Dialogul realizat la Snagov a contribuit nu numai la o mai bună cunoaștere reciprocă, la apropiere și înțelegere, ci a dat posibilitatea să se evidențieze căile concrete, acțiunile și platforma de pe care tînăra generație să militeze alături de popoare, de forțele sociale și politice din ce în ce mai largi, pentru a statornici în Europa o atmosferă de pace și securitate.

Noul președinte și noul premier

„Continuitate și reînnoire“

În cursul săptămînii trecute, observatorii vieții politice franceze inventariau variantele în care noua echipă guvernamentală, în curs de constituire, putea îmbina „fidelitatea“ față de doctrina și orientările gaulliste cu „deschiderea“ către unele transformări, „continuitatea“ cu „reînnoirile“ pe care noul președinte al Republicii le consideră cerute de victoria „nu“-ului la 27 aprilie. Cum definirea unui asemenea subtil echilibru pe planul acțiunii politice se face în timp, se aștepta cu deosebit interes lista noului cabinet, considerîndu-se că însăși alegerea persoanelor va fi semnificativă. După cîte se pare, nici aceasta nu a fost o operație lesnicioasă, președintele Pompidou avînd a ține seama, în dorința sa de a lărgi baza primului guvern al mandatului său, pe de o parte de orientările și revendicările grupărilor vizate, pe de alta de faptul că în sînul chiar al formației gaulliste există cel puțin trei curente. Să le amintim, sub denumirea sub care sînt în general desemnate de presa franceză : gaullismul „conservator“ (Debré, Couve de Murville), care ar vedea U.D.R. evoluînd în sensul „unui mare partid conservator de tipul celui englez“, după expresia folosită de Viansson-Ponté în „Le Monde“ ; gaullismul „de stînga“ (Capitant, Vallon) preocupat de probleme sociale și în rîndurile căruia s-a născut ideea „participării“ ; un gaullism căruia deja i se spune uneori „pompidolian“, care se vrea realist, pragmatic, eficient, și reprezentat de cadrele de vîrstă mijlocie și formație tehnocratică ale grupării.

Încredințînd președinția consiliului de miniștri lui Jacques Chaban-Delmas, Georges Pompidou a ales pentru această funcție o personalitate care, în mod excepțional, reprezintă și „continuitatea“ gaullistă și „deschiderea“ spre centriști. „Dacă Chaban-Delmas nu ar fi existat, Pompidou ar fi trebuit să-l invente“, scria „L'Express“, adăugînd că noul premier corespunde întocmai portretului-robot al președintelui de consiliu prezentat de Georges Pompidou în cursul campaniei electorale. Participant activ la Rezistență, general de brigadă (la 29 de ani) în momentul Eliberării, membru al R.P.F. (Uniunea Poporului Francez, creată din impulsul generalului de Gaulle după retragerea sa de la putere în 1946), apoi parlamentar gaullist și președinte al Adunării Naționale de la instituirea celei de-a V-a Republici — actualul premier a fost de mai multe ori ministru (și la un moment dat membru al partidului radical) în timpul celei de-a IV-a, iar în ceea ce privește concepțiile sale politice el se afirmă de tendințe liberale, centriste. Ca atare, desemnarea sa nu a întîmpinat opoziție nici în rîndurile gaulliștilor, care se arătaseră de pildă extrem de rezervați față de zvonurile privitoare la eventualitatea unui cabinet Giscard d'Estaing — nici în rîndurile republicanilor independenți „giscardieni“ sau ale liderilor centrului.

Dacă guvernul rezultat din contactele și schimburile de păreri ale președintelui Republicii și primului său ministru nu include în rîndurile sale „de la gaulliști la socialiști“ potrivit formulei folosită în ultimele săptămîni de Georges Pompidou nu este mai puțin adevărat că, prin compoziția lui, a îngăduit ca duminică seara unele comentarii să-l considere ca „primul cabinet tripartit al celei de-a V-a Republici“. Într-adevăr, printre membrii lui se numără, alături de reprezentanții grupării gaulliste U.D.R., o proporție însemnată de personalități republican-independente și centriste. (Unii comentatori notează că această ultimă formație s-a menținut în opoziții pînă la referendumul din 27 aprilie și că, abia după eșecul referendumului și părăsirea președinției Republicii de către generalul de Gaulle, o parte din liderii centriști s-au raliat candidaturii Pompidou). Mai mulți observatori consideră caracteristice două trăsături ale noii liste guvernamentale : pe de o parte creșterea simțitoare a numărului secretarilor de stat de pe lîngă diferitele ministere (douăzeci în loc de doisprezece) — pe de altă parte faptul că, dacă mulți dintre aceștia aparțin formației gaulliste U.D.R., în rîndurile miniștrilor proporția reprezentanților U.D.R. este relativ redusă, în favoarea asociaților mai vechi (ca „giscardienii“) sau de dată mai recentă (ca personalitățile centriste).

Evantaiul cabinetului este, și din acest punct de vedere, mai puțin larg decît l-ar fi dorit președintele Pompidou și primul său ministru. De pildă, în cazul Antoine Pinay. „Le Monde“ semnala situația cumva paradoxală că formarea primului guvern de după președinția generalului de Gaulle „atîrnă destul de mult timp de hotărîrea unui fost președinte de consiliu al Republicii a IV-a și încă a celui care a provocat în 1952 dispariția primului partid gaullist, R.P.F.“. În continuare, ziarul amintește însă că, alăturîndu-se în 1958 generalului de Gaulle, Pinay a devenit ministru de finanțe al acestuia, elaborînd și aplicînd în această calitate un sistem de măsuri draconice. Și acum, competența sa a fost solicitată în numele preocupărilor pe care le inspiră dificultățile monetare. Se pare însă că Pinay a condiționat preluarea răspunderilor în acest domeniu atît de acceptarea unui „plan de austeritate“ menit unei sigure impopularități cît și de înserarea acestui plan în contextul unei totale reconsiderări a politicii externe. Eforturile conjugate ale președintelui Republicii și ale președintelui de consiliu, deși talentele de negociatori ale ambilor sînt notorii, nu au izbutit să limiteze exigențele interlocutorului lor. S-a rostit atunci, în legătură cu ministerul de finanțe, numele lui Edgar Faure : formula ar fi avut dublul rol de a menține în formația guvernamentală, spre satisfacția cercurilor centriste, pe acest vechi radical competent și energic, și de a-l îndepărta de la ministerul educației naționale deoarece reforma universitară elaborată de el a fost și este privită cu nemulțumire de aripa conservatoare a gaullismului. (Ulterior i s-a propus să preia conducerea afacerilor culturale și a radioteleviziunii.) Dar Edgar Faure ține la reforma universitară și a preferat să rămînă în afara cabinetului. Încă de vineri, înainte chiar ca refuzul lui Antoine Pinay să fi devenit definitiv, Giscard d'Estaing, în cadrul unui interviu la postul de radio „Europe nr. 1“, făcea act de candidatură la ministerul finanțelor, al cărui titular a mai fost, după cum se știe, între 1962 și 1966. Definind, în același cadru, o linie pe politică economică diferită de linia Pinay și precizînd, ca răspuns la o întrebare, că, în materie de politică externă, așteaptă „ca președintele Republicii să definească politica de urmat... Președintele este cel ce orientează politica, nu un grup sau altul, o tendință sau alta“.

În cadrul aceluiași interviu, Giscard d'Estaing a fost întrebat care ar fi politica pe care ar duce-o dacă ar redeveni (ceea ce avea să se producă cu mai puțin de 48 de ore mai tîrziu) ministru al finanțelor. Pornind de la datele problemelor actuale — dificultățile situației bugetare, ale situației comer-

ţului exterior — Giscard d'Estaing a arătat că nu consideră potrivită momentului de faţă „o lovitură masivă" în sensul austerităţii, ci mai degrabă o politică pe care o numeşte „de creştere diferenţiată". „Trebuie, şi-a explicat el punctul de vedere, ca economia franceză să-şi continue creşterea, absolut necesară pentru o serie de motive evidente care ţin de folosirea mîinii de lucru, ţin de faptul că economia noastră are de suportat anumite sarcini şi că nu le poate suporta decît pe baza unui produs naţional în continuă dezvoltare. Trebuie deci să urmărim şi de aci încolo creşterea economiei franceze, dar s-o organizăm în mod diferenţiat, astfel încît, progresiv, diferitele componente ale economiei noastre să-şi regăsească echilibrul". Crearea unui minister al dezvoltării industriale şi ştiinţifice, condus de François Xavier Ortoli, asistat de doi secretari de stat, pare să meargă tot în sensul unor asemenea preocupări şi este considerată în cercurile economice ca unul din elementele caracteristice ale noii structuri guvernamentale. „Această inovaţie, apreciază agenţia France Presse, va fi primită ca un indiciu al dorinţei de a afirma vocaţia industrială a Franţei, într-un moment în care întreprinderile franceze se străduiesc să-şi asigure capacitatea de a înfrunta cu arme egale pe concurenţii lor străini". Se descifrează în alcătuirea noii echipe guvernamentale tendinţa de a întări şi celelalte ministere cu caracter sau cu implicaţii economice. Noul guvern moşteneşte şi un voluminos contencios social, ca urmare a dezechilibrului intervenit în situaţia economică, a creşterii considerabile a preţurilor în cursul ultimului an.

Ministerul de externe şi desemnarea titularului său au constituit de altfel, în aceste zile agitate, un punct de convergenţă a atenţiei cercurilor politice şi observatorilor, nu numai din Franţa dar din toate capitalele. Au fost menţionate, se ştie, în speculaţiile comentatorilor, şi poate în convorbirile prospective ale factorilor de răspundere, ideea menţinerii în fruntea departamentului a lui Michel Debré sau a revenirii lui Maurice Couve de Murville („continuitate"), aceea a numirii lui Giscard d'Estaing („deschidere"). Desemnarea lui Maurice Schumann pare, şi ea, destinată să concilieze aspiraţiile cumva contradictorii ale formaţiilor politice participante la guvern. Preşedinte de onoare al partidului catolic „Mişcarea republicană populară" în timpul celei de-a IV-a Republici, acest vechi participant la Rezistenţa „Franţei libere" de la Londra nu intră în opoziţie atunci cînd, în 1962, miniştrii M.R.P. demisionează în urma condamnării de către generalul de Gaulle a integrării vest-europene, iar cînd M.R.P. se dizolvă, el îşi continuă activitatea în rîndurile majorităţii gaulliste. De mai multe ori secretar de stat la Quai d'Orsay înainte de 1958, o bună bucată de vreme preşedinte al Comisiei de politică externă a Adunării Naţionale, el cunoaşte bine problemele departamentului care îi este încredinţat. Se consideră probabil că în ceea ce priveşte raporturile inter-vest-europene, stilul său politic va fi mai conciliant decît cel care a iritat multă vreme pe partenerii Franţei dar, în ceea ce priveşte orientarea profundă a acestei politici el a declarat, luni, în faţa participanţilor la Adunarea medicală mondială care se ţine la Paris — şi aceasta e prima sa declaraţie oficială — că noul guvern va urma „politica externă definită de fondatorul celei de-a V-a Republici".

Florica ŞELMARU

Corespondenţă din Fort Lamy de la Edmond Frédéric

CIAD

Scrutinul prezidenţial şi premisele dezvoltării

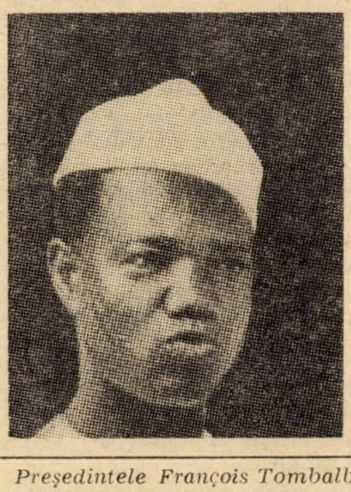

Preşedintele François Tombalbaye

La 15 iunie, Ciadul s-a prezentat la urne pentru a alege pe şeful statului. Aşa cum era de aşteptat, scrutinul l-a desemnat învingător, cu o majoritate puternică, pe actualul preşedinte. De origine sara (populaţie din sudul ţării), de religie protestantă, în ciuda tatuajelor adînci care-i brăzdează faţa, François Tombalbaye este primul preşedinte al republicii independente Ciad, „această bucată a Africii care se întinde din inima deşertului pînă în pădurile tropicale". Ca lider al partidului progresist din Ciad, odinioară secţiune a puternicei formaţiuni politice „Rassemblement Démocratique Africain", lui i-a revenit cinstea de a inaugura, la 11 august 1960, marea sărbătoare a independenţei desfăşurată la Fort Lamy. Cu zece ani în urmă, el devenea, prin legea-cadru a autorităţilor franceze, cel dintîi prim-ministru al ţării. Doi ani mai tîrziu, el îşi începea mandatul de şef al statului, pentru o perioadă de şapte ani (1962—1969). Militînd cu consecvenţă pentru coeziune naţională, la congresul din 1963 al partidului progresist Tombalbaye a obţinut ralierea grupărilor opoziţiei la politica guvernamentală. Congresul, desfăşurat la Fort Archambault, a încercat să pună capăt luptelor sterile între facţiuni, exacerbate de particularismele locale. Pentru aceasta, în guvern au fost incluşi tineri tehnocraţi reprezentînd cele mai diverse regiuni ale ţării.

Timp de şapte ani, regimul lui François Tombalbaye a fost confruntat cu numeroase dificultăţi privind dezvoltarea economică a ţării (care nu are ieşire la mare) cît şi raporturile Ciadului cu Sudanul, Republica Africa Centrală, Franţa sau Uniunea vamală a Africii Centrale. În luna aprilie, François Tombalbaye a fost solicitat să accepte din nou înscrierea sa pe lista electorală prezidenţială de către Biroul Politic naţional al Partidului progresist. Rămînea, o problemă neclară : cine va compune corpul electoral ? Pentru că în luna decembrie, colegiul electoral desemnat cu alegerea preşedintelui a fost dizolvat, iar cei 78 de membri ai Adunării Naţionale au intrat în vacanţă. În sfîrşit, lucrurile s-au clarificat o dată cu anunţarea alegerii prin vot universal a şefului statului.

Cu o întindere de 1 284 000 km², populat de 3 361 000 de locuitori, reunind circa şapte etnii, cu un spor de creştere al populaţiei de 2,5 la sută, în ciuda unei densităţi de 2,3 locuitori pe km², Ciadul, situat în centrul Africii sahariene, a cărei capitală se află la aproape 3 000 de km de mare, nu s-a deschis decît foarte tîrziu economiei moderne. Pînă la obţinerea independenţei, el era cunoscut mai ales ca escală principală pe linia de transport care străbate de la nord la sud continentul african. De menţionat, totuşi, faptul că picturile rupestre din regiunea Tibesti de nord sînt de mult apreciate în cercuri largi. Vestigiile preistorice descoperite pe teritoriul Ciadului indică, poate, amplasarea în această regiune a unuia din cele mai vechi leagăne ale umanităţii.

Din anul 1962, Ciadul independent este confruntat cu probleme diverse şi delicate, consecinţe ale înapoierii economice şi ale împărţirii Africii între puterile colonialiste.

Pentru un ziarist străin, Ciadul este, în primul rînd, Fort Lamy — capitala administrativă a ţării cu cei 150 000 de locuitori ai săi, apoi Fort Archambault — principalul centru economic, populat de 34 000 de locuitori. O bună parte a populaţiei trăieşte în regiunile aflate la sud de capitală. De religie animistă în proporţie de 45 la sută, cu o minoritate slabă catolică şi protestantă — 5 la sută, ciadienii au un procent destul de ridicat de alfabetizare. Ţara dispune, astfel, într-o măsură deloc neglijabilă, de cadre indispensabile dezvoltării sale economice şi sociale.

Sudul este mai ales ţinutul savanelor împădurite, cu o vocaţie agricolă pronunţată. Deasupra paralelei 10 se întinde nordul saharian, nisipos. Sub un cer de un albastru unic, în cîteva oaze punctate de verdele palmierilor şi al curmalilor, trăiesc oamenii deşertului, de origine hausa sau peula, mîndri de cămilele şi caii lor. Principalul oraş din nord, Abeche, cu 15 000 de locuitori, îţi reţine atenţia mai ales prin tradiţionala piaţă africană — animată, viu colorată, sub zodia soarelui arzător al deşertului, unde se comercializează deopotrivă sarea (de culoare roşie în aceste locuri), arahidele, petrolul, amu-

letele, ca și bateriile electrice, tranzistorii și diferite bunuri de consum care vin de departe, uneori tocmai din Franța. Principala marfă care se cumpără și se vinde este însă meiul, aliment miraculos ; din el se realizează o gamă insolită de produse : făină, bere, cuverturi, acoperișuri, furaje pentru animale etc.

Regiunile septentrionale au fost, în ultimii ani, teatrul unor agitații interne de oarecare amploare. O parte a locuitorilor din nord consideră că puterea centrală este deținută în prea mare măsură de către reprezentanții populațiilor din sud. În consecință, în 1964 s-au produs revolte în localitățile Ouaddai și Salamat. În decembrie 1966, o nouă răbufnire a tulburărilor provoacă ruperea relațiilor diplomatice între Ciad și Sudan, dat fiind că rebelii, refugiați în țara învecinată, nu au putut fi urmăriți și capturați de către armată pe teritoriul sudanez. În sfîrșit, în martie 1968, „elemente orbite de pasiune" (cum au fost calificate ele în mod oficial) de origine tega, s-au răsculat în regiunea Tibesti de nord. Pentru restabilirea autorității centrale a fost nevoie ca guvernul să recurgă din nou la parașutiști veniți tocmai din Franța. Este, însă, clar, pentru oricine ia contact cu realitățile ciadiene, că menținerea în țară a celor 800 de militari francezi nu contribuie la soluționarea în fond a problemelor țării.

În general, însă, președintele pare să se bucure în bună măsură de adeziunea diverselor populații ale țării. Sînt apreciate mai ales eforturile sale de a pune capăt abuzurilor autorităților și de a menține un echilibru între diferitele etnii. Guvernul Tombalbaye își propune să reglementeze problema nordului printr-o politică economică rațională, care să promoveze o acțiune de dezvoltare rapidă a acestei regiuni și care, lansată în 1967, se desfășoară cu oarecari succese.

Condițiile dezvoltării țării sînt deosebit de grele. În alcătuirea planului cincinal (1966—1970) de dezvoltare economică și socială, s-a ținut seama de faptul că țara cuprinde un teritoriu imens, puțin fertil, cu legături extrem de dificile — atît cu exteriorul cît și între diferitele regiuni ale țării. S-a ținut seama, de asemenea, de absența apei în zona sahelo-sudaneză și saharo-sahariană, în ciuda faptului că pe teritoriul țării se află lacul Ciad și fluviile Chari și Logone. Ca urmare, un obiectiv prioritar al planului este dezvoltarea rețelei rutiere. Principalul proiect în acest sens, calea ferată transcameruneză, care merge de la Garoua pînă la Fort Archambault, nu va fi însă terminat decît în viitorii cîțiva ani. Se lucrează, deocamdată, la asigurarea unor legături permanente, practicabile în toate anotimpurile între capitalele regionale (Fort Lamy, Abeche, Fort Archambault). Astăzi, pentru a merge de la Fort Lamy în localitatea Bol de pe malul lacului Ciad, sînt necesare zece zile de navigație, deși distanța măsoară numai aproximativ 300 de km. Circulația bunurilor de consum se face cu mare greutate. În ultimii ani, însă, Air Tchad, societate națională creată la 24 iunie 1966, și-a îmbunătățit coeficientul de rentabilitate.

Există o școală pentru formarea personalului de întreținere, se dezvoltă un serviciu tot mai apreciat care asigură turiștilor vizitarea faimoaselor rezervații naționale de la Zakouma și Ouazza, din nordul țării. Nimeni nu mai este surprins atunci cînd întîlnește laolaltă într-un „Bitscraft" al companiei aeriene ciadiene o femeie sara în costum tradițional, un peul și un ministru aflat în turneu. Avionul a fost acceptat.

Economia, cu un pronunțat caracter agricol înainte de război, bazată pe mei și sorg, nu și-a schimbat prea mult configurația. Bumbacul, introdus în 1929, cultivat în condiții tot mai bune datorită introducerii tehnicilor moderne, va atinge în viitorii ani un randament de 800 kg la hectar în toate regiunile țării. Slabul debușeu al arahidei pe piața externă nu încurajează țăranii să-și dezvolte culturile în acest sens. (Astăzi, țara exportă anual circa 2 750 tone). De aceea, autoritățile depun un efort deosebit pentru diversificarea culturilor. Astfel, de-a lungul fluviului Logone se înmulțesc loturile de orez, în regiunea lacului Ciad au apărut ogoare tot mai întinse de grîu care pun în valoare terenuri mlăștinoase considerate pînă nu demult drept inutilizabile pentru agricultură.

Alături de culturile agricole, creșterea vitelor constituie cea de-a doua mare bogăție a țării. Șeptelul național este estimat la peste 10 milioane capete ; producția de consum — la 25 milioane de litri de lapte și 38 000 de tone de carne pe an. Exporturile controlate ating o jumătate de miliard de franci C.F.A. pe an. La Farcha, în apropiere de Fort Lamy, funcționează unul din cele mai moderne abatoare frigorifice de pe continent. Exportul de carne în Europa occidentală (cu avionul) intră deja în proiectele de viitor apropiat, în ciuda costului ridicat. Cu 10 000 de pescari și 100 000 de tone de pește proaspăt furnizat de lacul Ciad, țara se înscrie printre primii producători ai Africii intertropicale. Un pescar cîștigă de două ori mai mult decît un țăran.

Pînă acum, natronul (minereu compus din carbonați de sodiu) este singurul produs minier exportat. Tungstenul, gazele naturale sînt încă în stadiu de prospectare. Efortul industrial actual se concentrează mai ales în ramurile alimentară, textilă și mecanizare agricolă. Cele 47 de miliarde de franci C.F.A. investiți în actualul plan cincinal îndreptățesc autoritățile să spere realizarea unei creșteri de 5,3 la sută pe an a produsului interior brut.

Realegerea președintelui Tombalbaye în funcția de șef al statului creează premise pentru trecerea la realizarea obiectivelor politicii de dezvoltare, formulate recent în cadrul conferinței economice naționale de la Moundou. Cu acest prilej, accentuîndu-se asupra dezvoltării și sporirii șeptelului, s-a menținut necesitatea împletirii acestora cu progresul altor sectoare ale economiei, ca prim pas în vederea înfăptuirii procesului de industrializare a Ciadului.

Fort Lamy, iunie

Solidari cu lupta dreaptă a poporului coreean!

Două date ale deceniului cinci, iunie 1950 și iulie 1953, au rămas adînc întipărite în memoria opiniei publice mondiale. Trei ani a durat agresiunea imperialistă împotriva Republicii Populare Democrate Coreene, trei ani au durat încercările Statelor Unite și ale acoliților lor din Seul de a stăvili mersul tinerei republici pe calea progresului, dezvoltarea ei economică și socială, de a zădărnici prin forță crearea unui stat coreean unit, democratic și pașnic. Scindarea artificială a țării, războiul imperialist împotriva poporului coreean, chiar dacă au deviat, pentru o perioadă, cursul evenimentelor, nu au fost capabile să frîngă capacitatea de apărare și hotărîrea poporului coreean de a-și decide în mod liber destinul.

Atacul de la 25 iunie 1950 al trupelor Statelor Unite și al marionetelor sud-coreene a readus în conștiința tuturor oamenilor cinstiți oroarea pe care o produce agresiunea premeditată împotriva unei populații pașnice. Cei trei ani de război împotriva unui popor care își apăra libertatea și independența patriei au fost însă în același timp o dovadă clară a falimentului politicii imperialiste de forță și agresiune.

Armistițiul din 27 iulie 1953 a însemnat pentru poporul R.P.D. Coreene o victorie remarcabilă, rod al luptei sale eroice neînfricate, sprijinită activ de țările socialiste, de toate forțele antiimperialiste, de întreaga opinie mondială iubitoare de pace.

După 1953, în Coreea de sud — în contrast total cu situația din R.P.D. Coreeană, angrenată într-un multilateral și consecvent elan constructiv —, administrația de la Seul, cu sprijinul forțelor americane de ocupație, și-a intensificat politica polițienească, de teroare, de exploatare și asuprire a maselor populare. Depozitarea pe teritoriul Coreei de sud a unor noi eșaloane de trupe americane, patrularea de-a lungul coastelor coreene a navelor și aviației S.U.A. nu reprezintă altceva decît continuarea, în forme noi, a metodelor care în iunie 1950 au culminat prin escaladarea paralelei 38.

În fața încercărilor Statelor Unite și ale guvernanților de la Seul de a conserva la sud de paralela 38 o zonă de tensiune politică și militară —, reunificarea pașnică și democrată a Coreei, în conformitate cu repetatele propuneri constructive ale guvernului R.P.D. Coreene, apare drept singura soluție rațională, capabilă să instaureze pentru poporul coreean, ca și în întreaga regiune, premisele unui climat normal de pace și securitate.

Republica Socialistă România, toate țările socialiste, cercurile largi ale opiniei publice mondiale, sînt solidare cu lupta dreaptă a poporului coreean pentru realizarea acestor obiective. Să fie lăsat poporul coreean să-și hotărască singur soarta fără nici un fel de imixtiuni, în conformitate cu dorința și aspirațiile sale vitale.

S-a suspendat armistiţiul dintre Administraţie şi Congres?

S-a terminat cu acalmia postelectorală, cu armistiţiul politicos între un preşedinte nou-ales şi un Congres care îl aşteaptă să se declare, să-şi expună clar intenţiile. Cea dintîi înfruntare se va chema „Safeguard" şi indiferent de rezultatul ei se va înscrie în istoria politică a Americii ca o premieră : este, în timpurile noastre, primul caz în care Congresul examinează critic, fără bunăvoinţă automată, o cerere venită din partea Pentagonului. Disputa „Safeguard" — aprecia un om direct interesat şi anume L. Berkley Davis, vicepreşedinte al trustului General Electric pentru vînzările de armament — „este politică... Ea va decide cine cîştigă bătălia pentru dolar, problemele militare sau cele sociale".

Mai mult decît atît : ceea ce se discută acum cu o neobişnuită înfierbîntare este viitoarea orientare a Statelor Unite în raport cu problemele majore ale vieţii internaţionale. Preşedintele Nixon a imprimat dezbaterii un ton viu, polemic. Replica se anunţă cel puţin la fel de dîrză. Concluzia ? E prea devreme pentru a putea fi ghicită.

Dar, mai întîi, faptele. Un grup de congresmeni republicani, trimis de preşedintele Nixon să studieze situaţia din universităţi, s-a înapoiat la Casa Albă cu veşti alarmante : criza este mult mai profundă decît presupune preşedintele, studenţii nu se mai mulţumesc să protesteze împotriva războiului din Vietnam, ci contestă întregul sistem, pun sub semnul întrebării toate valorile fundamentale ale societăţii americane. Iar singurul rezultat al măsurilor represive împotriva studenţilor militanţi este creşterea şi mai rapidă a numărului aderenţilor lor.

Alţi 45 de membri ai Camerei Reprezentanţilor şi Senatului constituiţi în Conferinţa Congresului pentru bugetul militar şi priorităţile naţionale au recomandat constituirea unui aparat multilateral al Congresului cu sarcina de a controla mai îndeaproape activitatea Pentagonului. Concret, ar fi vorba de un nou mecanism pentru supravegherea cheltuielilor militare şi de instituirea unui comitet mixt al Camerei şi Senatului pentru stabilirea priorităţilor naţionale şi a unui comitet temporar care să analizeze influenţa complexului militaro-industrial.

Ambele demersuri — rezultat al unor anchete minuţioase — au primit replici dure din partea preşedintelui Nixon. La Colegiul General Beadle din Madison (Dakota de sud) unde a ţinut un discurs cu prilejul inaugurării unei biblioteci, preşedintele Statelor Unite i-a criticat în termeni severi pe cei care „sfidează valorile noastre şi baza morală a autorităţii care sprijină aceste valori", prevenindu-i : „Dacă va fi nevoie, vom fi în măsură să dăm contralovituri celor care atacă şi să-i supunem". De la Madison, Richard Nixon a plecat cu avionul la Colorado Springs, unde a vorbit în faţa a 40 000 de persoane. Discursul de la Colorado Springs constituie, se afirmă, un punct de cotitură atît în relaţiile dintre preşedinte şi Congres, cît şi în definirea politicii externe a actualei administraţii.

Criticîndu-i şi ironizîndu-i pe toţi cei ce nu sînt de acord cu unele aspecte ale politicii externe şi militare a Statelor Unite, preşedintele Nixon i-a calificat drept „neo-izolaţionişti". „Dezacordul meu cu scepticii şi cu izolaţioniştii, a spus el, este fundamental". Printre sursele dezacordului intern faţă de orientarea politico-militară a Statelor Unite, preşedintele a enumerat revolta împotriva războiului din Vietnam, teama de complexul militaro-industrial, resentimentele produse de creşterea continuă a sumelor cheltuite pentru angajamentele de peste hotare şi convingerea că banii respectivi ar putea fi întrebuinţaţi cu mai mult folos în ţară, opinia că reducerea înarmărilor americane ar contribui la diminuarea încordării internaţionale şi la îmbunătăţirea perspectivelor păcii, nemulţumirea determinată de bugetul Pentagonului şi de risipa patronată de acesta. Respingînd global toate aceste critici, preşedintele a afirmat că „autorii lor privesc într-un mod îngust şi în ultimă instanţă periculos rolul Americii în lume şi responsabilităţile ei globale". „Deşi unii consideră angajamentele Statelor Unite în întreaga lume drept o formă de militarism, a abandona aceste angajamente ar echivala pentru americani cu a renunţa la măreţie". Şi, trecînd la învinuiri concrete, preşedintele i-a condamnat pe cei ce „au pornit la vînătoare împotriva forţelor armate".

Tineri manifestanţi americani împotriva războiului din Vietnam în faţa unui centru de recrutare.

Reacţia a fost promptă şi la fel de violentă. Iată cîteva exemple. Senatorul Edmund S. Muskie : „Acuzaţiile de neo-izolaţionism sînt periculoase pentru procesul democratic şi conduc spre reprimarea ideilor. Cei ce critică sau pun sub semnul întrebării maşina militară americană şi aliaţele militare nu sînt vinovaţi de lipsă de loialitate faţă de Statele Unite". Senatorul Edward Kennedy : „Colegii mei din Congres continuă să caute un echilibru între diversele cerinţe ale ţării noastre care vin în contradicţie una cu alta. Problemele ridicate de ei sînt vitale pentru stabilirea priorităţilor. Nu-i corect ca opiniile lor despre politica externă americană să fie calificate drept neo-izolaţionism". Senatorul Allan Cranston : „Tehnica folosită de preşedinte constă în a construi sperietori pentru a avea apoi ce să doboare. Această tehnică seamănă cu stilul de argumentare folosit de administraţia precedentă. În ceea ce mă priveşte nu văd că America ar fi cuprinsă de izolaţionism. Ea este însă cuprinsă de dorinţa de a-şi reajusta priorităţile şi obiectivele astfel încît să putem face faţă cu realism, nu cu retorică, imenselor probleme de acasă şi din străinătate".

„Domnul Nixon confundă problemele", este titlul editorialului din „The New York Times" consacrat discursului de la Colorado Springs.

Într-adevăr, „izolaţionist", „neo-izolaţionist" sînt calificative care au ajuns să aibă în vocabularul politic washingtonez o semnificaţie peiorativă, aproape egală cu aceea a expresiilor „lipsit de patriotism" sau „antiamerican". Nici cel mai îndîrjit adversar al politicii preşedintelui Nixon nu ridică mănuşa aruncată de acesta şi nu proclamă sfidător „da, sînt neo-izolaţionist". Toţi preferă să respingă acuzaţia, să demonstreze că poziţia lor se defineşte de fapt în alţi termeni etc.

Izolaţionismul este nu numai discreditat ci şi realmente anacronic. Ridicat la rangul de dogmă a întîrziat de două ori intrarea Statelor Unite în marile războaie ale secolului nostru, prelungind inutil şi din toate punctele de vedere costisitor durata lor. Dar dacă la sfîrşitul primului război mondial rămăsese destul de puternic pentru a menţine Statele Unite în afara Ligii Naţiunilor, al doilea război mondial l-a radiat definitiv de pe lista principiilor călăuzitoare ale politicii americane. Forţele armate americane au decis să nu mai părăsească locu-

rile unde le aduseseră logica sau hazardul războiului. Doctrinele politico-militare postbelice au avut rostul de a furniza baza teoretică unor stări de fapt a căror modificare nu era dorită. Și fiecare îngloba în hinterlandul american noi felii, din ce în ce mai mari, din uscatul și mările lumii. După doctrina Truman, merită să consfințească prezența americană în Mediterana, a venit teoria dominoului, lansată de John Foster Dulles, care preconiza păstrarea cu orice preț a fiecărei fîșii de pămînt asiatic aflată sub influența americană, de teama de a nu le pierde pe toate. De la obsesia omniprezenței pînă la folosirea „preventivă" a intervenționismului pentru prezervarea noului principiu aproape mărturisit „Rule America", pasul era inevitabil și a fost făcut în Coreea, în Liban și în Republica Dominicană, împotriva Cubei și, — cu cele mai grave consecințe — împotriva Vietnamului.

Dacă astăzi intervenționismul american și-a pierdut orice prestigiu, cauza este una singură : eșecul lui pe toate fronturile. Renunțarea la intervenționism nu ar echivala însă cu o politică neo-izolaționistă. Nici măcar cei care pun semnul egalității între poziția de mare putere și dreptul la „sfere de influență" nu acuză actualul guvern american de „izolaționism" pentru că nu debarcă pușcași marini în Peru așa cum a făcut administrația precedentă pentru a preveni insubordonarea Republicii Dominicane.

Atunci — se întreabă comentatorii — de ce a fost introdus în discuție un termen anacronic, cu totul impropriu în condițiile existenței a 3 000 de baze militare americane pe teritorii străine? Nu cumva, doar pentru a abate atenția de la controversa care domină de cîteva săptămîni viața politică americană și anume controversa în legătură cu rolul excesiv, tot mai incontrolabil și mai determinant al complexului militaro-industrial, și a da altă turnură dezbaterilor ?

Trebuie subliniat că această controversă nu a izbucnit din senin. Articolul din revista „Atlantic Monthly" al generalului Shoup, erou al celui de-al doilea război mondial, care a semnalat în termeni de o violență neobișnuită primejdia transformării Americii într-un stat dominat de militari, nu a determinat discuția, ci i-a fixat doar cadrul. Motivele mai adînci ale nemulțumirii care răzbate la suprafață sînt, după opinia unor comentatori americani autorizați, decepția și iritarea provocate de războiul din Vietnam și inflația. Aceasta din urmă trimite cu gîndul la cheltuielile Pentagonului care cresc ca un bulgăre de zăpadă rostogolit la vale.

De la cel de-al doilea război mondial încoace, înarmarea continuă, tot mai costisitoare, a devenit o dogmă inatacabilă. Cererile de alocații militare n-au fost examinate niciodată în Congres cu zgîrcenia caracteristică dezbaterilor în jurul alocațiilor sociale sau măcar cu circumspecția manifestată în ultimii ani față de programele de ajutor pentru străinătate. Ceea ce pare pe cale de a se schimba acum este atitudinea de aprobare necondiționată a cerințelor Pentagonului. Cînd militarii și industria de armament strigau „sări", scrie „The Washington Post", Congresul întreba respectuos doar atît : „Cît de sus ?". Comentînd propunerea celor 45 de congresmeni amintită în prima parte a acestui articol, ziarele arată că ea nu face decît să ceară forului legislativ american să-și îndeplinească serios o îndatorire pe care ani în șir a neglijat-o de teamă să nu fie acuzat de „lipsă de patriotism".

Momentul în care se declanșează noua dispută are o importanță deosebită : în conformitate chiar cu programul de acțiune anunțat de președintele Nixon după instalarea sa, într-un viitor apropiat ar urma să se inițieze tratative americano-sovietice în problema dezarmării nucleare. Proiectul „Safeguard" este criticat și din punctul de vedere al influenței negative pe care ar putea s-o aibă asupra succesului viitoarelor tratative. Replica președintelui Nixon — care în discursul de la Colorado Springs s-a pronunțat categoric în sprijinul proiectului „Safeguard" — este că Statele Unite nu pot proceda la o dezarmare unilaterală. „Dar cine a cerut vreodată așa ceva ?", au ripostat senatorii citați și alții. Problema este de a nu întreprinde noi măsuri care ar putea fi noi obstacole în calea discuției.

La conferința sa de presă din 19 iunie, președintele Nixon a revenit asupra acestei probleme : rachetele antibalistice sînt încă și mai necesare decît atunci cînd el a susținut pentru prima oară programul de construire a lor și speră că recomandarea lui în acest sens va fi aprobată de Congres. Pe de altă parte, președintele a declarat, cu același prilej că la 1 august, Statele Unite vor fi gata să înceapă tratativele de dezarmare nucleară cu Uniunea Sovietică. Cum se împacă aceste două obiective ?

Criticile la adresa complexului militaro-industrial pornesc de la temerea că goana înarmărilor își are propria ei logică internă, care poate duce la inventarea de conflicte numai pentru a se autojustifica. Nu s-a mărturisit oare, încă mai demult, că Vietnamul a fost necesar industriei militare americane ca teren de încercare „pe viu" a tipurilor noi de armament ? Nu numai în piesele lui Cehov pușca prinsă de perete în primul act trebuie să tragă neapărat în actul trei.

Între timp, rachetele antibalistice ale sistemului „Safeguard" parcurg o preistorie ciudată. Zi de zi apar noi documente care se bat cap în cap. Mai întîi o „carte secretă" a Pentagonului demonstra că sistemul „Safeguard" ar constitui „o foarte slabă protecție pentru rachetele Minuteman". Senatorul Edward Kennedy s-a hotărît în cele din urmă să prefațeze studiul despre sistemul „Safeguard" întocmit, la cererea sa, de profesorii Abram Chaynes de la Universitatea Harvard și Jerome Wiesner de la Institutul de tehnologie din Massachusetts. El scrie că proiectul va costa în realitate 20 de miliarde de dolari, adică de trei ori cît estimase oficial administrația după ce și-a revizuit și argumentat cifrele inițiale. „Acești bani ar trebui cheltuiți pentru programe de securitate și progres aici, acasă, argumentează Edward Kennedy. Adevărul despre ABM este că va fi probabil și ineficient și foarte dăunător. Consecința lui va fi, după părerea mea, o nouă spirală a cursei înarmărilor și un regres pentru cauza dezarmării". În replică, Pentagonul a publicat o „Carte Albă" prezentată drept „cea mai completă informare asupra sistemului «Safeguard»". Autorii „Cărții Albe" susțin că dezvăluie în cuprinsul ei unele secrete militare numai pentru a convinge opinia publică și Congresul că sistemul „Safeguard" este absolut necesar pentru securitatea Statelor Unite. Se vorbește, de pildă, în această „Carte Albă" despre dificultățile întîmpinate de proiectul de a adăposti rachetele Minuteman în depozite de piatră masivă, ceea ce ar face necesară protejarea lor de către rachete antirachetă. Și, cu același prilej, se avansează un nou preț : nu se mai vorbește de 6—7 miliarde, ci de 11 miliarde de dolari.

Această problemă a prețurilor de cost, care cresc nebunește înainte măcar ca un proiect să se apropie de transpunerea lui în practică, reprezintă un motiv suplimentar de iritare pentru adversarii complexului militaro-industrial. Părerile sînt împărțite : în timp ce un studiu întocmit de o oficialitate a Biroului bugetului din S.U.A. apreciază la 200 pînă la 300 la sută față de prețul inițial anunțat, costul real al unei arme noi, Institutul Brookings fixează depășirea la 400 pînă la 700 la sută. Ministrul apărării, Melvin Laird, a anunțat că intenționează să ia o serie de măsuri pentru a pune capăt practicii de subestimare intenționată a costului unor arme în momentul propunerii lor. În timp ce el expunea aceste intenții în fața unui subcomitet senatorial, 76 de congresmeni au inițiat oficial o acțiune de reexaminare a angajamentelor și alocațiilor militare pentru a preveni risipirea a miliarde de dolari. Ei au declarat că se și întrevede absorbirea fondurilor care vor rămîne eventual disponibile în urma slăbirii în intensitate a războiului din Vietnam de către alte programe militare.

Dar va scădea oare cu adevărat, concret, sensibil, nivelul angajării militare americane în Vietnam? Întrebarea ar fi putut să pară nelalocul ei atîta timp cît singurele indicii în privința politicii vietnameze a președintelui Nixon erau propriile sale declarații. Acum au început însă să se producă și primele acțiuni, și comentatorii au devenit mai sceptici. David S. Broder reintroduce într-un articol apărut în „International Herald Tribune" și intitulat „Vești rele pentru Nixon", o expresie despre care la Washington se spera că va dispărea definitiv o dată cu Administrația Johnson : „prăpastia neîncrederii". Ultimele evenimente militare din Vietnamul de sud și întrevederea Nixon-Thieu, scrie Broder, „au readus spectrul prăpastiei neîncrederii pînă în pragul ușii biroului oval".

Mai întîi au reapărut ezitările în adoptarea hotărîrilor și știrile contradictorii despre ele. În ultimele două luni, gazetarii acreditați la Casa Albă au aflat „cu siguranță" că pînă la sfîrșitul anului vor fi retrași 100 000 sau chiar 200 000 de soldați americani din Vietnam, apoi li s-a comunicat oficios că nu va fi retras nici un soldat. În ajunul întîlnirii de la Midway s-a ventilat din nou cifra de 50 000 de soldați, pentru ca, în sfîrșit, să se anunțe decizia finală : 25 000 de soldați americani vor pleca acasă, urmînd să fie înlocuiți în posturile lor de luptă de trupe sud-vietnameze. Transpare aici un model arhicunoscut și adesea criticat de proces decizional supus fluctuațiilor momentului și de dezinformare a opiniei publice.

Cînd fostul ministru al apărării, Clark Clifford, a apreciat măsura drept derizorie, arătînd că ar fi trebuit să se înceapă cu retragerea a o sută de

mii de soldați anul acesta și a tuturor trupelor combatante pînă la sfîrșitul anului viitor, președintele Nixon a răspuns pe un ton polemic. Escaladarea militară, a arătat el, a fost opera administrației precedente și, parțial, a lui Clifford însuși. Acum, „cred că am schimbat vechea politică. Am început să retragem forțele noastre armate și vom retrage și mai multe. O nouă hotărîre va fi luată în august. Nu voi da nici o cifră, deoarece aceasta va depinde de starea instruirii sud-vietnamezilor, de evoluția de la Paris, precum și de alți factori pe care i-am menționat anterior".

În altă ordine de idei, conferința de pe insula Midway a urmat și ea tiparul vechilor întîlniri la nivel înalt americano—sud-vietnamez. Deși numai cu trei zile înainte, secretarul de stat al S.U.A., William Rogers, declarase ziariștilor că țara sa „nu e cununată cu nici un regim de la Saigon", explicînd în felul acesta declarația de la 14 mai a președintelui Nixon că Statele Unite vor accepta în Vietnamul de sud „orice guvern care va rezulta din libera alegere a vietnamezilor înșiși". În cele din urmă, temerile exprimate de Comitetul pentru relațiile externe al Senatului s-au dovedit justificate. Senatorii îi ceruseră președintelui să nu facă noi promisiuni de natură să oblige Statele Unite să-l mențină la putere pe Thieu „adoptîndu-l ca fiu al nostru". În comunicatul de la Midway, președintele Nixon s-a dezis de ceea ce păruse a fi promisiunea sa anterioară privind organizarea unor alegeri libere în Vietnamul de sud de către un guvern de coaliție. Dezamăgiți, senatorii arată acum că ceea ce dorește de fapt președintele Nixon este să-și exercite în continuare controlul asupra Vietnamului de sud „guvernînd prin intermediari".

La ultima conferință de presă a fost repetată întrebarea dacă Statele Unite „s-au cununat cu guvernul Thieu". Președintele Nixon a răspuns că Thieu „nu are drept de veto asupra deciziilor americane", dar că „nu încape nici o îndoială că sîntem alături de el și nu vom accepta cererile inamicului ca el să fie înlăturat". Articolul lui Joseph Kraft reprodus în acest număr la rubrica „Puncte de vedere" explică de ce un asemenea răspuns nu poate fi considerat satisfăcător de americanii care doresc realmente încetarea războiului din Vietnam.

Discursul de la Colorado Springs a constituit un duș rece pentru americanii care sperau într-o inițiativă consecventă a Casei Albe pe linia unei politici realiste de destindere și dezangajare treptată. Atunci cînd se reiau sloganurile și sperietorile a căror agitare a determinat, în ultimele decenii, creșterea unei rețele de pacte militare agresive, ceea ce se întrevede este mai curînd o reangajare pe vechea cale falimentară, la capătul căreia nu pot exista decît eșecuri de genul celui suferit în Vietnam. Conștiința crescîndă a acestei primejdii este principalul factor determinant al ultimelor inițiative ale Congresului. „Cea mai urgentă sarcină a Congresului — declară cei 45 de senatori și membri ai Camerei Reprezentanților amintiți la începutul acestui articol — este de a-și reafirma controlul asupra birocrației militare și asupra hotărîrilor politice pe care aceasta le-a uzurpat".

Disputa care se anunță nu are ca obiect „izolaționismul" — vechi sau nou — ci renunțarea sau nerenunțarea la intervenționism ca factor decisiv al politicii externe.

Felicia ANTIP

Pierre Elliott Trudeau

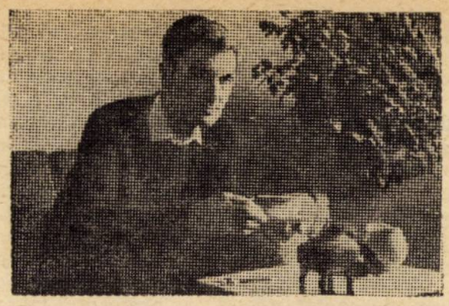

Norman McLaren

Marshall McLuhan

Însemnări despre trei canadieni

Catinca Ralea

Cînd am plecat în Canada, eram înarmată cu o serie de locuri comune : că e o țară cu o populație aproape cît a României, că are o climă fioroasă, că din pricina condițiilor neprielnice populația trăiește înghesuită pe un cordon lat de 200 mile (vreo 300 de km. la nord de frontiera Statelor Unite, că e țara cu cele mai multe lacuri... și întinderi nesfîrșite de zăpezi veșnice.

Cunoșteam și cîteva denumiri de orașe... misterioase, pentru că nu le localizam prea bine în spațiu. Și mai știam și trei nume : Pierre Elliott Trudeau, Norman McLaren și Marshall McLuhan.

Canada, care a fost descrisă ca fiind o țară de „americani liniștiți" mult înainte ca Graham Greene să fi dat un alt sens expresiei, este o țară care nu preamărește eroii pentru că în mijlocul luptei cu natura nu există eroi, sau, ceea ce e, de fapt, același lucru, toți sînt eroi. Primul lor ministru, Pierre Elliott Trudeau, a devenit în mai puțin de un an una dintre cele mai interesante personalități politice contemporane, după cum spune ziaristul francez J. J. Servan Schreiber. E tînăr și dinamic, ca și țara lui, e un intelectual în acțiune, un simbol al unității — unitatea multitudinii de neamuri pornite fără prejudecăți să construiască totul din temelii... și mai ales a unității celor pe care-i despart două secole de „neîncredere reciprocă" : canadienii englezi și francezi. Sub Trudeau, bilingvismul a căpătat valoare de lozincă. La Ottawa, capitala țării, Muzeul național de artă își recomandă de la intrare prin firme mari — și în franceză și în engleză. Centrul național de artă are două trupe de teatru permanente : una anglofonă — cea de la Stratford („Stratford-Canada" fiind o localitate aproape tot atît de celebră ca și cea din patria marelui dramaturg englez), cealaltă, francofonă, „importată" din Quebec. C.B.C.-ul (adică Compania Canadiană de Radio și T.V.) transmite permanent și simultan programe în franceză și engleză. Oamenii din Ottawa, mai ales cei oficiali, sînt atît de obsedați de această problemă a bilingvismului încît un reprezentant guvernamental din domeniul științelor, vorbindu-mi de sateliții de comunicație din Canada, mi-a spus încîntat : „Gîndiți-vă ce ar fi să poți acoperi toată Canada cu rețele de televiziune în două limbi".

Există două lucruri pentru care luptă canadienii pe plan intern : unitatea și eliberarea de sub influența Statelor Unite care, la ora actuală, au investite în industriile canadiene 22 miliarde de dolari (60—90 la sută din capitalurile investite în diferitele industrii canadiene aparțin S.U.A.). În plus, modul de viață american — alimentele, mașinile, mecanismul reclamei, hainele, sporturile și în mare măsură filmele — și-a făcut încet-încet loc în viața de fiecare zi a canadienilor. Chiar și mentalitatea e de multe ori împrumutată din S.U.A. Și totuși, nu. Există în Canada o butadă : „Un canadian este un om care a respins ocazia de a trăi în Statele Unite". Canadianul refuză această „ocazie", de multe ori chiar cu

indignare, și își continuă munca asiduă, răbdătoare și gravă pentru prosperitatea certă a unei țări recent ridicate din pămînt.

Pierre Elliott Trudeau a înțeles toate acestea și multe altele... Iată de ce țara lui e dornică să întrețină relații comerciale, culturale, sociale cu toate țările globului, cu Europa — de la care au de primit multe — după cum îmi spunea un parlamentar canadian, — de la țările Americii Latine, de la cele asiatice, cu care Canada întreține de multă vreme relații comerciale. „Dorim să continuăm exercitarea unei politici de destindere — mi-a spus în continuare același parlamentar. Noi considerăm că în viitor politica nu va mai trebui să se exercite între blocuri militare, ci vor trebui să existe relații sporite între țări, relații de prietenie, relații care să fie bazate pe interesele popoarelor mult mai mult decît pe cele ale guvernelor".

Dar, din păcate, modul de viață american introdus în Canada, pe ușa din față sau pe o ușă laterală, implică și crearea și apoi glorificarea de vedete. A fi vedetă înseamnă în mentalitatea americană un simbol al recunoașterii unor calități superioare. Trudeau este, deci, o vedetă.

Profesorul John T. Saywell, prefațatorul cărții lui Trudeau „Federalismul și canadienii francezi", scrie despre el : „Trudeau este o experiență în viața publică a Canadei. O îmbinare fericită de simț diplomatic, un om la care găsești o independență spirituală neostentativă și un sentiment al oportunității puternic orientat social... Experiența merită să fie privită"...

Da, e adevărat. Și chiar dacă revendicatorii își plimbă pancartele în fiecare zi la ora 1 în fața parlamentului, cerînd rezolvarea unei serii de probleme, printre care problema retragerii din N.A.T.O., a rezolvării șomajului, a stagnării economice sau a neparticipării Canadei la planul S.U.A. pentru rachete antibalistice, faptul că el consideră Canada o țară mare, pentru el, cea mai mare, îl face să fie admirat. Nu m-am mirat de altfel ca la „Tîrgul discului" de la Montreal să dau cu ochii de un afiș pe care, alături de vedetele muzicii ușoare și de frații Kennedy se afla și Pierre Elliott Trudeau.

■

Canada nu se conjugă la trecut. Ea se conjugă doar la Prezent și la Viitor. E ca un amnezic care nu privește decît înainte. Una dintre puținele mîndrii istorice ale Canadei o constituie centenarul Confederației, sărbătorit în toată Canada prin monumente de uz civic, așa cum, odinioară, prinții feudali își preamăreau victoriile, construind biserici sau catedrale... Planetariul din Vancouver, de exemplu, cel mai modern din lume, este unul dintre aceste monumente civice ale unei ere laice, care trăiește sub semnul științei — și tot un asemenea „monument" e și „Centrul artelor" din Ottawa sau Primăria din Toronto.

Spuneam la început că unul dintre numele celor trei personalități canadiene care mă interesau în mod special era Norman McLaren — cineastul consemnat în dicționarele de specialitate ca fiind „cel mai mare creator de desene animate al timpurilor moderne". Omul acesta, care și-a început cariera de cineast desenînd direct pe peliculă, pentru că nu avea bani să-și procure cameră, a devenit astăzi celebru prin procedee tehnice de un mare rafinament și de o mare artă în crearea filmelor de animație. E greu în coloanele unei reviste să explici în detaliu metoda prin care creează sintetic sunete și imagini. Ceea ce vreau să vă descriu aici însă este un fenomen social insolit. Norman McLaren constituie un paradox. În Canada, după cum spuneam, există mai cu seamă oameni de știință. E o țară a cărei problemă principală a fost cucerirea naturii și învingerea rigorilor climaterice. Iată de ce găsești în Canada mult mai mulți oameni de știință de talie mondială, (de la descoperitorul insulinei, deținător al premiului Nobel, Sir Frederick Bauting, pînă la teoreticianul „Stress"-ului nervos, profesorul Hans Selye) decît artiști de talie mondială. Artiștii se dezvoltă de obicei pe tărîmurile unde tradiția s-a stabilit de multă vreme. Or, tradiția Canadei abia începe. Iată de ce pictorii canadieni mai cunoscuți au trăit mai ales la Paris, actorii la Hollywood, scriitorii la New York sau la Londra. În ce constă paradoxul McLaren ? Numele lui McLaren — un artist de certă valoare mondială (numărul premiilor internaționale obținute de el, zeci de premii, este aproape egal cu numărul filmelor realizate) se leagă sigur și ferm de Canada. Și totuși... nu e canadian. S-a stabilit acolo mult după ce începuse să creeze filme de animație. Și nu a mai plecat niciodată. Azi el se consideră un artist, cu totul și definitiv canadian. Cît despre arta lui ? Iată cum o definește el singur: „Animația nu este arta de a pune desenele în mișcare, ci arta mișcărilor desenate. Ceea ce se petrece în spațiul dintre două imagini e mai important decît imaginea propriu-zisă. Animație este arta de a ști precis cum să folosești intervalurile invizibile dintre imagini".

■

Marshall McLuhan este, după ziarul „New York Herald Tribune", „cel mai important gînditor de la Newton, Darwin, Freud, Einstein și Pavlov încoace". Dacă ne gîndim însă că un ziar american care se respectă are ca prim moto „reclama e sufletul comerțului", vom rămîne poate doar la convingerea că McLuhan este un gînditor interesant. Este sociologul erei electronice. Domeniul intereselor lui s-a extins de la literatură la influența comunicării în masă (radio, televiziune) asupra societății. Și chiar dacă concluziile lui nu sînt prea optimiste, rămîne interesant. Analist subtil al presiunii sociale și psihice generate de presă, radio, cinema și publicitate, ajunge apoi să se ocupe de efectele culturale ale cuvîntului tipărit. E teoreticianul efectelor pe care le au mijloacele electronice de comunicare în masă asupra omului și a secolului 20.

McLuhan s-a ocupat mult de tineret — tineretul hippy și non-hippy. Tinerii sînt tineri și deci, uneori, excesivi. La ei atît entuziasmul cît și ura sînt mereu în alertă. Dar iată ce spune McLuhan despre acești tineri : „Ei doresc înainte chiar de scopuri sau de roluri, o angajare totală..." „Tinerii, mai spune el, înțeleg din instinct ceea ce-i înconjoară : drama electronică". Și nu vor să fie anihilați, absorbiți de ea. Iată de ce caută febril altceva, chiar dacă acest altceva reprezintă o întoarcere la natură. Tinerii sînt îngroziți de ceea ce numea unul din ei într-un interviu la televiziunea canadiană : „Panta fatală care duce înspre mecanică". „Tinerii aștia sînt îngrozitori", spunea oripilată despre hippy o doamnă din S.U.A. **„Nu vor să reușească".** Și, într-adevăr, ce poate fi mai îngrozitor pentru un american decît să nu vrei să reușești. El nu poate înțelege că acest fel de reușită poate că nu-i interesează. Pe tinerii din Canada îi interesează, în majoritatea lor, altceva: să aibă o țară prosperă, prietenoasă, blîndă și civilizată și s-o păstreze ca atare.

reflector

CU CINE ȘI CE DISCUTĂ MAFIA

Două mii de pagini de dialog puse la dispoziția presei de F.B.I. aruncă o nouă lumină asupra relațiilor dintre Cosa Nostra (mafia americană) și unele sectoare ale vieții politice și de afaceri. Textul reprezintă stenogramele unor convorbiri telefonice și ale unor discuții înregistrate, în decursul anilor, în localuri publice și în alte locuri unde Biroul Federal de Investigații plasase microfoane. El a fost dat publicității la cererea avocatului unui șef de bandă, Sam de Cavalcante, care a cerut să i se comunice probele de această natură deținute de F.B.I. în legătură cu clientul său.

Iată cîteva dintre dezvăluirile benzilor de magnetofon :

În anul 1964, cu cîteva săptămîni înainte de a fi ales primar al orașului Elizabeth (statul New Jersey), Thomas Dunn l-a vizitat pe Cavalcante, care i-a oferit sprijinul său și o contribuție la campania electorală în schimbul permisiunii de a acționa nestingherit în oraș.

Primarul și directorul poliției din Newark, cel mai mare oraș al statului New Jersey, sînt două dintre oficialitățile menționate de alt lider al mafiei, Anthony Boiardo, zis Tony Boy, ca fiind implicate în activități ilegale.

Pe de altă parte, s-au dezvăluit detalii semnificative în legătură cu misterioasa „răpire" a unui lider proeminent al organizației Cosa Nostra, în 1964. Este vorba de Josep Bonanno (Joe Bananas). Cavalcante fusese solicitat să medieze o împăcare între Bonanno și alți membri ai „comisiei mafiei", organul conducător al Cosei Nostra. Fiul lui Bonanno dorea să inițieze operațiuni în numele mafiei în California, fără învoirea „comisiei". Cavalcante n-a izbutit să soluționeze litigiul. Atunci, spre a evita să fie sancționat de „colegii" săi pentru indisciplină, Bonanno a pus la cale propria sa „răpire".

Întrucît legea nu permite folosirea probelor de acest gen în fața tribunalelor, se crede că discuțiile înregistrate de F.B.I. nu vor determina nici o condamnare.

GRIPA ȘI... BALENELE

Faimoasa gripă „Hong Kong A-2/1968" care a făcut ravagii lunile trecute în mai toată Europa și în America, s-a extins și la animale. Un caz recent, mult discutat în cercurile medicale : trei balene de la acvariul din San Diego (California) s-au îmbolnăvit, pierzîndu-și pofta de mîncare și dînd semne vădite de lipsă de vitalitate. Luîndu-li-se sîngele la analiză, s-a constatat că toate trei au gripă „Hong Kong". După un tratament de șase zile, bolnavele s-au însănătoșit. Li s-au dat antibiotice amestecate în hrană. În total, 27.000 de pilule.

ACADEMIA LUMII LATINE

Acad. Andrei Oţetea

„Academia Lumii Latine" a luat fiinţă la Paris, în ziua de 11 octombrie 1966. Dar punctul de plecare al proiectului de a se crea o nouă organizaţie internaţională e mai vechi. El datează din 1951, cînd Congresul de la Rio de Janeiro al popoarelor latine, convocat de guvernul brazilian, a lansat ideea constituirii unei **uniuni latine.** Academia Lumii Latine reprezintă concretizarea acestei uniuni. Scopul urmărit de fondatori e de a întruni pe reprezentanţii cei mai eminenţi ai ţărilor de limbă şi cultură latină, de a înlesni contacte personale între ei, de a face mai bine cunoscute operele acestora şi orientarea gîndirii lor şi de a asigura o mai bună organizare în exprimarea tuturor formelor de manifestare a geniului latin. Numărul membrilor a fost fixat de statute la o sută ; cel actual, de şaptezeci şi cinci, va fi completat pînă la o sută prin cooptare. România e reprezentată pînă acum prin cinci membri : acad. prof. Miron Nicolescu, ca preşedinte al Academiei R.S.R., acad. prof. George Oprescu, acad. Alexandru Philippide, prof. Manea Mănescu, membru corespondent al Academiei şi preşedintele Consiliului Economic al R.S.R., şi semnatarul acestor rînduri, care a fost ales vicepreşedinte pentru limba română şi membru al biroului pentru exerciţiile 1968—1969.

Academia Lumii Latine e condusă de un consiliu, care cuprinde, pe lîngă membrii fondatori, pe rectorul Universităţii din Paris, pe cancelarul Institutului Franţei, pe preşedintele sau un membru al Academiei Lumii Latine şi 18 membri reprezentînd cele cinci limbi şi culturi latine (în ordinea adoptată de statute) : spaniolă, franceză, italiană, portugheză şi română. Academia îşi are sediul la Paris în Avenue Yéna 51, iar şedinţele consiliului şi adunării generale se ţin la Institutul Franţei.

Primul preşedinte al Academiei, pentru perioada 1966-1967, a fost Jaime Torres Bodet, ambasador, fost ministru al afacerilor externe al Mexicului şi fost director general al U.N.E.S.C.O. El a definit misiunea Academiei Lumii Latine în termenii Organizaţiei Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură : „Noi sîntem latini pentru a contribui, în calitatea noastră de latini, să organizăm o lume în care echilibrul diferitelor culturi să servească ca bază durabilă, pentru o pace trainică şi dreaptă".

Consiliul Academiei a decis să creeze un premiu, menit să încununeze pe autorul unei opere literare, ştiinţifice sau artistice, care pune în valoare geniul latin şi a hotărît să organizeze periodic colocvii fie în Franţa, la Paris, fie într-o altă ţară latină. S-a aprobat totodată crearea unei publicaţii menite să facă cunoscută activitatea Academiei.

Prima adunare generală, ţinută la 23 mai 1967, a organizat manifestările menite să pună în valoare importanţa civilizaţiei latine şi a umanismului latin. Programul, întocmit în cursul acestei şedinţe, prevede :

1. Organizarea unei expoziţii asupra temei : „Latinii în întîlnirea cu Lumea nouă" ; 2. Organizarea unui colocviu asupra subiectului : „Ce e «latinitatea»" ; 3. Organizarea traducerii şi publicării în cele cinci limbi latine a scriitorilor clasici din ţările latine.

La acestea s-a adăugat tema propusă de ambasadorul Braziliei, Carlos Chagas : „Poziţia lumii latine faţă de dezvoltarea tehnologică şi ştiinţifică".

În aceeaşi zi a avut loc şedinţa publică anuală, la care a vorbit André Malraux, despre „Valorile latine".

„Raţiunea de a fi a Academiei Lumii Latine, a spus atunci Malraux, este de a crea noi valori şi nu de a evoca virtuţile trecutului. Academia Lumii Latine e viitorul. Trecutul e garanţia viitorului său. Pînă în secolul al XIX-lea, destinul popoarelor latine a fost Roma. Renaşterea din secolul al XVI-lea a inventat imortalitatea şi a arătat că geniul e mai puternic decît religia. Antichitatea regăsită ca factor de nemurire a fost elementul principal al însufleţirii pe care a inspirat-o lumea latină. Ceea ce s-a descoperit atunci n-are echivalent în nici o altă civilizaţie... Problema capitală a spiritului de azi, ca şi în timpul Renaşterii, e concepţia despre omul civilizaţiei moderne".

Imediat după constituirea sa, Academia a comemorat centenarul naşterii lui Rubin Dario, marele poet din Nicaragua şi a romancierului spaniol Blasco Ibanez. Apoi a adus omagiul lui Miguel Asturias, căruia i s-a decernat premiul Nobel pentru literatură în 1967.

La şedinţa consiliului Academiei Lumii Latine, al cărui birou e prezidat de Paulo de Berredo Carneiro, care a avut loc recent, Em. Bondeville a prezentat un raport asupra premiului Gulbenkian pe 1969.

Ambasadorul Carlos Chagas a citit raportul asupra Colocviului de la Lisabona, care urmează să aibă loc în primăvara anului 1970. Tema colocviului e „Repercusiunile erei ştiinţifice şi tehnologice asupra civilizaţiei latine contemporane" (Ştiinţă şi umanism ; Moştenirea ştiinţifică a lumii latine ; Proiecţia ei asupra dezvoltării ştiinţifice moderne ; Lumea latină şi începutul erei ştiinţifce şi tehnologice moderne ; Aspecte particulare ale procesului de absorbire, de dezvoltare şi de reacţie a popoarelor latino-americane faţă de era ştiinţifică şi tehnologică).

S-a făcut repartiţia temelor şi ţara noastră a fost programată cu o intervenţie la tema „Moştenirea ştiinţifică a lumii latine".

Prin activitatea sa, Academia Lumii Latine a dovedit că înţelege să contribuie la realizarea idealurilor de cooperare internaţională, împotriva tuturor formelor de discriminare, pentru înflorirea culturală şi consolidarea păcii.

reflector

CANADA : REVIZUIREA CONTINUĂ

Revizuirea politicii militare canadiene continuă. Primul pas a fost hotărîrea de a reduce contribuţia militară a Canadei la N.A.T.O. Al doilea pas, anunţat la 23 iunie de ministrul canadian al apărării, Léo Cadieux, este planul de micşorare a efectivelor forţelor armate ale ţării cu 13 000 pînă la 18 000 de oameni (dintr-un total de 98 000) în următorii trei ani. Nu s-au dat detalii. Cadieux a precizat doar că „anumite baze" vor fi închise. Forţele navale — care dispun de 30 de vase — vor continua să supravegheze respectarea intereselor canadiene (limitele apelor teritoriale, zonele de pescuit etc). Noua măsură se înscrie pe linia atribuirii unui rol strict defensiv tuturor forţelor armate ale ţării.

VA FI OARE CAPTURAT „GEOGRAPHUS" ?

După Icarus, care ne-a „vizitat" la 14 iunie 1968, trecînd la o distanţă de 6,4 milioane de kilometri de Pămînt, îl aşteptăm în curînd pe „Geographus", alt asteroid dintre cei circa 50 000 care evoluează în jurul Soarelui. Geographus va ajunge la 27 august la circa 9 milioane de kilometri de Pămînt. Minuscula planetă are un diametru de 0,8 pînă la 1,6 km, fiind deci de dimensiuni apropiate de cele ale lui Icarus (1 000 m diametru).

Dacă, anul trecut, unii profani se temeau că Icarus ar putea să dea buzna peste pămînteni, anul acesta, astronomii intenţionează să-l asalteze direct pe Geographus. De multă vreme, ei se întreabă ce sînt de fapt asteroizii : fărîmituri răspîndite în spaţii cu miliarde de ani în urmă, la crearea sistemului solar, fragmente dintr-o planetă care a evoluat cîndva între orbitele lui Marte şi Jupiter şi a explodat dintr-un motiv oarecare, sau rămăşiţe ale ciocnirii dintre două planete ?

În dorinţa de a folosi apropierea lui Geographus pentru a dezlega acest mister, Societatea naţională de geografie din S.U.A. a încredinţat sarcina de a-l studia unor astronomi renumiţi. Betty F. Mintz îl va urmări de la Observatorul din Cerro Tololo (Chile) întrucît, la 27 august, asteroidul nu va fi vizibil în emisfera nordică. Dr. Herrick Hopes, de la Universitatea din California, va examina posibilităţile de a trimite cosmonauţi pe Geographus, de a-l supraveghea continuu şi chiar de a-l captura pentru a-l transforma într-o staţiune spaţială sau într-un satelit al Pămîntului.

KINSHASA

Radu Pascal

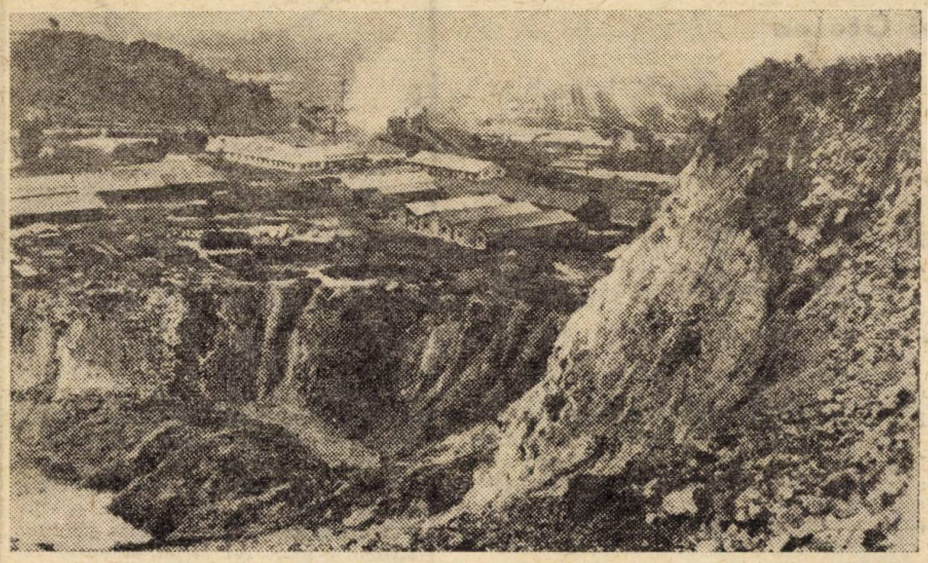

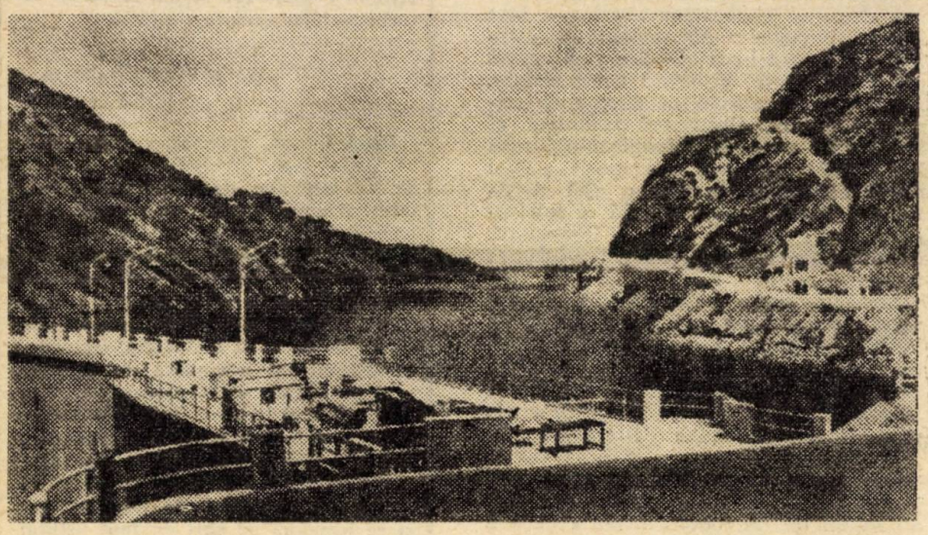

Produsele industriei miniere reprezintă 80 la sută din totalul exporturilor congoleze. În imagine : uzină de prelucrare a minereului de cupru în Katanga de nord

Marele baraj de pe fluviul Lualaba alimentează bazinul minier din Katanga

Kinshasa. Monumentul independenței

Acolo unde fluviul Congo a putut părea primului său descoperitor un lac sau o mare africană — de unde și europeneasca denumire de Stanley-Pool — stau față în față două orașe, două capitale, despărțite de apele eliberate, într-o ultimă și generoasă revărsare, în istovitorul lor drum spre ocean : pe malul drept — elegant și discret, Brazzaville, pe malul stîng — masiv, întrucîtva ostentativ — Kinshasa, fostul Leopoldville belgian.

Două țări — două Congo-uri — destine diferite prin existența lor politică, prin drumul lor spre țelul care le este comun : crearea unei ființe naționale independente.

De pe malul calm a Brazzaville-ului cu greu poți bănui tumultuoasa modernitate a Kinshasei. Un semn ar putea fi portul, care-și profilează la orizontul lacustru macaralele de oțel.

Dincolo de centura verde, ecuatorială a tihnitelor alei din apropierea fluviului — oază de luxoase cartiere de tip colonial — orașul se deschide într-o explozie neașteptată de vitalitate urbanistică. Supusă rigorilor unei expansiuni impetuoase, capitala congoleză surprinde — poate chiar șochează — pe europeanul care descoperă iscusințele arhitectonice ale propriului său continent, redimensionate la o scară puțin obișnuită, și izvorîte dintr-un elan care trădează resursele fabuloase ale țării. Cu imobilele sale durate în beton, oțel, aluminiu, sticlă, străbătută de arterele largi ale bulevardelor, cu o circulație comparabilă cu aceea a oricărei mari metropole, Kinshasa demonstrează că virtuțile civilizației moderne se nasc oriunde, iar, aici, poate împrumutînd ceva din vigoarea ecuatorială.

E un oraș care renaște, se regenerează sub cerul unei stabilități politice și economice, situație, am putea spune, nouă pentru atît de frămîntata și cețoasa istorie a țării, o realitate în care — nu e mult de atunci — puțini observatori străini erau înclinați să creadă.

Pentru a convinge altfel decît prin limbajul cifrelor, un ziarist scriind despre Congo (Kinshasa) se folosea de cuvintele ultimului guvernator general al fostei colonii belgiene : „Pot să afirm, fără să mă tem că greșesc : Congo-ul a pornit bine". E, într-adevăr, o apreciere a cărei valoare constă în faptul că vine din partea unei persoane, desigur, puțin obișnuită cu asemenea complimente ; ea capătă însă o semnificație deosebită dacă ne gîndim că din ziua cuceririi independenței n-au trecut decît nouă ani — perioadă în care s-au petrecut atîtea evenimente și răsturnări politice, majoritatea contrare dezideratului de liniște și pace al

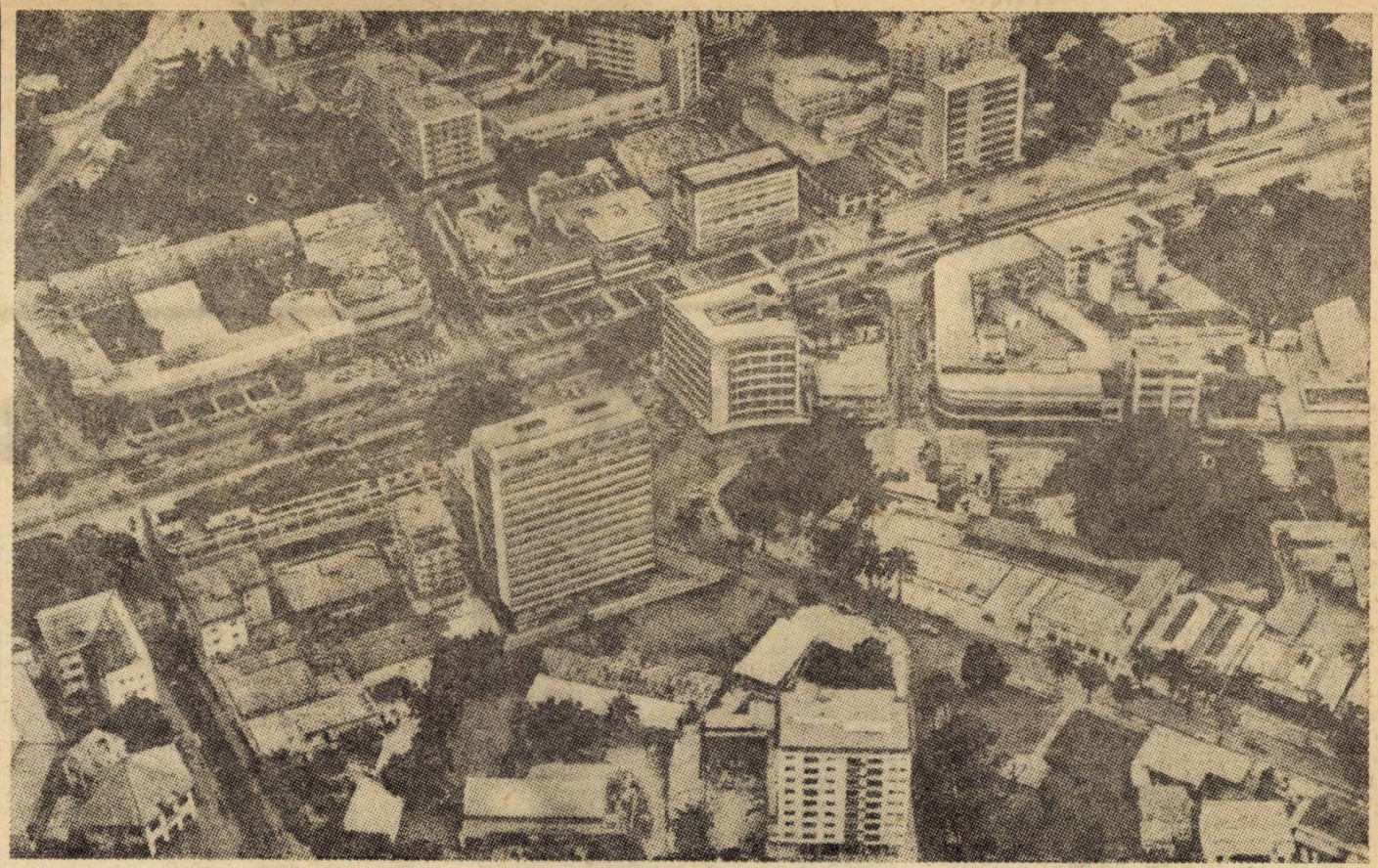

Kinshasa văzută din zborul avionului

unei națiuni în plin proces de formațiune, ce se vrea, în mod real, liberă.

Congo-ul își dovedește astăzi voința de a învinge numeroasele dificultăți, de a depăși structurile vechi, coloniale, de a se opune energic amestecului străin în treburile interne ale țării, în așa fel încît acest pămînt, care, prin tristă tradiție, părea considerat ca leagăn privilegiat al haosului, să devină o țară demnă de incalculabilele sale bogății, deschise unui viitor prosper și independent.

Măsurile luate, în ultima vreme, de guvernul generalului Mobutu se arată a fi promițătoare. Crearea, acum doi ani, a unei noi monede (zairul, echivalentul a 2 dolari), urmată de acumularea în seifurile Băncii naționale a unor rezerve de aur și devize în valoare de cca. 160 milioane dolari (sumă încă neatinsă de la data proclamării independenței) au dus la rezultate ale căror repercusiuni asupra vieții publice și politice nu pot fi decît favorabile.

Cumpărătorul avizat va constata astăzi că, pentru prima oară, comercianții vînd mărfuri la prețuri de solduri sau promit reduceri, va găsi în magazine un sortiment de produse nemaiîntîlnit pînă acum. Dacă, în general, se menține încă un decalaj greu de depășit între dezvoltarea socială și rapida dezvoltare economică și comercială, trebuie spus că, și în acest domeniu, se fac eforturi evidente. E de notat, în acest sens, că, față de perioada colonială, salariile au fost majorate cu 200 la sută, chiar dacă cifra este încă departe de a corespunde prețurilor care au crescut într-o proporție mai mare. Pericolul corupției, izvorît din această situație, este însă, în mare parte limitat prin măsurile ferme luate de autoritățile congoleze.

Evoluția economică actuală a deschis posibilități remarcabile pentru realizarea unor îndrăznețe proiecte industriale. Peste patru ani vor lua sfîrșit lucrările marelui baraj hidroenergetic de la Inga pe fluviul Congo (40 milioane kW), care va alimenta combinatul siderurgic de la Kimpoko — Kinshasa. (Cu o capacitate inițială anuală de 12 mii de tone oțel). O nouă cale ferată legînd capitala de bogata provincie a Kasaiului occidental va fi folosită intens pentru transportul minereului de fier necesar combinatului.

În ultimii trei ani, industria minieră a înregistrat un salt considerabil, reprezentînd 80 la sută din totalul exporturilor. Aparținînd acum în întregime statului congolez, fosta „Union Minière du Haut-Katanga" oferă posibilități noi de exploatare și administrare națională a imenselor resurse de cupru (300 000 tone pe an), încheindu-se astfel un capitol de nemiloasă oprimare colonială, sursă a atîtor frămîntări politice ale țării. Aurul, produsul principal al minelor din Kilo-Moto (provincia orientală) este, de asemenea, proprietate de stat, diamantele industriale de la Mbuji-Mayi (14 milioane de carate) sînt vîndute prin intermediul Băncii naționale.

Nu vom depăși limitele unei simple schițe a perspectivelor de expansiune a economiei congoleze. Prea cunoscutele bogății ale acestei țări de dimensiunile unui continent dau suficiente speranțe administrației naționale congoleze, iar recentul demaraj economic îi deschid perspective certe în propășirea unui Congo independent.

Ar fi însă incompletă timida încercare de a sugera potențele reale ale Congo-ului, dacă n-am aminti de experiența nouă — aș spune chiar decisivă pentru orice țară africană în plină evoluție — a creării cadrelor de profesori, tehnicieni, ingineri, doctori, într-un cuvînt a unei „inteligentza" naționale, capabile să dispună singură de destinele țării.

Am putut constata o adevărată efervescență culturală, de regăsire a vechilor tradiții, de organică armonizare a lor la exigențele civilizației moderne. Multe țări, și nu numai africane, pot invidia nivelul ridicat de alfabetizare a Congo-ului ; iar europeanului venit pentru prima oară pe aceste meleaguri i se vor oferi nenumărate prilejuri de meditație cînd — așa cum întîmplarea m-a făcut să surprind — va vedea, de pildă, pe o scenă improvizată la periferia Kinshasei, acolo unde modernitatea nu și-a spus încă îndeajuns cuvîntul, cîțiva copii desculți, jucînd cu pasiune o piesă de Mariveaux, învățată după o carte editată în secolul trecut.

Guvernul actual a înțeles marile virtuți ale educației, făcînd din aceasta un sector prioritar : 16,50 la sută din bugetul național. Expresia cea mai limpede o constituie învățămîntul superior, beneficiind de universități dintre cele mai mari și impunătoare din Africa, precum modernul ateneu cultural de la Lovanium— principala pepinieră de cadre a Congo-ului —, sau universitatea de la Lubumbashi (fostul Elisabethville). În fiecare an, 2 500 de studenți congolezi părăsesc băncile facultăților, dintre care 2 000 absolvenți ai Lovaniumului. Alături de ei se întîlnesc un număr destul de ridicat de studenți proveniți din alte țări africane.

Înălțată pe una din colinele verzi din apropierea Kinshasei, cetatea universitară de la Lovanium se bucură de o permanentă grijă din partea statului care suportă 70 la sută din cheltuieli, restul provenind, în mare măsură, din donații străine. De dezvoltarea ei, ca și a altor centre de acest fel, depinde, în mod esențial, crearea noilor structuri moderne, imperativ al unei evoluții firești, angajînd întreaga națiune congoleză.

Articol scris pentru „Lumea" de Elisabeth Mann Borgese

Reputată specialistă în problemele dreptului internațional, Elisabeth Mann Borgese, fiica marelui scriitor german Thomas Mann, este în același timp scriitoare și muziciană. Principala ei sferă de preocupări o constituie în ultimul timp crearea unui cadru juridic pentru cercetarea și folosirea pașnică a mărilor și oceanelor. Colaboratoare a Centrului de studiere al instituțiilor democratice din Santa Barbara, California, autoarea articolului a făcut recent o vizită în România, cu care prilej a prezentat o comunicare în cadrul A.D.I.R.I., expunînd punctul său de vedere asupra statutului mărilor și oceanelor.

Articolul de față, scris în exclusivitate pentru revista „Lumea", prezintă o opinie originală și interesantă asupra uneia dintre cele mai actuale probleme ale dezbaterilor internaționale.

STATUTUL MĂRILOR ȘI OCEANELOR

În august 1967, guvernul Maltei a propus secretarului general al O.N.U. includerea pe agenda celei de-a XXII-a Adunări Generale a temei : „Declarație și Tratat privind folosirea în scopuri exclusiv pașnice a fundului mărilor și oceanelor care se întinde dincolo de limitele actualei jurisdicții naționale și folosirea resurselor acestora în interesul omenirii". Discuția care a urmat a dus la înființarea unui comitet ad-hoc pentru studierea aspectelor juridice, economice și tehnice ale problemelor discutate. Comitetul a strîns o documentație importantă și a studiat problemele cu mare atenție. În baza raportului adresat celei de-a XXIII-a sesiuni a Adunării Generale, O.N.U. a adoptat, în decembrie 1968, o rezoluție prin care se înființa un Comitet permanent pentru problema oceanelor și care dispunea de un mandat destul de larg : de a pregăti un deceniu internațional al exploatării oceanelor, cu începere din 1970 ; de a recomanda un regulament internațional privind măsurile împotriva poluării apelor ; de a recomanda efectuarea de studii în vederea creării unui organism internațional care să pună în practică principiile conținute în propunerea malteză.

Comitetul permanent cu privire la oceane și-a încheiat prima sa sesiune. O activitate paralelă sau complementară continuă, însă, într-o serie de instituții specializate, ca și în cadrul Comitetului celor 18 care, în momentul de față, se ocupă de importanta propunere sovietică privind dezarmarea totală a fundului oceanelor.

Propunerea Maltei și problemele care au rezultat reprezintă unul din cele mai interesante și încurajatoare subiecte care au apărut în fața O.N.U. Deși acest lucru se produce într-un moment cînd climatul general al politicii mondiale nu este pe deplin încurajator, se dovedește astfel că noi progresăm și regresăm în același timp. Este, probabil, unul din secretele existenței. Este, probabil, motivul pentru care epoca oroilor, care amenință să ne readucă în vremurile întunecate, este, în același timp, și epoca speranței care promite bunăstarea fizică și spirituală pentru un număr tot mai mare de oameni. Pînă la urmă, pașii înainte au fost întotdeauna mai numeroși ca înapoi, căci altminteri ne-am afla încă în zorile istoriei.

O trăsătură remarcabilă a acestei teme deosebit de interesante aflată acum în fața O.N.U. este aceea că ea

Elisabeth Mann Borgese

reprezintă inițiativa unei națiuni mici, cu o populație care de-abia atinge cifra de 300 000 de oameni. Este un fapt, într-adevăr, încurajator ca o țară atît de mică să joace un rol atît de important în problemele internaționale. Se dovedește, astfel, că puterea ideilor poate să acopere puterea banilor și a tunurilor.

Aș dori să evoc cîteva aspecte ridicate de propunerea malteză, probleme importante și cărora trebuie să li se facă față cu imaginație și curaj — și, în special, cu promptitudine, dacă nu vrem ca ea să rămînă în domeniul speranțelor pioase.

Prima problemă o constituie delimitarea teritorială a zonei respective „dincolo de jurisdicția națională" sau regiunea jurisdicției regimului internațional. Convenția despre platoul continental din 1958 extinde jurisdicția națională asupra terenurilor subacvatice ale platoului continental pînă la o adîncime de 200 de metri și dincolo de această limită, pînă unde dezvoltarea tehnică permite exploatarea fundului oceanului. Tratatul are un caracter ambiguu și, din punct de vedere teritorial și funcțional, lasă cale liberă interpretărilor. Din punct de vedere teritorial, hotarul este lăsat neprecizat, pe criteriul exploatabilității care poate extinde limitele jurisdicției naționale, în funcție de progresul tehnic. Într-un sens funcțional, nu este clar dacă „jurisdicție" înseamnă doar dreptul de a explora și exploata resursele naturale ale platoului continental, oricît de limitat ar fi el, sau dacă înseamnă suveranitate națională în sensul deplin al cuvîntului, inclusiv dreptul de folosire militară. Ținînd seama de aceste ambiguități, este clar că stabilirea unui nou regim impune o revizuire a Tratatului. Este, de asemenea, clar că felul de revizuire asupra căruia se va cădea de acord va depinde de natura regimului ce urmează să fie stabilit. Dacă este vorba de un regim demn de încredere din punct de vedere internațional, țările se vor declara de acord cu stabilirea unui platou continental îngust asupra căruia să-și exercite jurisdicția. Dacă nu se va stabili un regim dincolo de limitele jurisdicției naționale, sau se va stabili unul în care nu se va putea avea încredere, țările vor tinde să-și exercite propria lor jurisdicție la o cît mai mare depărtare posibilă.

Pînă acum, au fost prezentate o serie de propuneri : prima se referă la desființarea criteriului exploatabilității zonei fără limită și acceptarea limitei de 200 metri adîncime. Este greu de crezut că această propunere ar putea fi acceptată, căci, ținînd seama de iregularitățile fundului oceanelor, unele țări ar obține un enorm platou continental, iar altele, practic, nimic. O delimitare de asemenea natură ar părea cu totul arbitrară.

The National Petroleum Council (Consiliul național al petrolului) din Statele Unite a propus extinderea jurisdicției naționale pînă la o adîncime de 2 500 de metri, pînă la marginea povîrnișului abisimal, considerat că reprezintă hotarul natural dintre platoul continental și fundul oceanului. Dar această limită nu este mai acceptabilă decît prima ; întocmai ca limita adîncimii de 200 de metri, ea ar lăsa stabilirea hotarului pe seama incertitudinilor și curiozităților geologiei marine.

O a treia propunere prevede o combinație între limita de 200 și cea de 2 500 de metri, în așa fel încît să acorde o jurisdicție națională exclusivă pînă la o limită de 200 metri adîncime și să se considere zona dintre 200 și 2 500 metri drept zone intermediare, sub jurisdicția regimului internațional, dar rezervînd națiunii de coastă dreptul de a aproba orice concesiune acor-

dată în această zonă. Este o propunere mai complexă, care îmbină sau caută să rezolve defectele și lipsurile celorlalte două propuneri.

A patra propunere, prezentată inițial de expertul iugoslav Juri Andrassy, combină limita de adîncime cu limita orizontală. Ținînd seama de faptul că lărgimea medie a platoului continental în întreaga lume este de aproximativ 50 de kilometri, noul Tratat ar urma să extindă suveranitatea națională pînă la o adîncime de 200 de metri sau la o distanță de 50 de kilometri, în funcție de care dintre aceste două elemente ajunge mai departe. O propunere, bazată pe aceleași criterii, a fost prezentată de curînd și de guvernul Maltei.

În sfîrșit, Uniunea Sovietică este de părere că jurisdicția națională asupra platoului continental trebuie să se termine la limita extremă a apelor teritoriale, adică la 12 mile marine de țărm. Aceasta reprezintă o propunere radicală, dar simplă și precisă.

Problema frontierelor teritoriale ale fundului mărilor este totuși mai puțin importantă decît pare la prima vedere. Este clar că ea va fi o frontieră politică mai degrabă decît una geologică. Confundarea frontierei geologice cu cea politică devine grabnic depășită ca rezultat al progreselor tehnice. Frontiera oceanică este ultima frontieră care suferă transformarea de la frontiera geologică la cea politică.

Mai importantă decît delimitarea teritorială este însă problema delimitării funcționale a regimului internațional : natura și extinderea jurisdicției sale.

Uniunea Sovietică pledează pentru stabilirea unui cod, mai mult sau mai puțin asemănător cu Tratatul de folosire a spațiului cosmic, care să stabilească comportamentul națiunilor în spațiul mărilor și oceanelor. Considerînd activitățile actuale și viitoare în spațiul atmosferic și în spațiul oceanic, un cod care ar satisface necesitățile primului nu ar fi însă suficient să stabilească în mod eficace activitățile în cel de al doilea, căci exploatarea economică a spațiului oceanic necesită anumite organisme speciale.

Statele Unite, deși în mod oficial nu și-au stabilit poziția, au tendința să pledeze pentru un sistem internațional de înregistrare : țările care ar dori să exploreze sau să exploateze o anumită porțiune a fundului oceanului, dincolo de limitele jurisdicției naționale, ar urma să se adreseze unui birou internațional de înregistrare pentru a obține o licență pe bază de licitație competitivă.

Pe de altă parte, țările în curs de dezvoltare cer înființarea unui organism adecvat care să pună în practică propunerea malteză, dar, după criteriul acestor țări, agenția sau regimul care ar rezulta nu ar avea un caracter supranațional și nici nu ar încălca suveranitatea națională. Jurisdicția sa s-ar putea exercita atît pe plan teritorial cît și funcțional. Pe plan teritorial, s-ar putea emite regulamente obligatorii cu privire la fundul mării și subsolul acesteia dincolo de limitele jurisdicției naționale, s-ar putea face recomandări cu privire la largul mărilor, domeniu în care există de pe acum o legislație bogată ; de asemenea, ea ar putea prezenta statelor membre părerile sale cu privire la apele teritoriale și regiunile submarine aflate sub jurisdicție națională. În domeniul funcțional, agenția ar putea emite orice, de la regulamentul obligatoriu în problemele de securitate și poluare, pînă la recomandări în materie de pescuit și comunicație ; așadar, o varietate de regulamente, decizii, recomandări și păreri. Pentru punerea în aplicare a unui plan, consimțămîntul este infinit mai important decît obligația, cooperarea este mai productivă decît constrîngerea. În felul acesta, și aspectul funcțional al problemei jurisdicției Regimului, deși necesită în mod vădit precizări cît mai ample, își poate vedea redusă importanța politică.

O a treia problemă importantă apare ca urmare a conceptului folosirii pașnice a fundului oceanului. Și în acest caz, se află de pe acum în circulație mai multe interpretări. Statele Unite tind spre o interpretare minimală, atît funcțională cît și teritorială. Ea ar urma să limiteze dezarmarea la interzicerea amplasării armelor atomice și a altor arme de distrugere în masă, în timp ce ar permite instalarea pe fundul oceanelor a armelor convenționale și dispozitivelor de urmărire. Ea ar urma să restrîngă o asemenea dezarmare limitată pe fundul oceanelor, numai în spațiul din afara platoului teritorial, oricum ar fi el definit. Interpretarea sovietică este maximală, în ambele sensuri. Dezarmarea ar urma să fie completă — incluzînd armele convenționale — iar fundul oceanului ar urma să includă platoul continental pînă la limita exterioară a apelor teritoriale, sau la 12 mile depărtare de țărm. Dincolo de 12 mile depărtare de țărm, ar fi interzis să se instaleze pe platoul continental orice fel de echipament militar, inclusiv dispozitive de urmărire. Nici una din cele două interpretări nu are șanse să fie acceptată în forma actuală, dar propunerea sovietică, așa cum arată numeroși experți neutri și unii occidentali, are incontestabile merite.

Sigur este că problema menținerii fundului oceanelor în stare de dezarmare reprezintă o chestiune foarte complicată. Este imposibil ca organismul de instituit să fie împovărat cu tot felul de funcțiuni și controluri militare complexe. Nu am fi realiști dacă am presupune că marile puteri ar încredința asemenea funcțiuni unui organ internațional care nu ar fi supus dreptului de veto. Este, de asemenea, neîndoielnic că există o dorință generală de a se menține demilitarizate acele regiuni care pînă acum nu au fost militarizate și o clauză în acest sens trebuie inclusă în orice tratat care va preciza Regimul oceanelor. Dar aceasta nu este o soluție. Ținînd seama de indivizibilitatea spațiului oceanic, se va dovedi imposibil — sau lipsit de sens — să se mențină demilitarizat fundul mărilor în timp ce submarine încărcate cu bombe atomice ar pluti la cîțiva metri de fund și ar putea ține sub bătaia tirului lor coasta țărilor „ostile". Pe de altă parte, submarinele fac parte integrantă din întregul complex al armamentelor și dezarmării și este improbabil că țările vor renunța la submarine în timp ce continuă cursa armamentelor în aer și pe pămînt.

Sarcina ce ne stă în față este grea și cere mult timp. Oricît ar părea de grea această problemă, fundul mărilor furnizează o posibilitate deosebită și foarte atrăgătoare de a realiza un progres în discuțiile de dezarmare. Căci în acest domeniu, pentru prima oară, problema dezarmării și a controlului armamentelor poate fi scoasă din imobilitatea sa și poate fi tratată în legătură cu stabilirea unui *sistem de pace* — de exemplu stabilirea unui regim de explorare și exploatare pașnică a resurselor oceanului. Există speranța că, pe măsură ce cooperarea și interdependența economică vor crește în cadrul unui asemenea regim, folosirea pe plan militar a oceanelor va deveni într-o tot mai mare măsură învechită și absurdă și astfel va dispare de la sine.

Acest gen de cooperare economică internațională în exploatarea și explorarea resurselor oceanice comune ridică și o altă problemă : pe de o parte, concepția proprietății comune trebuie clarificată și exprimată în termeni clari în legea internațională, pe de altă parte, este vorba de administrarea și proprietatea comună a unor țări socialiste și nesocialiste.

Resursele oceanice nu vor fi însă proprietatea nimănui ; nici chiar a Regimului oceanic internațional care, în felul acesta, nu va avea un statut de teritorialitate. Aceste resurse vor fi însă *folosite* în mod particular sau public, ori printr-o combinație a acestor două moduri, atît timp cît ar fi utilizate în interesul comun, așa cum acesta va fi definit și planificat de organele competente ale Regimului oceanic.

Cu un an și jumătate în urmă, Centrul pentru studierea instituțiilor democratice din Santa Barbara, California, a inițiat un proiect de studiere a tuturor acestor probleme. Centrul a ținut trei seminarii cu care prilej personalului Centrului i s-au alăturat grupe internaționale de experți — ambasadori la O.N.U., oameni de știință, reprezentanți ai întreprinderilor petroliere și miniere și ai organizațiilor de pescuit. După un an de studii, Centrul a publicat un model de statut pentru Regimul oceanic, în care se propun soluții la problemele pe care noi le-am menționat, ca și la o serie de alte probleme.

Ca o apreciere a muncii Centrului cu privire la legislația mărilor, acesta a primit, la începutul primăverii, o invitație din partea guvernului maltez de a ține în Malta, în iunie 1970, o Reuniune internațională privitoare la folosirea pașnică a mărilor, inclusiv a fundului oceanelor. În momentul de față, noi pregătim această reuniune, la care vor participa aproximativ 250 de oameni politici, oameni de știință și experți în folosirea resurselor naturale ale mărilor, ca și reprezentanți ai tuturor instituțiilor specializate, angajate într-un fel sau altul în dezvoltarea și folosirea bogățiilor oceanelor.

Pregătim o cantitate considerabilă de material de cercetări — aproximativ 1 000 de pagini de documente fundamentale, rapoarte, evaluări, proiecte de planuri — și sperăm că acest material va fi de folos O.N.U. pentru lansarea Deceniului internațional al oceanului. O întrunire neoficială de acest fel poate uneori furniza idei mai îndrăznețe decît o organizație guvernamentală. Vom încerca să stabilim un echilibru just între țările socialiste, nesocialiste și nealiniate, între cele dezvoltate și nedezvoltate, între țările fără ieșire la mare și cele maritime, în așa fel ca la această întrunire să fie reprezentate în mod echitabil toate regiunile lumii.

Desigur, dorim să avem o delegație reprezentativă a României pentru a cunoaște și a ne bucura de sfatul specialiștilor români.

Corespondență din Budapesta de la Alexandru Pintea

Un analizor realizat recent de cercetătorii Institutului de fizică al Academiei de Științe a R. P. Ungare

Căutări și realizări în știință

Am avut posibilitatea să constat în mod concret interesul ce se manifestă peste hotare față de rezultatele cercetării științifice ungare la recentul tîrg internațional de la Budapesta. Aici pavilionul special al Academiei de Științe a R. P. Ungare a fost vizitat de oameni de știință și specialiști din peste 30 de țări, care au manifestat un viu interes și au avut cuvinte de prețuire pentru cele mai noi rezultate ale muncii științifice din Ungaria. Mulți specialiști străini și-au manifestat dorința de a dezvolta relațiile și colaborarea cu diferite institute științifice ale Academiei ungare.

Numai în anul trecut, peste douăzeci de țări au cumpărat licențe și patente realizate de oamenii de știință din Ungaria. Specialiștii maghiari ajută la organizarea industriei farmaceutice din Nigeria, la cercetarea geologică din Mongolia, colaborează cu specialiști din Austria în domeniul telecomunicațiilor. Oamenii de știință din R.P. Ungară au participat în ultimul an la peste 220 de congrese, conferințe și întîlniri științifice internaționale prezentînd sute de referate și comunicări. Și exemplele ar putea continua, ilustrînd aprecierea de care se bucură oamenii de știință din această țară pentru contribuția pe care o aduc la dezvoltarea patrimoniului științei contemporane.

„În fond, îmi spunea într-o convorbire academicianul Erdey-Gruz Tibor, secretar general al Academiei de Științe a R. P. Ungare, toate acestea nu sînt decît rezultatul uriașei dezvoltări pe care activitatea de cercetare științifică a înregistrat-o în ultimii douăzeci și ceva de ani în țara noastră ca urmare a grijii și atenției statului popular". Tocmai de aceea, în cadrul interviului acordat, acad. Erdey-Gruz Tibor a ținut să-mi vorbească în primul rînd despre organizarea și dezvoltarea activității științifice în Ungaria. „Academia maghiară de științe, înființată încă în 1825, a fost reorganizată și adaptată în 1949—1950 necesităților societății constructoare a socialismului. Legea privind reorganizarea academiei a avut ca punct de plecare ideea înființării unui centru științific care, prin dezvoltarea științelor teoretice și a celor aplicative, prin dirijarea metodică a funcționării acestora, să unească și să valorifice toate forțele științifice ale țării în scopul major al construirii societății socialiste. De aici derivă și sarcinile mari pe care Academia le are în permanență : cultivarea și dezvoltarea științelor în primul rînd în cadrul institutelor proprii de cercetare, exercitarea unei influențe teoretico-metodice asupra cercetărilor de bază teoretice și practice efectuate sub supravegherea ministerelor și a altor organe de competență națională, participarea activă la dirijarea și coordonarea cercetării științifice naționale, inițierea unor soluții în problemele de interes național legate de munca de cercetare și perspectivele dezvoltării multilaterale economice și sociale ale țării etc.

Vechea Academie nu avea nici un institut de cercetare. În 1950 existau 5 institute și 3 centre de documentare. Astăzi, ca urmare a sprijinului material de care s-a bucurat cercetarea științifică, Academia funcționează cu 42 de institute de cercetare, 23 grupe de cercetare și 11 colective de cercetare aflate pe lîngă diferite catedre universitare. La activitatea de cercetare științifică participă în total peste 40 000 de oameni".

Referindu-se la rezultatele pe care oamenii de știință maghiari le-au obținut în ultimii ani, acad. Erdey-Gruz Tibor arată că „domeniile științifice care se bucurau la noi de o veche tradiție ca de exemplu : matematica, fizica, unele ramuri ale chimiei, medicina, medicina veterinară, știința selecționării (ameliorării) plantelor s-au dezvoltat în continuare și a început cultivarea unor noi domenii științifice". Subliniind că ar fi dificil să prezinte în cîteva rînduri tabloul tuturor realizărilor obținute de știința maghiară în ultimii ani, interlocutorul nostru a ținut totuși să enumere cîteva domenii în care activitatea oamenilor de știință, a cercetătorilor Academiei maghiare au îmbogățit cunoștințele științifice, obținînd rezultate aplicate cu succes în economia națională : „cercetări de automatică, dezvoltarea ciberneticii și aplicării sale, calculul probabilităților, expertize de fizică nucleară, analiza proprietăților fundamentale ale luminii, structura compușilor chimici, prepararea metalurgică a metalelor și modelarea lor maleabilă (plastica), experiențe de condensare atmosferică, perfecționarea mașinilor agricole, ameliorarea solului, utilizarea solurilor mlăștinoase și a solurilor cu sărături, prepararea unor noi vaccinuri împotriva îmbolnăvirilor animalelor, analiza problemelor biologice și patologice ale funcționării rinichiului și circulației limfei, analiza mecanismului de dirijare a economiei naționale, îmbunătățirea procedeelor de planificare etc". „Multe din rezultatele științifice obținute — subliniază acad. Erdey-Gruz Tibor, s-au bucurat de o atenție deosebită pe plan internațional, fapt pentru care noi, oamenii de știință maghiari, putem fi mîndri".

Răspunzînd la o întrebare privind relațiile Academiei de Științe a R.P. Ungare, interlocutorul nostru a precizat : „Noi avem largi relații internaționale cu Academiile de Științe din U.R.S.S., din România și din celelalte țări socialiste, cu cercuri științifice din multe țări occidentale, ca și cu organizațiile științifice internaționale. Avem acorduri de colaborare științifică pe termen nelimitat cu academiile științifice ale țărilor socialiste, acorduri concretizate în planuri ce cuprind teme comune de cercetare" ; schimburi de colaboratori științifici, consultații, informații, consfătuiri etc. Cu unele centre științifice din țările occidentale cum sînt „Royal Society", „Centre National de la recherche scientifique" și altele, avem acorduri de colaborare privind schimbul de cercetători științifici.

Academia ungară de științe este în același timp membră a tuturor celor 17 societăți ale I.C.S.U. (Comitetul Internațional al Uniunii Științifice), și face parte din alte aproximativ 100 de organizații științifice internaționale. În calitatea sa de membră a organizațiilor științifice internaționale, Academia R.P.U. nu numai că participă la consfătuirilor și lucrărilor științifice, la ședințele comitetelor executive ale acestor organizații, dar ia parte, din inițiativă proprie, în parte la cererea organizațiilor respective, organizează în Ungaria consfătuiri internaționale, își asumă lucrări pentru îndeplinirea sarcinilor stabilite de aceste organizații, sau coordonează realizarea acestora, ajută la pregătirea bursierilor pe care multe organizații și centre științifice din străinătate îi trimit în Ungaria pentru studii și specializare. Toate acestea le facem cu convingerea că astfel ne aducem contribuția noastră modestă la dezvoltarea patrimoniului științific mondial și totodată la dezvoltarea colaborării și cooperării internaționale, la crearea unui climat de pace și înțelegere între popoare".

Amintind numărul mare de licențe, patente și brevete ale cercetătorilor maghiari solicitate în străinătate, numărul crescînd al oamenilor de știință invitați să prezinte conferințe și cursuri în străinătate, lucrările, revistele și periodicele care relatează despre munca oamenilor de știință unguri, academicianul Erdey-Gruz Tibor sublinia în încheiere că toate acestea nu fac decît să demonstreze prestigiul de care se bucură astăzi știința Ungariei socialiste pe meridianele lumii.

Budapesta, iunie

În exclusivitate pentru „Lumea"

Din secretele celui de al III-lea Reich

Dezvăluirile doctorului Kersten

Convorbire cu JOSEPH KESSEL membru al Academiei Franceze

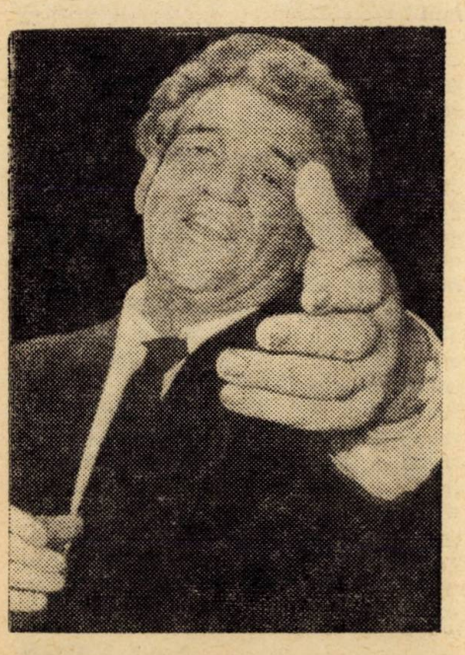

A încerca să-l prezinți pe Joseph Kessel este un truism, de care e bine să te ferești. Oricît de puțin ai cunoaște din vasta operă a acestui scriitor, celebru de peste patru decenii, fiecare dintre noi a citit cel puțin unul din romanele „L'Equipage" (primul roman al aviației), „Belle de jour", „La rose de Java", „Au grand Sacco", „Le lion". Multe dintre ele au fost transpuse pe ecran și au încîntat generații de spectatori.

Recent apărut, volumul „Les mains du miracle" (editura Gallimard, Paris) a stîrnit vii comentarii. În această carte, ilustrul academician istorisește cîteva fragmente din viața lui Felix Kersten, care l-a îngrijit pe Heinrich Himmler. Felix Kersten practica „terapia manuală", adică un fel de masaje pe care le-a învățat de la doctorul Kô, vraci din Tibet. A început să practice la Haga și a devenit foarte repede atît de cunoscut și de apreciat, încît la serviciile sale apelau magnați, capete încoronate. La Felix Kersten a recurs și Heinrich Himmler. Împrejurare pe care a folosit-o pentru a interveni deseori în favoarea victimelor nazismului.

În preajma celui de al doilea război mondial, apoi după declanșarea cataclismului, scriitorul evocă instalarea progresivă a rețelei de silnicie concepută și organizată de Himmler și, totodată, strădaniile neobosite ale lui Felix Kersten de a reda vieții și libertății oameni sortiți morții, folosind în acest scop influența de care se bucura asupra pacientului său Himmler. Mii de oameni îi datorează viața. Dar faptele relatate de Joseph Kessel în „Les mains du miracle" sînt atît de extraordinare încît par ireale. Oare e posibil ca toate cele istorisite de Kessel în legătură cu Kersten să fi fost adevărate ? Ne-am adresat scriitorului însuși care, cu o deosebită amabilitate, a binevoit să dea chestionarului nostru răspunsurile de mai jos :

— Ce v-a determinat să scrieți „Mîinile miracolului" ?

— Dorința de a face cunoscută cît mai multor oameni istoria doctorului Felix Kersten care, datorită mîinilor sale miraculoase, a ajuns să aibă o atît de mare influență asupra lui Himmler, încît a reușit să smulgă victime acestui călău fanatic. Dacă ținem seama că Himmler reprezenta, în epoca de maximă putere a celui de al III-lea Reich, un stat în stat, acela al inchiziției, al morții multiplicate la infinit : că deasupra lui nu exista decît un singur șef, Adolf Hitler ; că acestui instigator fără strălucire și valoare nu i se cunoștea nici un sentiment omenesc, nici o dorință, nici o slăbiciune, singura lui ambiție fiind de a se afirma ca tehnicianul fără rival al exterminărilor masive ; că, totuși, pe acest comandant al SS-ului și al Gestapoului, care nu cunoștea mila, Felix Kersten a reușit să-l facă să renunțe la unele măsuri de deportare masivă, să nu ofere crematoriilor toată rația de cadavre prevăzută — toate acestea par atît de neverosimile, încît ele se cereau neapărat consemnate.

Evenimentele aparțin unei perioade destul de apropiate nouă ; totuși, între timp, s-au adunat atîtea evenimente grave încît ea pare azi îndepărtată. Există o întreagă generație pentru care aceste timpuri blestemate nu sînt decît amintiri vagi și încețoșate. Și chiar pentru cei care au cunoscut suferințele războiului și ale ocupației naziste, devine anevoios, fără un efort interior, să-și reamintească în toată întinderea ei teribila putere pe care o deținea în vremea aceea Himmler. Cît despre acțiunile doctorului Felix Kersten, acestea puteau fi cunoscute doar de un grup mic de persoane. Așa cum am spus, consider că ele se cer cunoscute de cît mai mulți pentru că ilustrează în mare măsură o epocă, precum și lupta pe care, în condiții speciale, au dus-o cîțiva izolați împotriva hidrei brune.

Iată, deci, motivele, care m-au determinat să scriu această carte.

— L-ați cunoscut personal pe Felix Kersten ? Ce impresie v-a făcut ?

— Desigur. În clipa cînd am auzit despre această extraordinară aventură, am ținut neapărat să cunosc pe eroul ei. Primul care îmi vorbise despre ea, în linii mari, a fost celebrul avocat Henri Tores ; adăugînd că unul din prietenii săi, Jean Louviche, îl cunoștea personal pe Kersten, mi-a propus chiar o întîlnire cu acesta din urmă. Am acceptat propunerea. Mărturisesc că, în pofida garanției celui mai renumit avocat al acelor vremuri și al unui remarcabil jurist internațional, eram totuși sceptic. Povestea părea neverosimilă. Ea mi s-a părut și mai puțin vrednică de crezut cînd m-am aflat în fața unui om gras, potolit, cu ochi blînzi, cu buzele pline ; doctorul Felix Kersten.

„Haide de!", mi-am spus. „El, contra lui Himmler!" Și totuși, încet, încet nu știu de ce și cum, am simțit că din această masă liniștită, din această masivă bonomie radia o înrîurire tainică, profundă, care liniștea, care dădea siguranță. Am observat că privirea, deși blîndă, avea o pătrundere, o siguranță deosebită, iar gura, deși cărnoasă, avea finețe și energie.

Da ! Acest om poseda o curioasă forță interioară. Dar de aci pînă a-l frămînta pe Himmler ca pe o humă moale și a-l face să-i acorde libertatea, viața, unor oameni care trebuiau să pornească pe drumul deportării, al lagărelor de concentrare, al crematoriilor ?

Priveam mîinile lui Kersten. Înrîurirea lor, mi s-a spus, explica totul. Doctorul își ținea mîinile încrucișate pe pîntece. Erau lungi, cărnoase. Deși

nemișcate, aveau o viață proprie, inteligență, siguranță. Neîncrederea mea persista, dar era mai puțin ascuțită, mai puțin întreagă.

— Și cum ați putut-o înlătura complet? Ați putut verifica autenticitatea faptelor pe care le-ați descris apoi în cartea dv.?

— Da. Jean Louviche m-a condus într-altă cameră a apartamentului doctorului Kersten, în care mesele și scaunele erau pline de dosare, tăieturi din jurnale, rapoarte, fotocopii. Se aflau acolo documente în germană, în suedeză, în olandeză, în engleză. Am dat înapoi în fața grămezii de documente.

„Liniștește-te, mi-a spus Louviche, am pus deoparte pe cele mai scurte, pe cele mai hotărîtoare". Era acolo un mesaj al prințului Bernhardt al Olandei, în care fiecare cuvînt constituia un elogiu strălucitor al meritelor doctorului Kersten, căruia i-a fost acordată cea mai mare decorație olandeză: „Marea Cruce a Ordinului de Orange-Nassau". Se mai găseau acolo fotocopii după scrisorile lui Himmler adresate lui Kersten, prin care îi acorda vieți omenești, pe care el, doctorul, i le ceruse. Se mai afla acolo prefața la „Memoriile" lui Kersten, scrisă de H.R. Trevor Roper, profesor de istorie contemporană la Universitatea din Oxford, unul din marii experți ai serviciilor secrete britanice privind problemele germane în timpul războiului. El scria: „Nu există om a cărei aventură să apară la prima vedere mai neverosimilă. Dar nu există om a cărui aventură să fi fost mai minuțios verificată decît a sa. Ea a fost scrutată de juriști și chiar de adversari politici. Și a triumfat asupra tuturor încercărilor".

Cînd m-am înapoiat în salonul unde se afla Kersten, mi se învîrtea puțin capul. Așadar, faptul era adevărat, verificat, de netăgăduit. Acest om, acest medic blajin, a cărui înfățișare amintea pe a unui „burgmaistru" din Flandra și pe a unui Buda din Extremul Orient, a stăpînit într-adevăr pe Himmler în așa măsură încît a putut salva sute de mii de vieți omenești. Dar pentru ce? Cum? Prin ce minune? O curiozitate fără margini a înlocuit lipsa mea de încredere. Ea a fost satisfăcută amănunt cu amănunt, amintire după amintire. Zile întregi am petrecut cu Kersten, întrebîndu-l, ascultîndu-l. Cu toate probele indiscutabile, mi se întîmpla să refuz să accept unele episoade din relatarea sa. Nu putea fi adevărat! Nu era cu putință! Îndoiala mea nu-l șoca, nu-l surprindea pe Kersten. Era obișnuit. Cu un zîmbet, scotea o scrisoare, un document, o mărturie, o fotocopie. Și atunci episodul trebuia admis, ca și tot restul.

— Cum se poate explica ascendentul pe care Kersten l-a avut asupra lui Himmler?

— Atotputernicul Himmler, de a cărui voință atîrna viața sau moartea a milioane de oameni, era — după cum știm azi cu toții — un om mic, cu umerii înguști, cu o față de ceară, care suferea îngrozitor de colici abdominali. Nici un medic din Germania nu reușise să-l tămăduiască. Kersten, consultat, izbutise nu numai să calmeze toate crizele lui Himmler dar, devenind medicul lui permanent, îi cîștigase încrederea totală. În momentele cînd se aflau împreună, acest om, cel mai puternic în cel de al III-lea Reich după Hitler, temut, pus de funcția sa în situația de a deține cele mai teribile secrete de stat, se dovedea a fi de o indiscreție de necrezut. Destins, relaxat sub mîinile miraculoase ale doctorului care reușea să-i potolească crizele, Himmler era cuprins de o astfel de euforie încît simțea nevoia de a se destăinui. Cu atît mai mult cu cît în mod obișnuit nu avea încredere în nimeni și în nimic, iar doctorului îi purta o mare recunoștință nu numai pentru că izbutise să-i curme crizele, dar și pentru că nu-i pretinsese niciodată nici un ban pentru tratamentele lui.

Destăinuirile aveau loc în timpul pauzelor care urmau tratamentelor, cînd Kersten, pentru a-și relaxa bolnavul și a se destinde el însuși, angaja discuții. Astfel, el a ajuns să cunoască cele mai mari secrete ale celui de al III-lea Reich, cele mai oribile planuri puse la cale de Hitler împotriva țărilor, a popoarelor. Mai tîrziu, Kersten a profitat de aceste momente pentru a-i adresa lui Himmler solicitările sale.

Treptat, Kersten ajunsese la o tehnică specială pentru cererile lui. Atunci cînd suferința lui Himmler ajungea la culme și cînd numai mîinile doctorului îl puteau liniști, Kersten făcea apel la sentimentele de recunoștință și prietenie ale lui Himmler, cerînd în numele lor o grațiere, o eliberare din închisoare sau din lagăr, anularea sau suspendarea unui decret.

— Care e, după părerea dv., cel mai surprinzător fapt realizat de Kersten?

— Palmaresul lui Kersten este foarte bogat, dar cred că cel mai însemnat e împiedicarea deportării olandezilor. Într-adevăr, din cauza temerarelor acțiuni ale Rezistenței olandeze, Hitler, nebun de furie, hotărîse deportarea în masă a poporului olandez în Polonia. Trei milioane de bărbați urmau să fie mînați pe jos spre pămînturile care le fuseseră destinate. Familiile lor — femei, copii, bătrîni — urmau să le urmeze, întîi cu vapoare și apoi cu trenuri de marfă. Himmler fusese însărcinat cu executarea acestor măsuri, care trebuiau să înceapă la data aniversării nașterii lui Hitler, la 20 aprilie 1941, drept cadou de ziua lui.

Kersten care, datorită unui concurs de împrejurări, aflase de acest plan diabolic, a reușit printr-o acțiune foarte persuasivă și plină de răbdare, să-l convingă pe Himmler — pradă în epoca aceea unor dese și puternice crize de colici abdominali — să ceară lui Hitler amînarea acestei „operațiuni", invocînd ca pretext starea sănătății lui și prea multele sarcini importante pe care le avea de îndeplinit. (Himmler primise și sarcina ca, în termen de trei luni, să aleagă, să echipeze, să înarmeze și să antreneze 900 000 de soldați din Waffen SS). Hitler acceptase fără umbră de neîncredere motivarea pe care i-o dăduse Himmler. Cum și-ar fi putut închipui Hitler că adeptul lui cel mai fanatic, cel mai vechi, cel mai credincios, cel mai supus, ar fi putut suferi o altă înrîurire decît aceea a lui proprie?

— Și altele?

— Faptele uluitoare pe care Kersten a reușit să le realizeze, datorită mîinilor sale, sînt atît de multe că nu ar ajunge zile întregi ca să le povestesc. Dar, dincolo de aceste acțiuni extraordinare, care au dus la salvarea atîtor vieți omenești, mie mi se pare la fel de extraordinar faptul, că datorită lui Kersten, atotputernicul Himmler, crudul conducător al SS-ului, care umplea de groază inimile oamenilor numai la pronunțarea numelui său, care se credea reîncarnarea lui Henric I Păsărarul în secolul nostru și visa să reprezinte supraomul german, ne apare redus la proporțiile lui reale: un om mărunt, slab, chinuit nu numai de suferința determinată de boală, dar și de teama că boala, pe care o tăinuia, ar putea fi cumva aflată de cei din jurul lui și că astfel atotputernicia lui ar putea fi zdruncinată.

Tot atît de uluitoare mi se pare dezvăluirea lui Kersten, căruia Himmler i-a dat să citească rapoartele ultrasecrete ale medicilor care l-au tratat pe Hitler: la începutul anului 1942 — cînd Kersten a luat cunoștință de aceste rapoarte — führerul era atins de P.S.P. (paralizie sifilitică progresivă). În tinerețe, Hitler avusese sifilis și fusese tratat la spitalul Pasevolk, de unde ieșise în aparență vindecat; în 1937 apăruseră însă simptome care dovedeau în mod neîndoielnic că boala își continua acțiunea de distrugere, transformîndu-se, în 1942, în paralizie sifilitică progresivă.

Așadar, Germania nazistă și țările ocupate de ea, puterea colosală pe care o mai constituia pe atunci cel de-al III-lea Reich, erau conduse de un sifilitic în plină evoluție a bolii, de un om al cărui trup și a cărei minte erau supuse de ani de zile distrugerilor mereu crescînde ale paraliziei generale.

— Cunoșteau acoliții lui Hitler acest fapt?

— Da, acoliții lui Hitler nu ignorau adevărul. Ei îl cunoșteau — în primul rînd Himmler și Goering — și, în loc să ia măsurile impuse, țineau ascuns cu strășnicie acest secret pentru ca nu cumva aliații să-l afle și, răspîndindu-l prin radio, aducîndu-l la cunoștința armatei și populației germane, cel de al III-lea Reich să sufere o înfrîngere dezastruoasă. Ei urmăreau ca Hitler să rămînă în istorie ca un gigant, așa cum se legănau în iluzia că-l consideră și lumea. Pentru aceasta mențineau ei secretul, iar Hitler era tratat nu de medici specialiști, cum ar fi fost indicat, ci de un medic șarlatan, Morell, care îi asigurase pe liderii naziști că va face astfel ca Hitler să-și poată păstra activitatea obișnuită și „geniul" său. Unde a dus această politică de fanatici s-a văzut: la teroare, torturi, lagăre de concentrare, uzine ale morții.

Paul B. MARIAN

Sclavi în lanţuri lucrînd pe plantaţii (desen de epocă)

Edgar TOPPIN

Oameni vînduţi la licitaţie

(4)

Lupta revoluționară i-a făcut pe americani să-și dea seama de tratamentul la care erau supuși negrii. Abigail Adams îi scria soțului ei, John, la 22 septembrie 1774 : „Mi s-a părut totdeauna că este extrem de nedrept să luptăm pentru ceea ce noi înșine furăm și jefuim zilnic de la cei ce au ca și noi dreptul la libertate".

Sclavii făceau petiții cerînd libertate și declarînd, așa cum se arată într-o petiție tipică adresată la 17 mai 1774 parlamentului din Massachusetts : „Avem, deopotrivă cu ceilalți oameni, dreptul la libertatea noastră naturală... întrucît sîntem un popor născut liber și nu am greșit în nici un fel pentru a fi lipsiți de această binecuvîntare... Am fost smulși în mod nedrept din locurile noastre pentru a fi făcuți sclavi pe viață într-o țară străină".

În atmosfera revoluționară a vremii, statele din nord au început să renunțe la sclavaj, iar statele din sud au început să aplice restricții importului de africani.

În proiectul original al Declarației de Independență, Thomas Jefferson, deși proprietar de sclavi, îl acuza pe regele George al III-lea că duce „un război crud împotriva naturii umane însăși, violînd cele mai sacre drepturi ale vieții și libertății, în persoana unui popor îndepărtat care niciodată nu l-a jignit, captivîndu-l și ducîndu-l în sclavie... și opunîndu-se oricărei încercări legislative de a împiedica sau a restrînge acest comerț execrabil".

Ca urmare a opoziției proprietarilor de sclavi din sud și a negustorilor de sclavi din nord, acest pasaj a fost înlăturat în cursul dezbaterii din Congresul Continental.

Punctul culminant al mișcării antisclavagiste a fost atins prin Ordonanța Northwest din 1787, care proclama : „Pe teritoriul respectiv nu va exista nici sclavie, nici servitute involuntară".

Dar noua Constituție federală, întocmită în 1787, a recunoscut sclavia în cîteva feluri : 1) socotind la stabilirea impozitelor și a reprezentării cinci sclavi ca fiind egali cu trei persoane; 2) prevăzînd trimiterea înapoi a sclavilor fugiți în alte state și 3) interzicînd pe termen de 20 de ani amestecul Congresului în comerțul cu sclavi africani.

În această perioadă, însă, cîțiva negri au obținut recunoașterea meritelor lor. Aceasta se referă îndeosebi la Phillis Weatley (1753—1784), Benjamin Banneker (1731—1806) și Richard Allen (1760—1831).

„ÎNDRĂGITĂ DE MUZE"

Phillis a sosit în America pe un vapor de sclavi în 1771 și a fost cumpărată de John și Susanna Wheatley din Boston. A învățat repede să vorbească, să scrie și să citească englezește și a compus poezii în stilul lui Alexander Pope. În 1773 ea a publicat o carte intitulată „Poezii cu subiecte diferite, religioase și morale".

Într-o poezie dedicată mai tîrziu generalului Washington, denumea nouă ei țară „Columbia" și îl preamărea pe general ca fiind „primul în pace". Aceste expresii au fost folosite pentru prima dată de ea. I-a trimis poemul împreună cu o scrisoare lui Washington la cartierul său general de la Cambridge. El a răspuns la 28 februarie 1776 printr-o scrisoare în care spunea : „Dacă veți veni vreodată la Cambridge... aș fi fericit să întîlnesc o persoană atît de îndrăgită de muze..." După cum arată istoricul Benson J. Lossing, Phillis l-a vizitat pe Washington la cartierul său general, în martie.

Banneker, care s-a născut om liber în Maryland, a urmat o școală integrată a quakerilor din apropiere de Baltimore. În 1761 el a făcut un ceas din piese de lemn, primul ceasornic construit pe de-a-ntregul în America. La vîrsta de aproape 60 de ani, a studiat și a ajuns să cunoască perfect astronomia, după care, în 1791, a început să publice anual almanahuri.

Președintele Washington l-a numit în funcția de ajutor de supraveghetor al noii capitale naționale. Deși secretarul de stat Jefferson l-a ajutat să devină astfel primul om negru numit de președinte într-o funcție oficială, Banneker i-a scris la 19 august 1791 o scrisoare usturătoare, trimițîndu-i cu ocazia aceasta și primul său almanah, ca o dovadă a ceea ce puteau să facă negrii. Menționînd pe „frații mei aflați într-o captivitate înjositoare și sub o oprimare crudă", Banneker deplîngea faptul că autorul Declarației de Independență „va fi găsit vinovat de actul cel mai criminal, acela de ținere a africanilor în sclavie".

Richard Allen, născut sclav în Philadelphia, a devenit un adept credincios al bisericii metodiste. Din cauza discriminării practicate de biserica episcopală metodistă din St. George, Allen și corelegionarii săi negri au părăsit-o în 1787. Șapte ani mai tîrziu, el a întemeiat la Philadelphia biserica metodistă episcopală africană Bethel. În 1816, ea a căpătat numele de Biserica africană metodistă episcopală, iar Allen a devenit episcopul ei.

Negrii începeau să-și manifeste capacitățile lor și să protesteze împotriva nedreptății.

REGATUL BUMBACULUI

Toți ochii din cameră se îndreptară spre yankeul înalt. Nu prea participase la conversația care avusese loc pe plantația Mulberry Grove din apropiere de Savannah (Georgia) în seara aceea de iarnă. Putea el oare să le rezolve problema ?

Musafirii îl priveau cu atenție pe omul cu aer de savant pe care fermecătoarea lor gazdă îl descrisese drept un geniu al mecanicii. Era oare posibil ca acest tînăr din Yale cu înfățișare demnă să găsească mijlocul de a transforma recolta lor inutilă de bumbac cu semințe verzi, într-o recoltă de aur care să le aducă o prosperitate fără margini ?

Cît de straniu ar fi, se gîndeau ei, ca un yankeu locuind pe plantația altor yankei transplantați, să găsească soluția care scăpase atîtor minți inventive în sud.

Își aminteau de generalul yankeu care salvase sudul în timpul revoluției. După ce participase la asediul Bostonului și îl ajutase pe Washington la Trenton și Germantown, generalul-maior Nathanael Greene, un quaker din Rhode Island, a preluat comanda forțelor din sud. În luptele de la Cowpens, Guilford Court House și Eutaw Springs, el și subalternul său Francis Marion au pus capăt preponderenței britanice în sud. Recunoscătoare, Georgia i-a dat generalului Greene plantația pe care acesta a trăit pînă la moartea sa în 1786. Acum, vioaia sa văduvă, Catherine Littleton Greene, era pe cale să plătească sudului pentru darul pe care i-l făcuse, cînd îi dăduse Mulberry Grove.

Ea și administratorul plantației îl întîlniseră prima oară pe tînărul musafir în 1772, pe vaporul spre Savannah. Numele lui era Eli Whitney. După ce își luase licența la Yale, acceptase postul de pedagog pe o plantație din sud, ca să-și poată cîștiga existența și, în același timp, să studieze mai departe dreptul. Și-a pierdut însă slujba și, tocmai atunci, doamna Greene l-a invitat la Mulberry Grove unde a început să lucreze în atelierele plantației.

Aici, și-a folosit cunoștințele dobîndite între anii 1780—1783 cînd fabrica ace de pălării și cuie în atelierul tatălui său din Westboro (Massachusetts) și în anii 1789—1792 cînd își cîștigase existența la Yale, reparînd utilajele și aparatele universității.

Dar Whitney își păstrase aptitudinile pentru mecanică și doamna Greene a fost răsplătită în curînd pentru generozitatea ei. Îndemnat de ea și de directorul plantației, tînărul n-a avut nevoie decît de zece zile pentru a prezenta o mașină care curăța în mod mecanic bumbacul cu semințe verzi.

Musafirii adunați în seara aceea de iarnă în casa doamnei Greene erau îndreptățiți să întrevadă o eră de prosperitate. Invenția tînărului Whitney avea să transforme recoltele lor inutile într-o marfă deosebit de bine cotată pe piață.

Dintre numeroasele varietăți de bumbac, în statele din sud creșteau două categorii importante : sea-island (cu firul lung) și upland (cu firul scurt). Bumbacul sea-island avea o sămînță neagră strălucitoare și un fir mătăsos lung care putea fi separat cu ușurință de sămînță. În schimb, bumbacul upland avea o sămînță verzuie la care firul său scurt adera strîns, făcînd astfel extrem de dificilă egrenarea manuală. Nici unul din aceste două tipuri nu fusese cultivat pe scară comercială în Statele Unite înainte de sfîrșitul revoluției americane. În toată perioada colonială, sclavii negri cultivau mai ales tutun, orez, zahăr și indigo. În secolul al 17-lea și al 18-lea, sclavia și tutunul au mers mînă în mînă.

Dar unirea dintre sclavie și bumbac, încurajată de invențiile din domeniul textil de la sfîrșitul secolului al 18-lea, nu s-a realizat decît în secolul al 19-lea.

MAȘINA CARE A TRANSFORMAT SUDUL

Bumbacul upland cu sămînță verde și fir scurt era cunoscut primilor coloniști din Jamestown. Dar un sclav care muncea toată ziua nu putea să curețe, adică să separe de sămînță, decît o jumătate de kilogram de fire de bumbac. În acest ritm, hrana lui costa mai mult decît valoarea bumbacului curățat. Era, așadar, neeconomic să fie cultivat ca recoltă comercială.

Dar acest bumbac creștea ușor în regiunile calde în care se înregistrau 200 de zile fără frig și ploi suficiente, elemente caracteristice sudului. Înainte de 1793, fusese cultivat numai pentru uz casnic. Gospodinele egrenau cîte puțin bumbac în timpul lor liber, apoi îl torceau pe vîrtelnițele lor și îl țeseau, transformîndu-l în pînză pe războaiele de casă. Acest procedeu lent făcea să treacă mai ușor timpul în fermele izolate din sud.

Bumbacul cu fir lung și sămînță neagră a fost introdus în Statele Unite în 1786, cînd un regalist care trăia în insulele Bahamas a trimis cîteva semințe unui prieten din Georgia.

Acest tip de bumbac putea da recolte comerciale, dar nu creștea decît în cîteva locuri, de-a lungul coastei Georgiei și a Carolinei de sud, și era folosit pentru fabricarea celor mai fine țesături. Întrucît bumbacul cu fir lung creștea numai în cîteva locuri, pentru Sud se punea problema transformării bumbacului cu fir scurt într-o cultură rentabilă. Mașina de egrenat bumbac a lui Whitney a rezolvat problema. Puține invenții au avut influența pe care a exercitat-o această mașină. Ea a transformat Sudul.

Cultivarea permanentă a tutunului sărăcise într-o asemenea măsură solul încît mulți fermieri din Sud se gîndeau să treacă de la această cultură unică la recolte diversificate. Unii asociau aceste idei cu aceea de a renunța la sclavie (desigur, contra unei compensații acordate proprietarilor) și de a-i recoloniza pe negri în Africa. Dar, o dată cu apariția culturilor de bumbac, aceste gînduri au devenit mult mai puțin atrăgătoare. Bumbacul ajunsese o atare obsesie încît senatorul James H. Hamond, din Carolina de sud, se lăuda în 1858 în Senat : „Ce s-ar întîmpla dacă timp de trei ani n-am furniza bumbac ? Anglia s-ar prăbuși, trăgînd după ea întreaga lume civilizată, cu excepția sudului țării noastre. Nu, să nu îndrăzniți să declarați război bumbacului. Nici o putere de pe pămînt nu poate avea o asemenea îndrăzneală. Bumbacul este rege".

O dată cu mașina de egrenat bumbac a fost nevoie de și mai mulți sclavi. Mașina curăța bumbacul, dar era nevoie de sclavi care să-l planteze, să îngrijească culturile, să-l culeagă și să-l transporte. Era nevoie de sclavi care să pună în funcțiune mașinile de egrenat și care să preseze bumbacul în baloturi. În același timp, cultivarea bumbacului se potrivea de minune cu sistemul de echipă, preferat pentru folosirea sclavilor.

În 1790, cînd s-a făcut primul recensămînt, în Statele Unite trăiau aproape 698 000 de sclavi. În 1860, numărul lor sporise la 3 953 000. În 1790, cei 757 000 de negri (din care 59 000 erau liberi) reprezentau 19 la sută din populația totală de 3 929 000 de oameni ; un american din cinci era negru. Este interesant faptul că, în 1790, trăiau mai mulți negri liberi în sud (32 000) decît în nord (27 000) și că nordul avea mai mulți negri sclavi (40 000) decît negri liberi.

În 1792, Statele Unite exportau 138 000 de livre de bumbac. În 1794 (anul în care a fost patentată mașina de egrenat) au fost exportate 1 601 000, în 1795 cifra s-a ridicat la 6 276 000 de livre, iar în 1800 exporturile atingeau cifra de 17 790 000 de livre.

În 1860, bumbacul reprezenta 54 la sută din valoarea tuturor exporturilor americane. Producția totală de bumbac (în baloturi) a sărit de la 3 000 de baloturi în 1790 la 335 000 baloturi în 1820, pentru a ajunge la două milioane de baloturi cu prilejul statisticii din 1840 și la 5 300 000 baloturi cu prilejul statisticii din 1860. În 1860, trei sferturi din bumbacul lumii venea din sudul S.U.A.

Bumbacul a început să fie cultivat într-o măsură tot mai mare în statele golfului (Alabama, Mississippi, Tennessee, Arkansas, Louisiana și Texas). Această regiune a devenit marele regat al bumbacului.

Migrația spre pămînturile fertile ale statelor golfului era dificilă pînă la războiul din 1812. Acesta a curățat regiunea de agenții britanici și spanioli, care instigau atacurile indiene. Întrucît legile noii națiuni privitoare la miliție îi excludeau în general pe negri, în acest război, în trupele de uscat, au luptat mai puțini negri decît în timpul revoluției. În schimb, negrii puteau face parte din marina militară. Mulți dintre ei au luptat sub comandorul Oliver Perry în bătălia de la lacul Erie (19 septembrie 1813). Într-o scrisoare datată 1 ianuarie 1813, comandorul Nathanial Shaler descrie eroismul de care au dat dovadă doi marinari negri, John Johnson și John Davis, răniți mortal într-o ciocnire în Atlantic.

Negrii au luptat sub comanda generalului Andrew Jackson în bătălia de la New Orleans, din 8 ianuarie 1815. Pentru a înfrunta forța de atac a generalului Edward Pakenham, formată din 5 300 de veterani, Jackson dispunea de 5 000 de oameni, inclusiv două batalioane de voluntari (totalizînd 430 de oameni), formate din negri liberi din Louisiana și conduși de ofițeri negri — maiorul Pierre Lacoste, maiorul Louis Daquin și căpitanul Savory.

Pierzînd 2 036 de oameni (față de 21 de pierderi americane) și demoralizați de moartea lui Pakenham, englezii s-au predat. Într-o scrisoare adresată lui Napoleon Bonaparte, Jackson spunea că, în al doilea asalt, englezii au fost conduși de generalul Pakenham în persoană. „Am auzit un singur foc de armă și în clipa următoare l-am văzut pe Pakenham clătinîndu-se și apoi prăbușindu-se din șa. Am convingerea că el a fost doborît de glontele unui om de culoare liber, cunoscut ca un țintaș de frunte". Acest țintaș pare să fi fost unul din oamenii lui Savory.

Războiul din 1812 a restabilit liniștea în statele golfului, permițînd acestui regat al bumbacului să se dezvolte în mod spectaculos. A apărut însă o problemă a mîinii de lucru întrucît, atunci cînd a luat sfîrșit perioada armistițiului constituțional de 20 de ani, Congresul, la cererea presantă a președintelui Jefferson, a interzis importul de sclavi din Africa cu începere de la 1 ianuarie 1808.

Și după aceea, însă, unii africani au fost aduși în țară prin contrabandă. Numeroși sclavi au migrat spre vest, întrucît plantații întregi s-au mutat pe noile pămînturi. O parte din mîna de lucru necesară regatului bumbacului era acoperită de comerțul intern de sclavi, pe măsură ce statele mai vechi, cultivatoare de tutun, de pe coasta Atlanticului, își vindeau surplusul de sclavi noilor state cultivatoare de bumbac din jurul golfului.

În 1800, în statele de pe coasta Atlanticului trăiau aproximativ 860 000 de negri din sud, adică de 15 ori mai mulți decît cei 59 000 de negri din statele golfului. În 1830, o treime se aflau în statele golfului. Apoi, în 1860, cele două regiuni au ajuns aproape la egalitate.

„COFFLES"

Mama lui Josiah Henson se gîndea cu groază la licitația care urma să aibă loc. Proprietatea doctorului Josiah McPherson urma să fie vîndută pentru ca suma rezultată să fie împărțită între moștenitorii săi.

Deși Henson era pe atunci în vîrstă de numai cinci ani, el avea să-și amintească mai tîrziu că McPherson „era cu mult mai bun cu sclavii săi decît erau în general plantatorii și nu admitea ca ei să fie loviți, indiferent de cine". „Era un om cu suflet bun, cu tendințe liberale, jovial, inimos", dar s-a înecat într-un eleșteu de pe plantația sa din Charles County (Maryland), în timp ce se întorcea beat de la o petrecere.

Mult mai tîrziu, cînd Henson (1789—1883) și-a scris autobiografia, și-a amintit de fiecare amănunt al licitației. „Frații și surorile mele au fost scoși primii la licitație, unul cîte unul, în timp ce mama mea, încremenită de durere, mă ținea de mînă. I-a venit și ei rîndul și

a fost cumpărată de Isaac Riley din districtul Montgomery ; am fost oferit apoi și eu cumpărătorilor reuniți acolo". Henson era cel mai mic dintre cei șase copii.

„Mama mea, înnebunită la gîndul că va fi despărțită pentru totdeauna de toți copiii ei, s-a strecurat prin mulțime, în timp ce continua licitația pentru mine, și a ajuns la locul unde se afla Riley. I-a căzut la picioare, i-a îmbrățișat genunchii și l-a rugat, cu un glas cum numai o mamă poate avea, să cumpere și copilul așa cum o cumpărase pe ea și să-i salveze măcar pe unul dintre copii".

Riley „nu numai că nu a vrut să asculte implorările ei — relatează Henson — dar a dat-o de o parte cu lovituri atît de puternice încît a obligat-o să se îndepărteze de el".

Cu treizeci de ani mai tîrziu, Henson (care fusese cumpărat de proprietarul unei cîrciumi, numit Robb) a declarat : „Și astăzi îmi pare că o aud pe biata maică-mea plîngînd". Dar cazul lui Henson a avut un sfîrșit mai fericit decît se întîmpla de obicei la asemenea licitații ; băiatul abandonat s-a îmbolnăvit atît de rău încît era aproape să moară și atunci Robb l-a revîndut ieftin lui Riley, reunind astfel mama și fiul.

Un istoric sudist de frunte din zilele noastre, Clement Eaton, citează din jurnalul-manuscris al unui negustor ambulant, William Reynolds, care a fost martor ocular la vînzarea a 23 de sclavi la o licitație în Memphis. „O femeie galbenă (cu pielea deschisă) a fost vîndută singură, deși avea doi copii. L-a rugat și l-a implorat în genunchi pe noul ei stăpîn să-i cumpere și copiii, dar el a refuzat. L-a rugat apoi să-i cumpere fetița, în vîrstă de vreo cinci ani, dar totul a fost în zadar și ți se rupea inima auzindu-i strigătele cînd copiii au fost smulși de lîngă ea". Profesorul Eaton a subliniat că „numai Louisiana și Alabama au interzis după 1852 vînzarea unui copil sub 10 ani separat de mama lui".

Lichidarea proprietăților reprezenta unul din motivele vînzării sclavilor. Comerțul intern de sclavi reprezenta alt motiv. În 1860, un muncitor agricol (un tînăr între 18 și 25 de ani) putea fi vîndut cu 1 250 de dolari în Virginia, dar cu 1 800 de dolari în New Orleans. Această afacere bănoasă a atras mulți negustori care cumpărau sclavi de la plantatori sau cu prilejul vinderii la licitație a proprietăților și al falimentelor, sau sclavi criminali. Mulți dintre acești negustori erau oameni cruzi, brutali, necinstiți. Alții, de o calitate mai bună, se fereau de expresia „negustor de sclavi" și se numeau agenți, licitatori, intermediari sau comercianți. Între 1850 și 1860, Richmondul avea 69 de asemenea negustori, Charleston-ul peste 50, Montgomery vreo sută și New Orleansul aproape 300. O firmă importantă era, prin 1830, casa Franklin & Armfield, întemeiată în 1828 de către Isaac Franklin și John Armfield. Acesta din urmă aduna sclavi în antrepozitele societății, o clădire cu trei etaje de pe Duke Street din Alexandria (Virginia). Ei aveau agenți și în alte orașe ca Richmond și Baltimore. Franklin stătea la New Orleans și vindea sclavii pe piețele din sudul îndepărtat, de la Natchez și New Orleans. În 1834, această firmă respectabilă transporta 1 000 pînă la 1 200 de sclavi pe an în regiunile de sud-vest. Firma poseda patru vase și transporta propriii săi sclavi și sclavii altor negustori de pe coasta Atlanticului în golful Mexic. Pînă în 1834, Armfield realizase o avere de jumătate de milion de dolari, iar Franklin a strîns o avere și mai mare.

În 1808, cînd comerțul cu sclavi africani a fost interzis, surplusul de sclavi din statele cultivatoare de tutun a fost cumpărat de plantatorii din statele cultivatoare de bumbac. Adeseori, cînd vindeau sclavi care fuseseră mult timp în proprietatea familiei, plantatorii încheiau tranzacția noaptea tîrziu și plecau de acasă dimineața cît mai devreme pentru a nu fi martori la ridicarea de către negustor a unor sclavi care nu bănuiseră că vor fi despărțiți de căminul lor și familia lor.

Expresia „vîndut în josul fluviului" era sinonimă cu trădarea și a fost creată pentru a exprima atitudinea sclavilor față de trimiterea lor în jos pe Mississippi, în regatul bumbacului. Plantatorii foloseau amenințarea că-i vor „vinde în josul fluviului" pentru a-i intimida pe sclavi ; ei îi trimiteau în sudul îndepărtat pe cei ce manifestau o atitudine de sfidare sau încercaseră în repetate rînduri să fugă.

Grupuri de sclavi înlănțuiți unul de altul, denumite „coffles", străbăteau distanța dintre statele de frontieră sau statele atlantice și statele golfului, pe navele de coastă sau pe jos, sau cu vasele pe Ohio și Mississippi, sau cu trenul.

„CRESCĂTORIILE" DE SCLAVI

Istoricul Frederic Bancroft, rezumînd relatări contemporane, descrie o „coffle" de 51 de persoane (32 bărbați și 19 femei) care plecase pe jos din Maryland în 1805. „Femeile erau legate cu o frînghie în jurul gîtului, în timp ce bărbații purtau coliere de fier prinse de un lanț lung de vreo 30 de metri și aveau, de asemenea, mîinile în lanțuri... La sfîrșitul zilei, cu toții, fără a li se scoate colierele, cătușele, lanțurile sau frînghiile, se întindeau să se odihnească pe pămîntul gol..."

Dar mai dezgustătoare chiar decît licitațiile sau „coffles" erau crescătoriile de negri. Frederick Law Olmsted (1822—1903) — primul arhitect peisagist al Americii, care a proiectat numeroase parcuri, inclusiv Central Park din New York, — a făcut trei călătorii în sud și este considerat observatorul cel mai demn de încredere al vieții sclavilor.

Olmsted a notat că gentlemenii sudiști „dezmințeau cu indignare că sclavii sînt adeseori crescuți... cu scopul de a fi vînduți negustorilor". El a ajuns însă la altă concluzie și a citat în acest sens afirmațiile unui proprietar de sclavi care i-a scris că „se acordă tot atît de multă atenție înmulțirii și creșterii negrilor ca și aceleia a cailor și catîrilor... Plantatorii ordonă fetelor și femeilor aflate în proprietatea lor, fie că sînt măritate, fie că nu sînt, să facă copii. Și cunosc cazul a numeroase fete negre care au fost vîndute pentru că nu făceau copii".

Profesorul Bancroft apreciază că principalul exportator, Virginia, a expediat între 1830 și 1860 un număr de 281 142 sclavi, adică în medie 9 371 de sclavi anual. În 1832, prof. Thomas R. Dew, de la Colegiul William și Mary (al cărui președinte a devenit în 1836), a afirmat că „de fapt, Virginia este un stat-crescătorie de negri pentru alte state, ea produce suficienți negri pentru propriile sale nevoi și alți 6 000 pentru vînzare".

Întrucît, în Virginia, femeile și copiii sclavi erau tratați cu menajamente, „sclavii din Virginia se înmulțeau mai repede decît în majoritatea statelor din sud ; locuitorii Virginiei — spunea mai departe Dew — pot crește sclavi mai ieftin decît îi pot cumpăra ; de fapt, creșterea sclavilor este pentru ei una din cele mai importante surse de venituri".

Majoritatea sclavilor trăiau pe marile plantații, dar cei mai mulți proprietari de sclavi aveau doar cîțiva sclavi. Din cei 384 000 de deținători de sclavi, 200 000 (52 la sută) posedau numai 1—5 sclavi, 139 000 (36 la sută) posedau 6—19 sclavi, 42 000 (11 la sută) erau mici plantatori care posedau între 20 și 99 de sclavi și numai 3 000 (1 la sută) erau mari plantatori cu peste 100 de sclavi.

Condițiile de viață ale sclavilor variau în mod considerabil. Josiah Henson își reamintea că „hrana... era formată mai ales din mălai și heringi sărați... Aveam numai două mese pe zi — dejunul la ora 12, după ce munciserăm din zorii zilei, și masa de seară, după încheierea muncii. Îmbrăcămintea noastră era o haină dintr-o țesătură grosolană și o pereche de încălțăminte pe an. Ne adăposteam în colibe de bușteni și dușumelele de lemn reprezentau un lux necunoscut. Într-o singură cameră erau îngrămădite ca vitele 10 sau 12 persoane, bărbați, femei și copii... Nu existau nici lavițe, nici alt mobilier... Paturile noastre erau o grămadă de paie și zdrențe aruncate într-un colț... Vîntul sufla din toate părțile, ploaia și zăpada pătrundeau prin crăpături, iar pămîntul desfundat sugea umezeala, astfel încît pe jos se făcea o adevărată mocirlă". Servitorii de casă aveau totuși o viață mult mai bună decît muncitorii agricoli.

Istoricul sudist Ulrich B. Phillips descria plantația drept „o școală care instruiește și controlează în permanență elevi aflați într-o stare de civilizație înapoiată". Un alt istoric, Kenneth Stampp, i-a replicat însă că scopul plantației „era doar acela de a-i califica să fie sclavi". Codurile privitoare la sclavie considerau că este o crimă să-i înveți pe negri să scrie sau să citească, le interziceau să depună mărturie împotriva albilor, le negau orice drepturi de proprietate, îi lăsau virtualmente lipsiți de apărare împotriva agresiunii fizice sau sexuale din partea albilor, iar căsătoriile lor nu aveau caracter legal.

REBELIUNI

Sclavii au rezistat în modul cel mai dramatic, răsculîndu-se. La începutul anului 1800, Gabriel (un sclav al lui Thomas Prosser, din districtul Henrico) și Jack Bowler au organizat mai multe mii de sclavi — fabricînd săbii, baionete și gloanțe — pentru a ataca Richmondul, la 30 august. Deși guvernatorul James Monroe, informat de această intenție, a organizat apărarea, 1 000 de sclavi înarmați s-au întrunit în apropiere de Richmond și s-au împrăștiat numai cînd o furtună puternică le-a blocat înaintarea. Mulți au fost arestați, vreo 30 au fost executați, dar nici unul dintre ei nu a vorbit, manifestînd, după cum a scris John Randolph, „dispreț față de pericol".

Un negru liber, Denmark Vesey, a organizat vreo zece mii de sclavi pentru un asalt împotriva Charlestonului, în iulie 1822. Informatori și spioni au atras însă atenția autorităților care au executat 35 de complotiști și au deportat 42. Majoritatea au urmat exemplul liderului lor, Peter Poyas, care le-a cerut : „Nu scoateți un cuvînt ! Muriți fără să deschideți gura, așa cum veți vedea că voi face eu !".

Mai puțin spectaculoasă, dar implicînd un număr mult mai mare de negri, a fost rezistența de zi cu zi : sabotaje, încetinirea lucrului, evadarea, automutilarea, sinuciderea, incendierea, uciderea stăpînilor. Un antreprenor i-a declarat lui Olmsted că sclavii „nu muncesc decît pentru a evita să fie pedepsiți și nu vor face niciodată decît strictul necesar pentru a evita să fie pedepsiți".

Dr. Samuel Cartwright, din Louisiana, i-a declarat că sclavii suferă de o boală care se numește „dysaethesia aethiopica" sau „minte stupidă", care îi face „să spargă, să risipească și să distrugă orice le cade în mînă, să maltrateze caii și vitele, să spargă, să incendieze, să fure, să hoinărească noaptea și să umble ca somnambulii ziua, să muncească într-un ritm lent, să taie plantele de porumb, bumbac și tutun atunci cînd le prășesc, de parcă ar face-o din pură rea-voință".

(Va urma)

Atlantic Monthly

General David M. Shoup
fost comandant al Corpului marinei americane

ROLUL COMPLEXULUI MILITAR—INDUSTRIAL

INTERVENȚIA S.U.A. în Republica Dominicană din anul 1965, în același timp cu creșterea rapidă a forței militare americane din Vietnam, a demonstrat că America este pregătită să întîmpine cu forță armată neliniștile politice din zonele noastre de interes.

Diplomația „angajării militare" urmează tradiția „diplomației canonierelor" dinaintea celui de-al doilea război mondial. Astăzi avem peste 1 517 000 americani în uniformă staționați în 119 țări străine. Am încheiat opt mari pacte militare și ajutăm din punct de vedere militar 48 de state atunci cînd ne cer acest lucru sau cînd hotărîm să ne amestecăm în treburile lor interne. Dispunem de o forță militară uriașă și costisitoare sprijinită de o industrie de armament gigantică și avem milioane de cetățeni militariști și înclinați spre război. Cum s-a dezvoltat acest militarism ? Cum ne-a putut tîrî către tragicul marasm militar și politic din Vietnam ?

Înainte de cel de-al doilea război mondial, poziția americanilor era izolaționistă, pacifistă și, în general, antimilitaristă. Militarul de profesie se bucura de puțin prestigiu în timp de pace. El nu avea decît o influență limitată asupra problemelor naționale. Opinia publică știa puține lucruri despre forțele militare. Numai puțini se simțeau atrași de serviciul și cariera militară.

În 1940, armata și marina numărau în total 428 000 de oameni. Războiul mondial și raportul de forțe rezultat în lume au creat gigantul „establishment" militar american. Astăzi există peste 3,4 milioane de bărbați și femei în rîndurile militarilor activi, și mai sînt 1,6 milioane rezerviști și militari din garda națională pregătită să intre în luptă.

Vocea și părerea militarilor de profesie au cîștigat tot mai mult în importanță. În perioada de după război, comandanții militari din anii războiului au ocupat multe poziții de frunte în guvern. Generalii Marshall, Eisenhower, MacArthur, Taylor, Ridgway, LeMay și alții nu au fost numai eroi populari ; și părerile lor politice erau apreciate

Cel de-al doilea război mondial a durat mult. Milioane de tineri americani s-au maturizat în timpul lui și și-au format personalitatea purtînd uniforma. Împotriva voinței lor, mulți dintre ei s-au întors în viața civilă ca militari de profesie, îndoctrinați, și cu experiența luptei. Erau veterani și nici în bine, nici în rău nu vor mai fi la fel ca înainte. Nici America nu va mai fi ca înainte. Sîntem o națiune de veterani. La cei 14,9 milioane de veterani ai celui de-al doilea război mondial s-au adăugat peste cinci ani alte 5,7 milioane din războiul coreean.

De atunci, cuprinzătorul „establishment" militar a instruit în timp de pace sute de mii de recruți și rezerviști în fiecare an. În 1963, numărul total al veteranilor în viață ai serviciului militar american era de peste 23 milioane sau aproximativ 20 la sută din populația matură.

Majoritatea bărbaților de vîrstă mijlocie, cele mai multe personalități conducătoare din economie, guvern, administrație și liber profesioniști au slujit măcar un timp în uniformă. Fie că le-a plăcut, fie că nu, instruirea și experiența lor militară i-au influențat, căci crezul și poziția spirituală a armatei sînt medicamente cu efect puternic.

Politica, ținuta și poziția marilor organizații de veterani ca „American Legion", „Amvets" (American Veterans of World War II and Koreea), avînd în total peste patru milioane de membri, reflectă o tendință războinică și șovinistă. Pe baza propriilor experiențe anterioare, membrii lor preconizează, în general, o rezolvare mondială a problemelor din punct de vedere militar.

Strîns legat de poziția și influența milioanelor de veterani este imensul și puternicul complex al industriei de înarmare. Relațiile dintre industria de înarmare și militari sînt mai strînse decît își pot imagina o serie de cetățeni ai statului. Împreună, ei formează un lobby puternic.

Poporul american s-a obișnuit cu militarismul, cu uniformele, cu acest cult al tunurilor și cu adulația forței. Generații întregi au crescut în climatul creat de informațiile și propaganda de război. În puținii ani de pace de după 1939 a luat amploare răspîndirea romanelor de război, a filmelor de război, a emisiunilor de televiziune cu subiect de război sau militar. Pentru mulți, printre ei și pentru prea mulți militari de profesie, războiul reprezintă o aventură palpitantă, un fel de luptă de concurență și o ocazie binevenită de a evada din rutina plictisoasă a vremurilor de pace. Și tocmai acest cerc influent de militari de profesie formează baza militarismului crescînd din America.

Cele patru categorii de trupe cuprind peste 410 000 de ofițeri în serviciul activ. Mai mult de jumătate dintre ei sînt ofițeri în rezervă, tineri aflați temporar în serviciul activ. Din cei aproximativ 150 000 de militari de profesie, relativ puțini sînt coloneii, generalii și amiralii care reprezintă elita „establishment"-ului militar. Aceste cîteva mii de militari de profesie comandă și conduc forțele militare, elaborează planuri și formulează politica militară și opinia ei.

Militarii vor contesta că dețin o putere și o influență accesivă. Dar militarii de profesie, ca grup, sînt probabil cel mai bine organizat și cel mai influent front al vieții americane. Puține industrii, instituții și ramuri administrative dispun de tehnica și experiența în instruirea personalului de conducere, folosite în sistemele perfecționate ale armatei. Conducătorii militari sînt pregătiți în vederea comandării unor mari unități militare și pentru elaborarea planurilor unor mari operațiuni. Dar instruirea lor nu este cîtuși de puțin profilată către educație spiritual-economică și culturală. Accentul cade pe tactică, pe doctrine, tradiții și reguli ale profesiunii militare. Ea produce tehnicieni și salariați — nu filozofi. În cazul unei crize, militarii au de obicei un plan gata elaborat, în alte cazuri, numeroasele lor manuale conțin linii directoare sigure. Oamenii politici, funcționarii civili și diplomații nu au în mod normal reflexe atît de rapide ca militarii în situații de criză. La cel mai înalt nivel de conducere militară, strategia poate fi influențată mult mai mult de mîndria mărginită a unei categorii de forțe armate, de ambiția personală și de vechea rivalitate dintre marină și armata terestră decît își imaginează mulți civili. Această rivalitate se manifestă prin dorința de a fi pregătit pentru o angajare mai rapidă decît celelalte categorii de trupe, și de a fi astfel în situația „de a fi primul în atac". Primejdia rezultată din această practică rezidă în faptul că posibilitatea de angajare și rapiditatea mișcării trupelor devin scop în sine. Acest lucru a fost demonstrat foarte clar în cazul intervenției în Republica Dominicană din 1965, cînd planurile proprii și rivalitatea dintre diferitele categorii de forțe armate păreau să ia locul diplomației. Înainte ca lumea să-și poată da seama ce se petrece acolo, aproape 20 000 de soldați americani au fost lansați în mica republică răsculată, pentru a verifica, într-o cursă impresionantă, posibilitățile de mișcare ale armatei și infanteriei marine. În același timp, a început lupta de concurență dintre cele patru categorii de forțe armate din Vietnam (1965) pentru a crea în această țară o impresionantă „armada". Atacurile aeriene care au început imediat după incidentul din golful Tonkin (1964) au pus în evidență pregătirea unităților aeriene ale flotei. (S-a aflat acum că flota își pregătise planurile de atac încă înainte de așa-zisul incident).

La începutul anului 1965, soldații de pe portavioanele flotei și ale forțelor aeriene începuseră lupta de concurență, în care se comparau atacurile, angajările, tonajul bombelor aruncate și numărul „victimelor bombardate și mitraliate din avion" și se băteau pentru țintele de atac. Această luptă de concurență a durat pînă la sistarea bombardamentelor din 1968. O mare parte din

rapoartele asupra acestor atacuri aeriene constau din date care induceau în eroare sau din propagandă în interesul forţelor aeriene sau al marinei. În fapt, a devenit din ce în ce mai evident că bombardamentele Statelor Unite în Vietnamul de nord şi de sud au fost cea mai costisitoare înşelătorie prezentată vreodată poporului american.

În realitate, războiul din Vietnam s-a purtat de către conducătorii militari, ei au fost cei care au hotărît detaliile modului de desfăşurare. Mai mult decît cei mai mulţi funcţionari civili, planificatorii militari au fost de la început pregătiţi pentru a se angaja în războiul din Vietnam şi a avea astfel posibilitatea de a-şi exercita practic meseria. Obişnuim să facem răspunzător de acest război şi de greşelile sale guvernul civil. Dar unii generali şi amirali nu sînt tocmai nevinovaţi de unele greşeli de calcul din Vietnam.

Militarismul nostru s-a născut din necesităţile celui de-al doilea război mondial, a fost hrănit de războiul din Coreea şi a devenit un aspect general al vieţii americane din anii de criză şi de război rece. Războiul este o extindere a „jocurilor de război" şi a instrucţiei de cîmp. Războiul justifică existenţa unui „establishment" militar. Războaiele şi situaţiile de război înseamnă publicitate pentru militari şi conducătorii lor şi oferă militarului de profesie prestigiu şi importanţă. În spatele militarilor de profesie stau uriaşele industrii de armament, care îi încurajează.

INTERNATIONAL Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

Joseph Kraft

E NECESARĂ O SCHIMBARE LA SAIGON

EVENIMENTELE care au avut loc de la conferinţa de pe insula Midway au arătat în mod clar că Administraţia Nixon este prinsă în cursă. Întrebarea este acum nu dacă preşedintele înregistrează progrese pe calea spre pace, ci dacă poate să iasă din impas şi să revină pe calea spre o reglementare.

Nu este uşor. În primul rînd se cere o schimbare la Saigon, în special în ceea ce priveşte actualul guvern, dar şi — lucru esenţial — în cadrul misiunii americane de acolo.

Semnul cel mai vizibil al dificultăţilor înregistrate de preşedinte îl constituie criticile crescînde cu privire la Vietnam, înregistrate în Statele Unite. Primul a trecut la atac Averell Harriman, fostul şef al delegaţiei americane la convorbirile de pace de la Paris. Cyrus Vance, adjunctul lui Harriman la Paris şi un om atît de leal preşedinţilor încît cu greu se poate hotărî la o critică, i-a urmat exemplul. Fostul ministru al apărării, Clark Clifford, a declanşat şi el un atac printr-un articol publicat în „Foreign Affairs".

Tema comună tuturor acestor critici este că Adminstraţia Nixon a lăsat să-i scape o posibilitate importantă neducînd mai departe tratativele aflate în curs atunci cînd Administraţia Johnson şi-a depus mandatul. Acest argument implică ideea că mîinile Administraţiei Nixon sînt pătate cu sînge inutil. Şi aceasta reprezintă o palmă destul de blîndă în comparaţie cu ceea ce se va întîmpla luna viitoare.

Liderul majorităţii din Senat, Mike Mansfield, a arătat că liderii politici democraţi trebuie să acorde noii Administraţii o perioadă de graţie de şase luni înainte de a-şi spune părerea cu privire la Vietnam. Aceasta înseamnă că, după 20 iulie, vor fi scoase mănuşile de catifea, iar Nixon va rămîne expus atacurilor inamicilor săi.

Este aproape sigur că democraţii vor combate pretenţia preşedintelui că a avut un plan de lichidare a războiului din Vietnam. Ei îl vor întreba cum se face că războiul continuă. Ce a fost greşit în acest plan. Şi ce s-a întîmplat cu el în drumul său spre Casa Albă ? Nu va fi uşor să se răspundă la aceste întrebări, în orice caz nu de către Nixon, nu de către principalul său consilier în problemele de politică externă Henry Kissinger cu supracomplicatele sale subtilităţi şi nici chiar de către ministrul apărării Melvin Laird cu nu prea îndemînaticele sale argumente.

Apoi se va dezlănţui adevărata furtună. Nici unul din cei care au văzut cum a luat sfîrşit în primăvara aceasta anul universitar nu-şi poate face iluzii despre ceea ce se va întîmpla în cazul în care războiul din Vietnam va con-

● **contrapunct**

Art Buchwald

Îmbogăţiţi-vă repede!

Compania de televiziune N.B.C. a plătit 11 500 dolari pentru un interviu în exclusivitate cu Sirhan Sirhan. (Ziarele).

— Domnule Crump, după cîte înţeleg, dumneata eşti unul dintre cei mai buni agenţi literari din Statele Unite.

— Ştiţi, nu sînt eu omul care să se laude singur.

— Am venit la dumneata pentru un sfat. Intenţionez să asasinez o personalitate importantă a vieţii publice şi aş dori să ştiu cîţi bani pot scoate din această afacere.

— Totul depinde de victimă. Dacă este o personalitate foarte, foarte importantă, se pot scoate bani frumoşi. Familiile şi avocaţii asasinilor de pînă acum au primit sute de mii de dolari.

— Dar eu nu ştiu să scriu.

— N-are nici o importanţă. Putem găsi oricînd un scriitor care să lucreze în locul dumitale. Tot ce ai de făcut este să semnezi cu el un contract prin care să-i acorzi exclusivitatea pentru povestea dumitale şi după aceea stabilim procentajele.

— N-ai putea să-mi indici totuşi o cifră, măcar aproximativă ?

— Întîi sînt drepturile de autor. Cunosc mai mulţi editori dispuşi să meargă pînă la o sumă cu şase cifre pentru o relatare în exclusivitate, scrisă de un asasin. Vom cere separat drepturile pentru publicarea în reviste. Sînt sigur că aş putea provoca o supralicitare masivă din partea periodicelor şi cred că, şi în acest domeniu, am putea realiza o sumă cu şase cifre. După ce aranjăm cu o revistă, ne ocupăm de publicarea în ziare. Cred că, şi în acest domeniu, aş putea stîrni un oarecare interes.

— Dar televiziunea ?

— Vom face un aranjament şi cu televiziunea, dar va trebui să fie pe bază de exclusivitate. N-aş vrea să apari gratis pe ecranele tuturor posturilor de televiziune. Dacă vezi o cameră de luat vederi, ascunde-te. În acest fel, vom putea obţine mult mai mulţi bani pentru un interviu.

— Crezi că am putea determina o companie cinematografică să cumpere dreptul de a turna un film ?

— Sper că da, în special dacă asasinatul respectiv va implica un element de mister. Cred că va trebui să faci multe declaraţii contradictorii în cursul procesului, aşa cum a făcut James Ray. În felul acesta, autorii de scenarii vor fi în măsură să scrie ceva mai dramatic.

— Şi altceva ?

— Nu uita drepturile de autor în străinătate şi nici scrisorile dumitale personale, care vor căpăta, desigur, o oarecare valoare. Există apoi povestea soţiei dumitale, care poate fi vîndută separat, la fel şi povestea mamei dumitale, şi putem realiza, de asemenea, o carte după albumul familiei.

— Nu mi-aş fi închipuit vreodată că există atîtea posibilităţi...

— Desigur, dar trebuie să te avertizez că nu dumneata vei încasa toţi banii. Avocatul dumitale va cere un procentaj destul de important. Există apoi comisionul meu, cheltuielile necesare pentru a-ţi găsi un colaborator şi banii pe care va trebui să-i plătim celor ce ne vor da permisiunea să le folosim numele în versiunea filmată.

— Va mai rămîne însă destul pentru mine şi familia mea, nu-i aşa ?

— A, sigur, dumneata şi familia dumitale o să ieşiţi foarte bine.

— N-aş fi crezut că se pot obţine atît de mulţi bani asasinînd pe cineva.

— Ba da, dar numai în America.

(Din **International Herald Tribune**)

tinua cu aceeaşi putere atunci cînd se vor redeschide cursurile în şcoli şi în universităţi. Studenţii îşi vor face cunoscută furia şi frustrarea pe care o resimt într-un val de proteste, şi toate acestea vor face ca îndelungata vară fierbinte să apară ca un pic-nic nevinovat.

Perspectivele dezamăgitoare pe frontul intern îşi găsesc o contrapondere exactă în negocierile de la Paris. Pretenţiilor Statelor Unite, că ar înregistra succese pe front, li s-au răspuns curînd prin hotărîrea celeilalte părţi de a înfiinţa un Guvern revoluţionar provizoriu al Vietnamului de sud. Această măsură reprezintă o ofensivă Tet politică.

Într-adevăr, existenţa guvernului provizoriu neagă făţiş şi direct legitimitatea actualului regim de la Saigon, regimul preşedintelui Nguyen Van Thieu. Înfiinţînd guvernul provizoriu, cealaltă parte stabileşte acum ca un obiectiv important obligativitatea schimbării regimului Thieu. În felul acesta, convorbirile de la Paris rămîn pe planul al doilea pînă se va întîmpla ceva la Saigon.

Pentru nimeni nu este un mister ce anume trebuie să se întîmple la Saigon. Se afirmă, printr-un eufemism, că actualul guvern trebuie să fie lărgit. El trebuie să înceteze de a teroriza prin aruncarea în închisori, prin cenzură şi alte forme de hărţuieli, marele număr de sud-vietnamezi care nu doresc nimic mai mult decît pacea. Liderii care au legături cu această majoritate tăcută trebuie să aibă posibilitatea de a vorbi într-un guvern schimbat. Numai atunci cînd la Saigon va fi instalat un asemenea regim, guvernul revoluţionar provizoriu, înfiinţat de partea opusă, va reînnoda firul negocierilor de la Paris.

Dar schimbarea necesară de la Saigon nu poate avea loc printr-o acţiune politică spontană. Armata sud-vietnameză este atît de represivă încît opoziţia faţă de regimul Thieu se va manifesta numai dacă va fi încurajată în mod activ de americanii aflaţi la faţa locului. Acesta este însă ultimul lucru la care ne putem aştepta din partea misiunii americane conduse de ambasadorul Ellsworth Bunker. Într-adevăr, Bunker este convins de multă vreme că piatra de temelie a succesului în Asia de sud-est este politica de bună înţelegere cu regimul Thieu.

În consecinţă, preşedintele Nixon riscă foarte serios să se trezească înglodat în mlaştina vietnameză. Pentru a-şi crea o oarecare libertate de manevră, pentru a determina reluarea convorbirilor în vederea unui aranjament, el trebuie să lărgească baza guvernului din Saigon, trebuie să accepte oferta încă în vigoare a ambasadorului Bunker de a pleca din acest post.

Le Monde

PARIS

Jean Schwoebel

„OFENSIVA EUROPEANĂ" A MARII BRITANII

LA RECENTA reuniune de la Paris a Adunării Uniunii Europei Occidentale, lordul Chalfont, ministru de stat britanic însărcinat cu problemele europene, a lansat un apel presant în favoarea unei apropiate începeri a negocierilor pentru adeziunea Marii Britanii la Piaţa comună. Cuvîntarea sa constituie o nouă dovadă a grabei cu care guvernul laburist îşi continuă ofensiva europeană. În legătură cu această problemă, ambasadorii britanici din cele şase ţări ale Pieţei comune şi de pe lîngă C.E.E. se întrunesc la Londra, în aceste zile, într-o conferinţă prezidată de lordul Chalfont.

Această grabă este de natură să surprindă nu numai pe partenerii europeni ai Angliei, dar chiar şi pe conservatorii britanici ; mai mulţi dintre reprezentanţii acestora la Adunarea U.E.O. şi-au exprimat după discursul lordului Chalfont regretul că ministrul a pus atîta insistenţă în cuvintele sale. Această insistenţă era cu atît mai greu de explicat cu cît în momentul respectiv Franţa nu avea încă noul său guvern, iar titularul ministerului de externe nu era încă desemnat. Fără îndoială, Harold Wilson trebuie să ţină seama de supralicitaţia practicată de o parte din trupele sale — în special de fostul ministru de externe George Brown — care sînt de părere că Georges Pompidou trebuie să fie menţinut sub o „presiune constantă". Pe de altă parte însă, conducătorii britanici îşi pot da seama că partenerii lor europeni, oricît de favorabili candidaturii britanice, sînt hotăriţi să nu-i bruscheze pe francezi. Această preocupare a reieşit din declaraţiile făcute în Bundestag, de Brandt. La fel, Gaston Thorn, actualul preşedinte luxemburghez al Consiliului celor şase, a declarat în cadrul unei conferinţe ţinute la Bruxelles că este necesar ca, înainte de a se întruni o conferinţă a membrilor Pieţei comune şi a Marii Britanii, cele şase ţări să se pună în prealabil de acord între ele. El a adăugat că în cursul sesiunii de la sfîrşitul lunii iulie a Consiliului celor şase, Franţa ar urma să fie invitată să-şi precizeze atitudinea, dar că ar fi înţelept să i se lase răgaz pînă la întîlnirea din toamnă.

Aşadar, cu excepţia Londrei, în toate capitalele europene prevalează un sentiment de prudenţă, cu preocuparea dominantă de a nu se face şi a nu se spune nimic de natură să compromită şansele care ar putea rezulta dintr-o evoluţie a atitudinii franceze, considerată posibilă dacă nu probabilă. Această preocupare s-a manifestat în mod clar cu prilejul primelor dezbateri ale Adunării U.E.O. de săptămîna trecută, în cursul cărora raportorul comisiei politice, Edelman, a căutat să nu respingă, aşa cum avea intenţia, teza franceză conform căreia raportul, prezentat de preşedintele Consiliului ministerial al U.E.O., nu are nici o valoare întrucît acest raport a fost adoptat în cursul unor întîlniri la care un membru, Franţa, a fost absent. La rîndul lor, membri francezi ai Adunării au evitat orice incident.

Pe scurt, climatul înregistrat în sînul Adunării U.E.O. era potolit. Ar fi poate mai exact să se vorbească despre un climat de aşteptare. Într-adevăr, problema care se punea înaintea tuturor celorlalte şi care a fost obiectul tuturor convorbirilor în timpul recepţiei date la Clubul interaliat de către noul preşedinte al Adunării, Housiaux, era, firesc, aceea de a se şti care va fi viitorul ministru de externe francez.

O demonstraţie la Boston pentru retragerea trupelor americane din Vietnamul de sud

HORIZONT

BERLIN

COMUNIŞTII ŞI PROBLEMELE ACTUALE ALE NORVEGIEI

Interviu cu:
Reidar T. Larsen
preşedintele P.C. din Norvegia

Horizont: Cum apreciaţi situaţia politică din Norvegia înaintea alegerilor parlamentare din toamna acestui an?

R. T. Larsen: În ţara noastră a luat naştere, îndeosebi în rîndurile tineretului, o puternică opoziţie de stînga, care influenţează întreaga viaţă politică. Acest lucru nu se poate constata numai în general, ci s-a manifestat concret la conferinţele regionale şi la adunările electorale ale diferitelor partide. O cauză esenţială o constituie războiul dus de S.U.A. în Vietnam, precum şi politica de exploatare şi asuprire a imperialismului. Tineretul cere, împreună cu celelalte forţe democratice, ca Norvegia să se declare solidară cu toate popoarele care luptă pentru libertatea lor naţională şi socială. În afară de aceasta, se cere cu o intensitate sporită retragerea Norvegiei din N.A.T.O., precum şi promovarea unei politici de destindere şi dezarmare.

Horizont: Există, fără îndoială, numeroase dorinţe comune; totuşi, mişcarea muncitorească norvegiană este mai scindată decît oricînd.

R. T. Larsen: Aceasta este o realitate regretabilă. Problema importantă şi dificilă constă în lichidarea fărîmiţării forţelor de stînga. Privite în ansamblu, ele dobîndesc cu fiecare zi ce trece mai multă forţă şi capacitate de acţiune. Totuşi, posibilităţile lor de influenţare sînt diminuate deoarece nu acţionează unit. Fărîmiţarea politică nu este însă identică cu delimitările formale sau organizatorice.

Horizont: Puteţi lămuri mai îndeaproape acest aspect?

R. T. Larsen: În mişcarea muncitorească norvegiană nu există mai multe concepţii fundamentale. Acest lucru ar putea fi presupus avînd în vedere existenţa a trei partide muncitoreşti, precum, şi a altor grupări. Nu există decît două concepţii: una dintre ele este reprezentată în esenţă de Partidul Social-Democrat şi de conducerea sa. Ea se concentrează asupra obţinerii „lucrului celui mai bun posibil" în societatea capitalistă, fără a străpunge cadrul acestei societăţi.

Cea de-a doua concepţie fundamentală nu recunoaşte limitele şi cadrul sistemului social capitalist. Ea vrea să creeze bazele unei evoluţii socialiste, care a fost deja concepută programatic de Partidul Comunist din Norvegia. Un partid sau o grupare politică ce se orientează asupra unui „al treilea punct de vedere" nu poate găsi o bază durabilă.

Horizont: Aţi menţionat la început existenţa unei puternice evoluţii spre stînga. Îşi va găsi ea oare expresia în alegerile parlamentare din septembrie anul acesta?

R. T. Larsen: Problema decisivă pentru un succes al forţelor de stînga în alegerile parlamentare este următoarea: vor reuşi ele să găsească forme corespunzătoare de colaborare? O sarcină importantă constă în trecerea la atacul dirijat şi hotărît împotriva poziţiilor capitalului monopolist intern şi extern şi în sporirea influenţei poporului în toate domeniile vieţii sociale. În pofida drepturilor cucerite de poporul muncitor, Norvegia continuă să fie un stat capitalist, în care clasa posesoare exploatează pe oamenii muncii şi încearcă să extindă poziţiile capitalului monopolist prin metode şi mijloace moderne.

Ar fi un mare cîştig pentru clasa muncitoare dacă forţele de stînga ar aborda în comun sarcinile ce le stau în faţă. Partidul nostru este dispus să colaboreze cu toate forţele progresiste, fără a face însă concesii şi fără a dilua programul partidului nostru. Colaborarea trebuie să conste într-o conlucrare sinceră în rezolvarea problemelor esenţiale de interes comun. P. C. din Norvegia urmăreşte să favorizeze realizarea unei asemenea colaborări a forţelor de stînga.

Horizont: Ce alternative oferă partidul comunist în actuala situaţie politică şi economică?

R. T. Larsen: Partidul nostru este de părere că problemele Norvegiei au nevoie de o rezolvare socialistă. Şi, din acest motiv, noi propunem o bază programatică de colaborare a forţelor de stînga, deoarece în numeroase probleme esenţiale există interese şi păreri comune. Vreau, de asemenea, să menţionez că partidul nostru îşi orientează eforturile în direcţia restabilirii sindicatelor norvegiene ca puternică organizaţie a luptei de clasă.

Poporul muncitor trebuie să dobîndească o influenţă şi un drept real de a participa la conducere. Paşi pe această cale ar fi naţionalizarea societăţilor de asigurare şi a marilor bănci particulare, cogestiunea oamenilor muncii în domeniul producţiei, al politicii de investiţii, utilizării profiturilor întreprinderilor, precum şi în problemele ocupării locurilor de muncă, garantării dreptului deplin la luptă al sindicatelor şi democratizării sistemului de învăţămînt şi educaţie. Garantarea dreptului la muncă pentru fiecare cetăţean are importanţă hotărîtoare; aceasta este o cerinţă de bază a partidului nostru.

Horizont: Ce puteţi spune în legătură cu problema securităţii europene? Ce importanţă acordaţi recunoaşterii graniţelor existente în Europa şi recunoaşterii Republicii Democrate Germane de către toate statele europene?

R. T. Larsen: Elementul cel mai periculos şi mai îngrijorător din Europa de astăzi îl constituie militarismul vest-german şi cererile sale revanşarde. De aceea, confirmarea internaţională a graniţelor celor două state germane reprezintă o cerinţă fundamentală pe care o enunţă partidul nostru referitor la securitatea europeană. Norvegia ar trebui, de asemenea, să recunoască clar graniţele existente în Europa.

Le Monde diplomatique

PARIS

NICARAGUA ŞI FAMILIA SOMOZA

DE MAI BINE de 30 de ani, familia Somoza conduce destinele ţării. Cu ajutorul unei intervenţii americane, „Tacho" Somoza, pe atunci şef al gărzii naţionale, a izbutit să pună mîna pe putere, instaurînd în anul 1933 un regim autoritar, bazat în exclusivitate pe nepotism. După asasinarea preşedintelui Somoza în 1956, i-a urmat în fruntea statului fiul său, Luis. Începînd cu anul 1967, ţara e condusă de cel de al doilea fiu al lui „Tacho", Anastasio Somoza Debrayle. La Managua, capitala ţării, nu s-au uitat încă sîngeroasele ciocniri de acum doi ani, care au precedat luarea puterii de către cel de al treilea Somoza. La 22 ianuarie 1967, cîteva zile înainte de alegeri, autorităţile au dat ordin să se tragă pentru împrăştierea manifestaţiilor de protest, făcîndu-se astfel peste o sută de victime printre civili.

Anastasio Somoza; în mîinile sale e concentrată întreaga putere

Conducătorii formațiilor de opoziție afirmă că scrutinul din 1967 a fost o nouă lovitură de forță, ale cărui rezultate falsificate au sancționat numai o stare de fapt. În aparență, situația nu s-a schimbat de loc de atunci, dacă nu se pun la socoteală noile achiziții care s-au adăugat la bogăția și așa considerabilă a familiei Somoza. Nu există un inventar precis al bogățiilor familiei dar, pentru a se face o imagine, poate fi menționat faptul că deține o companie maritimă și un port la Pacific : Puerto-Somoza. Pe de altă parte, sînt cei mai mari proprietari funciari din țară, dispunînd de mai mult de 10 la sută din pămînturile cultivabile. Sînt, de asemenea, cei mai mari producători de cafea și zahăr ; ei au reușit apoi să-și asigure controlul întregii industrii de ciment, avînd importante interese și în alte domenii : păduri, bumbac, textile, metalurgie, construcții. Familia Somoza servește, de asemenea, ca intermediar marilor firme străine interesate să se instaleze în Nicaragua. De exemplu, actualul președinte al Republicii deține exclusivitatea reprezentanței unei mari fabrici de mașini vest-germane. Clanul Somoza s-a preocupat deci să-și diversifice sursele de venituri. La Managua se vorbește că, de fapt, cea mai mare parte din averea sa se găsește în siguranță, în băncile străine.

Situația economică a țării pare însă cu mult mai puțin prosperă decît afacerile familiei la putere. „Aceasta pentru că — ne spunea directorul ziarului din opoziție, «La Prensa» — țara noastră e condusă de un clan care confundă propriile interese cu cele ale națiunii. Cînd generalul Somoza negociază în numele țării, el o face în realitate pentru el însuși". De cîtva timp chiar, economia dă semne de regres. Conducătorii de la Managua atribuie dificultățile actuale mai ales scăderii prețului la bumbac și cafea pe piețele mondiale. Pe de altă parte, interesată în revizuirea tratatului Pieței comune a Americii Centrale, din care face parte, Nicaragua reclamă un regim preferențial pentru produsele sale agricole.

Dificultățile întîlnite de Nicaragua în interiorul Pieței comune se datoresc, în mare parte, existenței structurilor sociale înapoiate. Dacă toate țările de pe istm suferă de subdezvoltare, Nicaragua și Honduras se situează, fără îndoială, pe treapta cea mai de jos. La o populație calculată actualmente la 1 800 000 de locuitori, se numără mai mult de 60 la sută de analfabeți, în timp ce mai bine de jumătate din numărul copiilor de vîrstă școlară nu au posibilitatea să frecventeze școala. După cum ne explica Francisco Laines, fost director la Banca Centrală între 1961—1968, procesul de dezvoltare al economiei tinde să devină staționar și vor trebui făcute eforturi deosebite pentru a o diversifica. În ansamblu, Nicaragua rămîne o țară exclusiv agrară, dar abia un sfert din pămînturile sale cultivabile sînt actualmente exploatate. La o populație activă de aproape 600 000 de persoane, 58 la sută se consacră agriculturii, în timp ce numai 12 la sută este angrenată în industrie. În aceste condiții, situația muncitorilor și țăranilor continuă să fie precară : pentru a înțelege acest lucru, este suficient să se arunce o privire asupra locuințelor mizere din Managua și asupra cocioabelor în ruină care mărginesc drumurile în interiorul țării. Dar, în lipsă de statistici serioase, e greu să se evalueze amploarea șomajului, care tinde să crească în special la sate. O lege asupra reformei agrare a fost într-adevăr promulgată, dar țăranii fără pămînt așteaptă încă punerea ei în aplicare. Unul din conducătorii aripii stîngi a partidului conservator, Emilio Alvarez Montalvan, expert în probleme economice, nu ne-a ascuns îngrijorarea sa în ceea ce privește viitorul economic al țării sale : „Dificultățile noastre provin în special din structurile sociale anacronice. Ele se reflectă în mecanismele administrative de stat deficitare, în carențele de organizare a grupurilor de producție, în lipsa unei planificări raționale de dezvoltare, într-o politică obtuză de credite, în lipsa cadrelor calificate, în absența unui program de prospectare privind situația exportului de materii prime, în sfîrșit, în lipsa unui dinamism pe piața internă care se explică prin sărăcirea maselor țărănești".

Președinte al Republicii și în același timp șef al gărzii naționale (unica forță armată a țării), Somoza concentrează în mîinile sale întreaga putere. În momentul venirii sale la putere, în 1967, una din primele sale inițiative a fost să propună Statelor Unite trimiterea unui contingent de voluntari din Nicaragua în Vietnam. Familia Somoza a putut tot timpul, mai mult sau mai puțin, să conteze pe sprijinul discret al Washingtonului, căci Nicaragua ocupă o poziție strategică destul de importantă în emisferă.

Totuși, mici tulburări agită uneori anturajul din apropierea președintelui Somoza. Astfel, la începutul anului, viața politică din Nicaragua a fost marcată de o remaniere ministerială : continuîndu-și principiile autoritare, generalul Somoza s-a separat de trei din colaboratorii săi, printre care ministrul educației naționale Ramiro Sacasa Guerrero. Îndepărtarea acestuia ilustrează divergențele care apar puțin cîte puțin în interiorul partidului liberal la putere. Într-adevăr, o oarecare tensiune începe să se simtă în cercurile apropiate generalului Somoza, ceea ce ar putea — consideră opoziția — să se întoarcă la un moment dat împotriva lui. Unul din conducătorii opoziției conservatoare, Pedro Joaquim Chamarro, remarca în legătură cu aceasta : „Somoza e pe cale să anihileze forțele politice ale propriului său partid, eliminîndu-le din principalele activități politice pentru a le înlocui prin prieteni necondiționali. Aceasta face să crească nemulțumirea în propriul său partid". Dar generalul Somoza nu pare să se teamă pentru moment de forțele de opoziție, slăbite de diviziuni interne și o severă represiune. A doua formație politică autorizată, partidul conservator, e împărțit în două tendințe, una condusă de Fernando Agüero, vechi candidat al opoziției la președinție, și cealaltă — care se consideră mai revoluționară și mai dinamică — animată de directorul ziarului „La Prensa", Joaquim Chamarro. Partidele comunist și socialist sînt silite la clandestinitate, în timp ce numai 5 la sută din muncitori sînt sindicalizați.

În cercurile politice din Managua se presupune că, în circumstanțele actuale, numai armata ar putea, eventual, să amenințe serios viitorul familiei Somoza.

Jean-Claude BUHRER

HUYNH TAN PHAT

președintele Guvernului Revoluționar Provizoriu al Vietnamului de sud

În zilele de 6, 7 și 8 iunie a avut loc Congresul reprezentanților populației din zona eliberată a Vietnamului de sud, în cadrul căruia a fost desemnat Guvernul Revoluționar Provizoriu al Republicii Vietnamului de sud.

Ca președinte al guvernului, în componența căruia intră 23 de membri, a fost ales Huynh Tan Phat, vicepreședinte al Prezidiului C.C. al F.N.E. din Vietnamul de sud, secretar general al Partidului Democrat din Vietnamul de sud și președinte al Comitetului regional al F.N.E. din Saigon-Cholon.

De profesie arhitect, Huynh Tan Phat s-a născut în 1913, în localitatea Mytho din Deltă. Din 1936, încă înainte de a-și termina studiile, el s-a încadrat în mișcarea democratică. În timpul celui de-al doilea război mondial, a participat activ la mișcarea „Tineretul de avangardă" și a fost director al revistei „Tineretе". Această mișcare a jucat un important rol în lupta anticolonialistă din vara anului 1945. După 1945 Huynh Tan Phat intră în mișcarea de rezistență, în cadrul căreia ocupă funcții importante : conduce serviciul de informații din Nambo și se află printre organizatorii rezistenței din regiunea Saigon și Saigon—Gia Dinh.

Activînd împotriva imixtiunii și intervenției militare americane, Huynh Tan Phat este ales în 1960 secretar general al Partidului Democrat care a aderat la Frontul Național de Eliberare după constituirea acestuia. În anul 1963, a fost numit președinte al secției speciale „Saigon-Cholon-Gia Dinh" a F.N.E., după care a devenit secretar general al F.N.E., funcție în care a succedat lui Tran Buu Kiem. Huynh Tan Phat este, de asemenea, fondatorul și primul președinte al Asociației învățătorilor patrioți din Vietnamul de sud.

Programul guvernului revoluționar provizoriu care a fost recunoscut de un mare număr de țări — printre care și țara noastră — are ca obiectiv principal lupta împotriva agresiunii americane pînă la victoria finală.

În ce privește politica externă, guvernul revoluționar provizoriu va duce o politică de pace și neutralitate, va întreține raporturi diplomatice, economice și culturale cu toate țările, fără deosebire de regim politic și social, pe baza principiilor coexistenței pașnice.

A. M.

poșta redacției

LIGA NAȚIUNILOR

Despre Liga Națiunilor — de la a cărei înființare se împlinesc în curînd 50 de ani — s-a scris extrem de mult: două decenii (1919—1939) au idealizat-o contemporanii; trei decenii (din 1939 pînă în prezent) au criticat-o istoricii. Un extrem de vast, complex și deci contradictoriu material bibliografic ne stă astăzi la dispoziție; și „cursa" continuă... Pe parcursul anilor, revista „Lumea" a prezentat diferite aspecte din activitatea paradoxal de contradictorie — rodnică și ineficace, fructuoasă și falimentară — a Ligii Națiunilor. Sub titlul „Liga Națiunilor", principalele prevederi ale Pactului Ligii au fost prezentate la „Poșta redacției" din nr. 21/1969; cauzele ineficacității și falimentului Ligii au fost analizate la „Poșta redacției" din nr. 44/1967; etc. etc. Cu 50 de ani în urmă, în după-amiaza zilei de 28 iunie 1919, reuniți în marea „Sală a oglinzilor" a Palatului Versailles, reprezentanții a 26 de state semnau Pactul care punea bazele unui organism internațional, menit — în concepția lor — „să instaureze o eră de pace și cooperare". În cele ce urmează, îmi propun să evoc principalele momente care au precedat semnarea acestui Pact — „superba evanghelie" a „profetului american" Woodrow Wilson. Dînd curs propunerii wilsoniene, Conferința a alcătuit, la 25 ianuarie, o „Comisie pentru Liga Națiunilor", formată din 19 state, printre care și România. Întrunită sub președinția lui Wilson în hotelul Crillon din Paris, Comisia a dezbătut, în perioada 25 ianuarie — 14 februarie, numeroasele proiecte de pact care i-au fost prezentate. În cele din urmă, după zece ședințe de lucru, a fost aprobat proiectul prezentat de guvernul englez. Supus de Wilson Conferinței de pace, la 14 februarie, a fost votat în unanimitate, urmînd ca apoi să fie supus discutării și aprobării diferitelor guverne. Situîndu-se pe pozițiile izolaționismului, Senatul american, întrunit la 3 martie, a respins, însă, acest proiect de pact. În urma acestui fapt, în perioada 22 martie — 11 aprilie, Comisia s-a întrunit din nou, tot la hotelul Crillon și a introdus în proiectul respectiv modificările propuse de Senatul american și de guvernele altor țări. După 15 ședințe de lucru, proiectul de pact, a fost adoptat în unanimitate. Cuprinzînd 26 de articole, acest document, care a căpătat denumirea de „Pactul Ligii Națiunilor", a fost introdus în prima parte a Tratatelor de pace de la Versailles (cu Germania — 28 iunie 1919), Saint-Germain-en-Laye (cu Austria — 10 noiembrie 1919), Neuilly sur Seine (cu Bulgaria — 27 noiembrie 1919), Trianon (cu Ungaria — 4 iunie 1920) și Sèvres (cu Turcia), constituind, deci, o parte componentă a acestor tratate (primul capitol, sau primele 26 de articole). La 28 iunie 1919, ora 3 după-amiază, în marea Sală a oglinzilor din Palatul Versailles, în prezența delegaților a 26 de state, printre care și România, avea loc ceremonia semnării Tratatului de pace cu Germania. Implicit, se semna, astfel, și Pactul Ligii Națiunilor. Desfășurată cu un deosebit fast, solemnitatea depunerii semnăturilor a durat circa 50 de minute. „Carta lumii libere a fost stabilită în mod definitiv" — declara, în încheierea festivităților, Georges Clémenceau. „În mijlocul petardelor și al rachetelor, retragerile cu torțe se succed... Pretutindeni cîntece, farandole, cortegii, baluri" — scria ziarista franceză Geneviève Tabouis, martoră a acestor evenimente. Parlamentul român a ratificat Tratatul de pace de la Versailles și Pactul Ligii Națiunilor la 14 septembrie 1920, dată la care România a devenit membră a Ligii Națiunilor. La 10 iulie 1919, reîntors în America, președintele Wilson a prezentat Senatului textele tratatului de pace și Pactului Ligii Națiunilor. Situîndu-se, însă, din nou pe pozițiile izolaționismului, Senatul american, întrunit la 19 noiembrie 1919, și apoi, sub președintele republican Harding, la 19 martie 1920, a refuzat din nou să ratifice aceste documente. Ulterior Statele Unite au încheiat tratate de pace separate cu Germania — la 21 martie 1920, apoi cu Austria, și, respectiv Ungaria. Astfel, Statele Unite nu au făcut, efectiv, parte din Liga Națiunilor; s-au mărginit doar să trimită „observatori" la lucrările organismelor acesteia.

D.G. IONAȘIU
student, București

CRUCIȘĂTOR SAU CUIRASAT?

În nr. 25/1969 al revistei „Lumea" se afirmă că „Potemkin" ar fi fost un crucișător și anume un „crucișător de escadră". Este o mai veche eroare de traducere, provenind probabil de la titlul filmului „Crucișătorul Potemkin". „Potemkin", pe numele său întreg „Kneaz Potemkin Tavriceski", nu a fost un crucișător ci un cuirasat, o navă de bătălie. Construit de șantierele din Nikolaiev și lansat în 1900, făcea parte din categoria navă de linie sau cuirasat. Expresia „crucișător de escadră" — de asemenea o traducere liberă — este proprie pentru crucișătoarele mari sau crucișătoarele cuirasate, care însoțeau de obicei escadra de bătălie și care în anumite condiții tactice acționau împreună cu cuirasatele în lupta de artilerie. La intrarea în serviciu a lui „Potemkin" existau în marina rusă trei crucișătoare cuirasate — Rossia, Gromoboi și Rurik — care au constituit diviziunea de la Vladivostok și s-au distins în războiul cu Japonia. Presa vremii, ca și lucrarea unui marinar român contemporan (N. Ciuchi — Istoria Marinei Române), care au relatat pe larg evenimentele de la Constanța din iunie 1905, vorbesc despre cuirasatul „Potemkin". „Pentru întîia oară, a scris atunci Lenin, o mare unitate militară, un cuirasat întreg, a trecut fățiș de partea revoluției". Căutînd să șteargă amintirea răscoalei, guvernul țarist a schimbat numele navei în „Panteleimon" (Sf. Pantelimon), asemănător numelor religioase ale altor cuirasate din flota Mării Negre. Sub acest nume nava a fost supusă în 1911 unor lucrări de reparație și modernizare, iar între anii 1914—1917 a participat la operațiuni împotriva flotei turcești întărită de crucișătorul de bătălie german „Goeben". Numele său inițial a rămas însă cel cu care a intrat în istorie: cuirasatul Potemkin.

N. KOSLINSKI
București

„REGELE ROMEI"

În „Lumea" nr. 18 ați răspuns unui cititor despre fiul lui Napoleon I. Iată cîteva completări: Născut în anul 1811, regele Romei a fost botezat cu mare fast în catedrala Notre-Dame. Trei ani mai tîrziu, după prima abdicare a lui Napoleon, copilul a fost dus de mama sa Maria Luisa la Viena, în urma dorinței împăratului Austriei și a cancelarului Metternich. După această despărțire, Napoleon nu și-a mai văzut fiul. La curtea Habsburgilor, micul François a devenit Franz și a fost educat în spirit austriac. În anul 1817, a primit titlul de duce. Trist și palid, el și-a petrecut restul zilelor la palatul Schönbrunn, jucîndu-se cu soldați de lemn. La Viena n-a cunoscut prea multă afecțiune și dragoste maternă. Maria Luisa, devenită ducesă de Parma, a plecat în posesiunea primită, unde, în 1821, s-a recăsătorit. De copil nu s-a mai interesat. Ducele a suportat greu atmosfera rigidă și apăsătoare a curții imperiale vieneze. A murit foarte tînăr, de tuberculoză. Îmbrăcat în uniformă albă, a fost înmormîntat în cripta mohorîtă a Capucinilor, lăcașul de veci al Habsburgilor. La mai mulți ani după ce trupul împăratului Napoleon I a fost adus din insula Sf. Elena la Paris, în Franța s-a pus problema ca și trupul fiului să fie adus acasă. În vremea lui Napoleon al III-lea, s-au făcut demersuri oficiale în acest sens, dar fără rezultat. În legătură cu acest refuz al Austriei, în Franța s-a zvonit că ducele de Reichstadt ar fi murit otrăvit și Habsburgii se tem că o eventuală autopsie ar duce la o asemenea constatare. Peste cîteva decenii, după 1930, în Franța a fost din nou inițiată o acțiune pentru aducerea la Paris a trupului ducelui. Încercările de atunci s-au lovit de o problemă de natură juridică. Austria a dat un răspuns evaziv. Devenind republică, ea nu putea dispune de rămășițele Habsburgilor din cripta Capucinilor. După ocuparea Franței, autoritățile naziste au dispus ca sicriul ducelui de Reichsdat să fie dus la Paris și depus în Domul Invalizilor. În prezent, tatăl și fiul se odihnesc alături pe malurile Senei.

D. MACH
Cîmpia Turzii

SINUCIDEREA LUI KALANOS

Istoriograful Diodoros Siculus (contemporan al împăratului Augustus), originar din orașul Agyrrhion din Sicilia, relatează în lucrarea sa „Bibliotheke historike" despre sinuciderea unui înțelept indian cu numele de Kalanos, care se atașase lui Alexandru Macedon în fantastica lui expediție din nordul și vestul Indiei. Numitul, însoțindu-l pe vijeliosul crai macedonean în drumul său de înapoiere în Mesopotamia și ajungînd împreună cu acesta pînă în străvechiul oraș Susa, — fosta capitală a imperiului elamit și, ulterior, reședința de iarnă a dinastiei persane — i-a adus la cunoștință hotărîrea sa nestrămutată de a-și sfîrși viața prin foc, la vîrsta de 73 de ani, deoarece nu mai găsește nici un rost în existența sa pămîntească. Respingînd cu hotărîre toate rugămințile stăruitoare ale regelui, Kalanos a dispus să i se ridice un enorm rug spre care a fost condus, în ziua fixată de el, pe o lectică deschisă, însoțit de Alexandru și de toți generalii săi, într-un cadru de mare solemnitate. Kalanos, împodobit cu o cunună de flori și cîntînd neînțelese imnuri indiene, s-a apropiat de rug în timp ce un măreț alai de ostași pedeștri și călări urma neobișnuitul convoi. O dată ajuns în fața rugului, își îmbrățișă prietenii, se prosternă în fața lui Alexandru și-și luă rămas bun de la acesta cu cuvintele: „Noi ne vom revedea în Babylon", acolo unde la 13 iunie 323 î.e.n. avea să moară în condiții enigmatice superbul monarh. Apoi, înțeleptul Kalanos își tăie o șuviță de păr, o aprinse singur, se întinse pe patul înălțat deasupra rugului, își acoperi fața cu mantia și, în timp ce flăcările rugului se învolburau în jurul lui, n-a mai făcut nici o mișcare, murind în sunetele trompetelor ostășești și ale chiotelor de luptă ale ostașilor prezenți. Tragicul episod s-a petrecut în luna februarie a anului 324 î.e.n. și, la dorința sinucigașului, a urmat o mare libațiune rituală, prezidată de Alexandru Macedon. S-a băut cu acest prilej atîta vin, încît nu mai puțin de 42 participanți la praznicul funerar au murit în urma consumării nesăbuite de alcool.

Eugen POPOVICI
București

poșta redacției

TEORIA „VIDULUI"

G. Bogasiu, Mizil. 1) Teoria „vidului de putere", lansată de John Foster Dulles, pretinde că, țările în care nu se exercită direct influența unei mari puteri cad în mod inevitabil în zona de influență a altei mari puteri. Ea derivă din teoria „sferelor de influență" și reprezintă o nesocotire flagrantă a dreptului la independență și suveranitate națională al țărilor mici și mijlocii, o negare a rolului lor pe arena internațională. 2) Filipinele au fost cedate de Spania Statelor Unite prin tratatul de la Paris din 10 decembrie 1888. Relațiile dintre S.U.A. și Filipine s-au înrăutățit rapid. La 23 ianuarie 1889 a fost proclamată constituția de la Malolos, prin care Filipinele se proclamau republică. Războiul la care vă referiți a izbucnit în noaptea de 4 februarie între americanii și filipinezii din jurul Manilei. Pînă dimineață, filipinezii, care luptaseră cu eroism, au fost învinși. Președintele Filipinelor, Aguinaldo, a semnat o proclamație de război împotriva Statelor Unite. La 6 februarie Senatul american a ratificat tratatul cu Spania. Imediat după aceea au fost trimise întăriri militare în Filipine. La 31 martie 1899, Malolos, capitala provizorie a țării, a fost cucerită de forțele americane. Guvernul filipinez a fugit în nord. Cu începere din noiembrie 1899, filipinezii au desfășurat un înverșunat război de partizani. Capturarea președintelui Aguinaldo de către generalul american Fuston a pus capăt practic insurecției, dar oficial ea a luat sfîrșit la 16 aprilie 1902 cînd s-a predat ultimul rezistent, generalul Miguel Malvar.

ASASINAREA LUI MATTEOTTI

Niculaie Șerban, București. Giacomo Matteotti (1885—1924) a fost ales în parlamentul italian în noiembrie 1919 și reales în mai 1921 și în aprilie 1924 ca reprezentant al partidului socialist italian. La 30 mai 1924 a rostit în parlament un discurs în care demasca partidul fascist. La 10 iunie 1924, șase asasini plătiți, și anume Amerigo Dumini, Augusto Malacria, Filippo Panzeri, Amleto Poveromo, Giuseppe Viola și Albino Volpi l-au răpit pe Matteotti de la Roma, l-au dus cu mașina în pădurea Quatarella în apropiere de Riano Flaminio, l-au ucis și l-au îngropat acolo. Dispariția lui a produs o mare senzație care s-a transformat în indignare generală la 16 august 1924 cînd cadavrul a fost descoperit din întîmplare. Mussolini a fost obligat să ordone o anchetă judiciară, care a durat un an și jumătate. La 24 martie 1926, curtea cu juri din Chieti i-a găsit pe Dumini, Poveromo și Volpi vinovați de „omucidere neintenționată" și i-a condamnat la 5 ani 11 luni și 20 zile închisoare. Ceilalți trei au fost declarați nevinovați. Două luni mai tîrziu, curtea de apel din Roma a casat cele trei sentințe. Între timp s-a aflat că asasinii fuseseră angajați de patru importanți lideri fasciști : Cesare Rossi, Francesco Giunto, Giovanni Merinelli și Filippo Filippelli. După cel de-al doilea război mondial guvernul italian a dispus rejudecarea procesului, dar între timp unii dintre vinovați muriseră sau fugiseră din țară. În 1947, o curte cu juri oficială i-a condamnat pe Dumini, Poveromo și Viola la 30 de ani închisoare. Rossi și Giunta au fost achitați din lipsă de probe.

FUNDAȚIA KENNEDY

Maria Enescu, București. Interesul manifestat de familia Kennedy pentru educarea copiilor anormali se explică probabil prin faptul că una dintre surorile defunctului președinte, Rosemary, a fost un copil arierat. În 1946, Joseph Kennedy a creat o fundație specială, căreia i-a dat numele fiului său căzut în război. Obiectivele Fundației Kennedy sînt : cercetarea cauzelor profunde ale înapoierii mintale, elaborarea de programe de educare și formarea de specialiști în acest domeniu. Din momentul în care soțul ei, Sargent Shriver, și-a preluat funcția de ambasador la Paris, Eunice Kennedy-Shriver lucrează în acest domeniu în Franța. A convins 146 de studenți să se consacre acestui domeniu, dar după părerea ei e prea puțin, ținînd seama de amploarea problemei. „În Franța, spune ea, se nasc zilnic 75 de arierați. Există 682 650 de debili mintali sub 20 de ani, sau, în total — fără deosebire de vîrstă — un milion. În regiunea pariziană funcționează în prezent numai 125 de centre de reeducare". Eunice Shriver activează de asemenea ca profesor permanent de educație fizică al celor 140 de copii arierați de la centrul medico-pedagogic pilot din Jouy-en-Josas. Obiectivul pe care îl urmărește în prezent este organizarea unor jocuri olimpice speciale pentru copiii debili mintal și arierați.

SPANDAU, NÜRNBERG

Horst Binder, Brașov. 1) În trecut o suburbie, Spandau este, în prezent, un district al Berlinului occidental. Este una dintre cele mai vechi localități din Altmark : a căpătat drepturi civice în 1232. Devenind reședința preferată a electorilor de Brandenburg din familia Hohenzollern, a fost fortificat în perioada 1597—1683. În 1635 s-a predat suedezilor, în 1806 francezilor, iar în 1813 Prusiei. Spandau a fost principalul oraș-garnizoană al Prusiei. Acolo se păstra tezaurul imperial. Contopirea sa cu Berlinul s-a produs în 1920. 2) Orașul Nürnberg, ales ca sediu al tribunalului internațional care i-a judecat pe criminalii de război, a fost principalul centru de activitate al partidului nazist, iar legile rasiste emise în 1935 au purtat denumirea de „legile de la Nürnberg". Prima ședință a tribunalului a avut, însă, loc la Berlin, la 18 octombrie 1945, sub președinția generalului sovietic I. T. Nikitcenko. Tribunalul s-a mutat la Nürnberg de la a doua sa ședință din 20 noiembrie 1945, fiind prezidat, în continuare, de judecătorul englez Geoffrey Lawrence. 3) Nu sîntem în măsură să vă furnizăm adresa solicitată.

PEKIN, ATENA

Ioan Dig, Baia de Arieș, județul Alba. 1) Istoria orașului Pekin poate fi urmărită cu începere din secolul XII î.e.n. Pe atunci, numele orașului era Chi, capitala statului Yen, cel mai nordic dintre statele feudale care recunoșteau autoritatea dinastiei Chou. Orașul Chi, situat în partea de nord a Pekinului de azi, a fost distrus de Shih Huang Ti, fondatorul dinastiei Chin (221 î.e.n.), care a unificat China și a terminat construirea Marelui Zid. În timpul dinastiei Han, în apropiere de locul fostului oraș Chi a apărut un nou oraș, cunoscut inițial sub numele de Yen iar ulterior sub cel de Yuchow. În perioada dinastiei Liao, numele orașului a fost schimbat în Nanchin, ceea ce înseamnă capitala din sud, iar în 986 orașul a fost reconstruit în interiorul zidurilor imperiale. Cu începere din secolul al XI-lea numele lui a fost Yenchin. Sub Kublai Han, cu începere din 1267, orașul a fost reconstruit din nou, la proporții mult mai mari și a fost rebotezat Hanbalik (orașul hanului). Chinezii îi spuneau însă Ta-tu (marea capitală). Marco Polo, care a vizitat China în perioada respectivă, a descris capitala ei sub numele de Cambaluc. În timpul dinastiei Ming, adică după 1368, orașul a fost numit Peipin (pacea nordului). Acest nume a fost modificat în 1421, de al treilea împărat Ming, Yung Lo, în Pekin (capitala nordului). 2) Atena există încă din epoca preistorică și, ca urmare, primele date despre existența ei sînt furnizate nu de texte scrise ci de descoperirile arheologice. A fost un centru locuit încă din epoca neolitică de către un popor care ocupa toată Grecia și era înrudit cu cel din regiunile Dunării și Carpaților. Acesta a fost urmat, în era bronzului, de un popor înrudit cu cretanii. Mai tîrziu au apărut în Grecia popoarele helenice iar spre sfîrșitul erei bronzului Atena a devenit o cetate întărită, care n-a fost cucerită, în timpul invaziei dorice. La începuturile istoriei, comunitățile independente din Attica au fost absorbite de statul central atenian, condus de o monarhie. Ulterior, monarhia a fost înlocuită de nobilimea ereditară, puterea revenind clasei eupatrizilor. De aici înainte intrăm în domeniul istoriei bine cunoscute a Atenei. 3) Vă recomandăm să citiți în „Contemporanul" din 20 iunie 1969 interviul cu acad. Șt. Gh. Nicolau intitulat „Longevitatea — un destin ereditar ?" Acad. Șt. Gh. Nicolau vorbește, printre altele, de prietenia sa cu acad. C. I. Parhon care a început pe vremea cînd amîndoi erau elevi de gimnaziu și continuă și astăzi cînd amîndoi au 95 de ani.

MIȘCAREA HUK

Mihai Nucleanu, comuna Aninoasa, județul Gorj. 1) Este vorba, desigur, de aceeași mișcare huk care a acționat în Filipine și în perioada ocupației japoneze. 2) Nu sîntem de acord cu sugestia dv. de a da răspunsuri ironice și tăioase cititorilor care ne adresează întrebări despre probleme lămurite la „Poșta redacției" în numere mai vechi. Ținem seama în primul rînd de faptul că rîndurile cititorilor noștri sporesc continuu, după cum o dovedește între altele numărul mereu crescînd de tineri-elevi, studenți, etc. — care ne scriu. Ei nu au de unde să cunoască temele dezbătute anterior în revistă sau la „Poșta redacției". Chiar și în cazul cititorilor mai vechi, noi pornim întotdeauna de la premisa că oricine formulează o întrebare vădind preocuparea față de o problemă serioasă trebuie să primească un răspuns civilizat.

Alexandru Chisa, comuna Stupini, județul Bistrița-Năsăud. 1) Ben Bella se află în continuare în stare de detenție. 2) Personalitatea despre care ne întrebați nu mai participă de cîțiva ani, la viața publică.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

Uzina mecanică de maşini şi utilaj minier

baia mare

str. Baia Sprie nr. 170 — telefon 2411

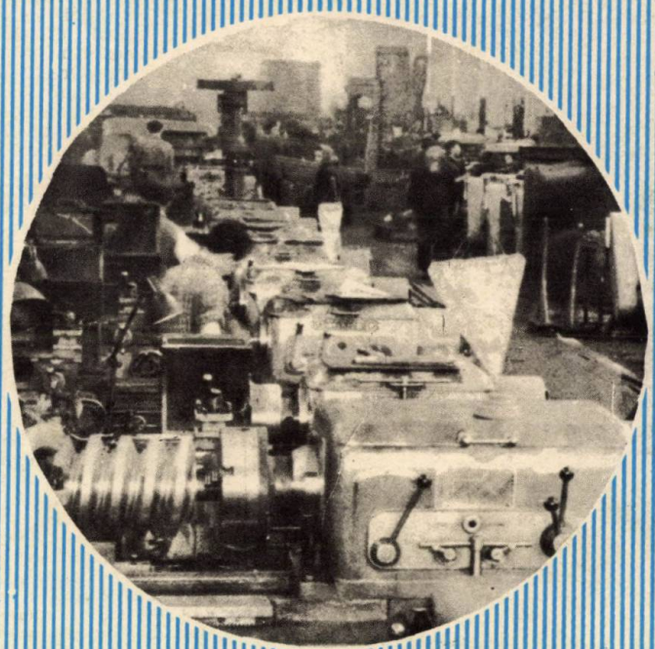

- Filtre de vid
- Celule de flotare
- Agitatoare
- Colivii de extracţie
- Pompă de tulbureală şi antiacide de mină
- Instalaţii de manevrat vagonete la rampa puţului
- Clasare spirale şi cu greblă
- Îngroşătoare
- Alimentatoare diferite
- Vagonete de funiculare
- Ciururi vibratoare

cabinet Partvol

Lei 2

C.I.L.

PITEȘTI

PRODUCE :
făină de lemn din lemn de fag
în următoarele granulații :
0,18 ; 0,25 și 0,42
Întrebuințări : la formarea miezurilor pentru turnarea metalelor
și în industria maselor plastice
Se ambalează în saci de hîrtie
Se livrează, la cerere, orice cantitate

C I L
P I T E Ș T I